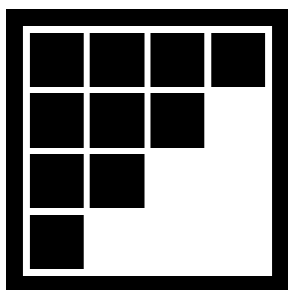

4 CIVILIZĀCIJAS PRINCIPI

Valdis Kauķis

Saturs

Ievads.....	3
1. Civilizācijas priekšrocības.....	7
2. Materiālās pasaules uzbūves un darbības principi.....	19
3. Četri civilizācijas principi.....	31
4. Četru veidu motivācija.....	41
Pierādījumi.....	55
Vārdnīca.....	68
Kopsavilkums.....	79

dzīves posms princips profesija	āšrama (sociālais statuss)				resurss	motivators	guvums	grēks
	studējošs	strādājošs	pensijā	atsacījies				
zinātnieks	tīrība	līdzjūtība	askētisms	ilgtspēja	zināšanas	zināšanas	brīvība	lētticība
vadītājs	tīrība	līdzjūtība	askētisms		vara	kārtība	gandarījums	apreibināšanās
biznesmenis	tīrība	līdzjūtība			nauda	bagātība	pārticība	gaļēšana
meistars	tīrība				laiks	meistarība	stabilitāte	izlaidība
	vecākie	darbs	uzkrājumi	dāvanas	← iztikas avots			

levads

Tā kā šeit aprakstītās civilizācijas mērķis ir atbrīvot cilvēku, aprakstītos principus varētu saukt arī par **brīvības** principiem. Saistībā ar civilizāciju grāmatā ir aprakstīti ideālas valsts uzbūves un darbības principi. Kaut arī ne visi lasītāji ir tieši saistīti ar valsts pārvaldi, no visiem tiek gaidīts, ka viņi kļūs par pilnvērtīgiem cilvēkiem, sabiedrības locekļiem, un ar ģenētisko materiālu vien tam nepietiek. Svarīgāka par iedzimtību ir izglītība jeb kultūra, jeb cilvēka vērtību sistēma. Tā tiek veidota dzīves laikā un atšķir cilvēku no divkājaina dzīvnieka. Dzīvnieks visu mūžu paliek instinktu varā, bet cilvēks var kontrolēt instinktus, attīstot saprātu un tādējādi palielinot savu gribasspēku un paplašinot iekšējo brīvību.

Kas ir valsts? Kā atjaunot valsti? **Valsts pamatfunkcija ir nodrošināt ikvienam darbu.** Tikai no tās tiek atvasinātas visas pārējās. Nodrošināt labu darbu, kas ir interesants, attīstošs, gandarījumu nesošs, pašam pa spēkam un citiem vajadzīgs. Labs darbs nav pārāk grūts un pilnībā apmierina cilvēka materiālās vajadzības. Daži uzskata, ka mūsdienās valsts institūcija īsti nepilda savas funkcijas, bet paši savējās arī nepilda. Lai pastāvētu cilvēku sabiedrība, nepieciešami kvalificēti sabiedrības locekļi.

Kas ir darbs? Kas ir pienākums? No kā sastāv cilvēku sabiedrība, kādus mērķus tā sasniedz, kā un kāpēc tā strādā? Tas šajā grāmatā ir aprakstīts, ar matemātisku precizitāti. Visiem ir tiesības uz labu darbu un brīvību, tās ir cilvēka galvenās (pat vienīgās!) tiesības, un tās ir arī viņa pienākums. Atsakoties no darba un brīvības (t.i. neizdarot nekādu izvēli), cilvēks līdz ar to zaudē savas cilvēktiesības. Tālāk tas būs aprakstīts sīkāk. Izpildot savu pienākumu, cilvēks saņem visu, kas viņam nepieciešams. Dzīve ir vienkārša tiem, kas to paši nesarežģī.

Grāmatā aprakstīto civilizāciju sauc **varnāšrama**, jo tā analizē cilvēku darbību un īpašības, iedalot tos profesionālajās grupās (*varna*) un sociālajās grupās (*āšrama*). Varnāšrama veidojas ap četriem principiem jeb īpašībām (**tīrība**, **līdzjūtība**, **askētisms** un **ilgtspēja**). Sistēma, kas uz tiem nebalstās, NAV varnāšrama, pat, ja tur figurē tādas pat profesionālās un sociālās grupas (brāhamani, sanjāsī u.c.). Pretstats varnāšramai ir katsu sistēma, kurā tiek apspiesta cilvēka patiesā daba un brīvība. Varnāšrama ir **mūžsena**, bet dažādos laikos un vietās tā izkropļojas. Civilizācijas principi nekad nemainās, mainās tikai cilvēku vēlme un spēja tiem sekot.

Darbam un brīvībai traucē šaubas, neziņa un bailes. Šaubas ir apziņas parazīti, kas neļauj cilvēkam izpaust savu talantu. **Talants** ir dots **ikvienam** cilvēkam, tā ir Dieva dāvana, bet tāda, kas varbūt vēl jāatklāj. Bailes rodas, novēršoties no savas dabiskās vietas un pievēršoties surogātiem jeb Dieva aizvietotājiem. Visus šos traucēkļus viegli var uzveikt ar patiesām zināšanām. Labākas par teorētiskām (vispārīgām) ir praktiskas (konkrētas) zināšanas, kas ir pielietojamas, pārbaudāmas, un uzreiz dod lielisku rezultātu.

tu. **Līdzeklis**, ar kuru valsts nodrošina darbu un brīvību, pirmām kārtām, ir **izglītības sistēma**. No četru principu hierarhijas mēs redzēsim, ka izglītības sistēma ir ietekmīgāka par militāru spēku, bet valsts pārvaldes aparāts pats par sevi nevar nodrošināt brīvību un pilnvērtīgu izglītību, tāpēc ideālā valstī pārvaldes aparāts ir atkarīgs no **inteligences**. Bez kvalificētiem skolotājiem izveidojas tāda situācija kā Latvijā, kur tas ir acgārnī. Civilizācija balstās uz skolotājiem (kas nodrošina garīgās iespējas) un liellopu aizsardzību (kas nodrošina materiālās iespējas, bet netiks šeit sīki analizēta).

Atšķirībā no daļējām realizācijām, **dievišķā varnāšrama**, par kuru grāmatā runa, pieradina cilvēkus pie Dieva un pamazām ielaiž viņus Dieva sabiedrībā. Dievs ir visa **skaistuma, spēka, bagātības, gudrības, slavas un brīvības** avots. Ienākot sabiedrībā Dievam, līdz ar viņu ienāk arī visas šīs varenības. Uz zemes pilnvērtīga varnāšrama pastāvēja pirms 5000 gadiem. Civilizāciju nav radījuši ne cilvēki, ne mērķaķi. To ir radījis Dievs **savām** vajadzībām. Patiesībā viņam nekas netrūkst, jo visas Dieva vēlmes automātiski piepildās — tāds ir esamības mehānisms —, bet viņš ir sociāla būtne un mīl izklaidēties, tāpēc pastāv cilvēku sabiedrība kā viņa līdzgaitnieki, ar ko veidot attiecības. Dievs var visu pilnībā kontrolēt, bet Viņš ļauj brīvi izvēlēties savu personību katram pašam, jo **izklaide** balstās uz **daudzveidību**. Tāpēc cilvēki visi ir dažādi. **Attiecības** ar cilvēkiem ir galvenais **prieka** avots, pat Dievam. Cilvēks, kas neattīsta savu unikālo individuālo personību, patiesībā nepilda pienākumu.

Kā atklāt savu **unikālo** individuālo **personību**? Unikālas spējas ir ikvienam cilvēkam, bet, lai tās izpaustu, ir nepieciešamas zināšanas un mērķtiecīga prakse. Tas pats sākotnējais faktors, kas radīja cilvēku, kas viņu joprojām uztur un māca, dod cilvēkam zināšanas arī par kārtību savā pasaulē. Personiskas **attiecības** ar Dievu ir augstākais savva talanta pielietojums un **vislabākā prakse** tā izkopšanai. Saskarsmē ar augstāko pilnības etalonu izpaužas arī cilvēka individuālā **pilnība**.

Dieva **zināšanas** cilvēkam ir pieejamas no diviem avotiem — svētajiem **rakstiem** un svētajām **personībām**, kam ar Dievu ir personiskas attiecības. Grāmata balstās uz šīm Dieva zināšanām (sanskritā — vēda), pārformulējot tās atbilstoši mūsu laikam un apstākļiem. Cilvēku sabiedrību, kas balstās uz Dieva zināšanām, sauc arī par **vēdisku** sabiedrību. Dievs ir absolūts, un viņa zināšanas ir visaptverošas. Izolētu sabiedrību, kas nebalstās uz dievišķām zināšanām, nevar uzskatīt par pilnvērtīgu civilizāciju.

Svarīgāko grāmatā izmantoto vārdu nozīmes ir dotas **glosārijā** (skaidrojošajā vārdnīcā) 14. nodaļā. To ieteicams izlasīt pilnībā, vai nu atsevišķi, vai paralēli ar pamattekstu. Lai uzdotu vēlamo par esošo, cilvēki maina vārdu nozīmi, tāpēc tās nepieciešams fikšēt, lai saglabātu teksta jēgu. *Kursīvā* izcelto vārdu nozīme ir definēta 14. nodaļā, piemēram, *pastāvība* nav tas pats, kas parastā pastāvība. Ērtākai lietošanai, saīsināta terminu vārdnīca ir pievienota ieliktnī. Daži vārdi ir izcelti **treknī**, lai būtu vieglāk pārvietot skatienu pa tekstu.

12. nodaļā ir iekļauti **citētie panti** no svētajiem rakstiem. Tās sākumā ir arī skaidrojums par izmantoto **sanskrita** pierakstu. Tekstā norādes uz citātiem ir dotas iekavās aiz attiecīgajiem apgalvojumiem. Pats apgalvojums ir iekļauts arī grāmatas tekstā, tāpēc lasot nav nepieciešams pārslēgties, un 12. nodaļu ar pantiem, tulkojumiem un komentāriem var izlasīt pēc tam, salīdzināšanai. Citiem vārdiem, grāmatu paredzēts lasīt visu **pēc kārtas**, no vāka līdz vākam.

Kā atrast savu vietu pasaulē? Dzīvās būtnes ir iemiesotas **materiālajos ķermeņos**, tāpēc nejutas pilnībā brīvas. Materiālais ķermenis dabisko brīvību ierobežo. Šī grāmata ir paredzēta cilvēkiem, kas sevi vēl uzskata par ķermeni. Pareizi lietojot ķermeni, **brīvība** būtiski pieaug, un cilvēks **atdzīvojas**. Grāmatā ir apkopotas un izskaidrotas **zināšanas**, kas ļauj atšifrēt “savu dabu”, “savu vietu” un “savus pienākumus”, saskaņā ar materiālās pasaules īpašībām. Pilnīga **brīvība** ir augstākais mērķis, ko sniedz tieši civilizācija. Aiz brīvības sākas **mīlestība**, bet tai šajā grāmatā mēs pieskarsimies tikai nedaudz. Cilvēku, kas pārzina civilizācijas principus, ir ļoti grūti piemulžot, un pats viņš būs labs kolēģis, ģimenes loceklis, skolotājs vai vadītājs. Cerams, ka šī grāmata būtiski paplašinās Jūsu iespēju robežas.

Daži secinājumi ir autora iegūti, apmeklējot seminārus, diskutējot ar svētām personībām, meditējot un analizējot Dieva dotos principus. Lai labāk izceltu **būtisko**, mazāk svarīgas detaļas daudzviet ir **izlaistas**. Viss ģeniālais ir vienkāršs. Ja cilvēku “pārbaro” ar informāciju, viņš to pārstāj uztvert, var pazaudēt **kopainu** un sākt jaukt **detaļas** ar **būtisko**. Grāmata ir ļoti koncentrēta. To var izlasīt ātri, un tā ir pietiekami maza, lai to varētu izlasīt **ikviens**, un atliktu vairāk laika **pārdomām**. Tomēr, mērķauditorija ir gudrākie. Tas nozīmē, ka teikumi ar sarežģītu struktūru un nozīmi ir atstāti tekstā, un lasītājam nāksies tos izlaist pēc savas gaumes. Grāmata aptver arī ezoteriskas tēmas un **pārdomas** ir tiešām **nepieciešamas**. Dziļākai satura izpratnei var izmantot sekojošu jogas metodi — uzdot sevi interesējošos **jautājumus** Dievam un pēc kāda laika saņemt atbildi. Svētie raksti, tādi kā Bhagavad-gīta un Šrīmad-Bhāgavatam, ir dzīvi un reaģē uz lasītāja jautājumiem ne tika caur grāmatas lappusēm, bet arī **dzīvē**.

Cerams, ka vēlāk tiks izveidota grāmata par varnāšramu ar daudziem **piemēriem** un **skaidrojumiem** plašam lasītāju lokam, bet pagaidām tas izrādījās nepraktiski, jo būtiskās domas pazustu pārlieku garos skaidrojumos. Autora mērķis bija pēc iespējas ātrāk izplatīt **pamatzināšanas**, lai nekavējoties palīdzētu cilvēkiem, kas šaubās par dzīves jēgu. Četrus pamatprincipus nav grūti iegaumēt. Zinot tos, daudzi citi civilizācijas aspekti izriet kā loģiski secinājumi. Dažas koncepcijas, tādas kā pasaules uzbūve, ir pelnījušas atsevišķu grāmatu, un detalizēti šeit izskaidrotas netiek. Nesaprotamās vietas pirmajā lasījumā var izlaist, un atgriezties pie tām pēc papildu materiāla izpētes.

1. Civilizācijas priekšrocības

Varnāšramas mērķi.....	7
Salīdzinājums ar dzīvnieku pasauli.....	8
Salīdzinājums ar cilvēku radītām sistēmām.....	9
Salīdzinājums ar citām dievišķām sistēmām.....	11
Salīdzinājums ar sociāli-religiskām biedrībām.....	12
Vienotība daudzveidībā (individuāla pieeja).....	13
Zināšanas atbrīvo.....	16

Varnāšramas mērķi

Varnāšramas sistēma uzstāda mērķus ikvienam cilvēkam, jebkurā vecumā, atbilstošu viņa spējām un interesēm. Tas ļauj cilvēkiem kopumā sistemātiski sasniegt **četrus mērķus** — stabilitāti (*dharma*), materiālo labklājību (*artha*), piepildīt materiālās vēlmes (*kāma*), un atbrīvoties no visām ciešanām (*mokša*). Civilizācija ne tikai apmierina materiālās vajadzības, bet arī kalpo par svētīgu pamatu garīgajai praksei, kas realizē dzīvās būtnes augstāko spēju — *mīlestību*. Varnāšrama palīdz atklāt mīlestības iedīgļus ikvienā cilvēkā un pakāpeniski attīstīt tos. Mīlestība ir ikviena cilvēka galvenais resurss.

Varnāšramas sistēma nav paredzēta lai uzspiestu kādu mākslīgu dalījumu kastās pēc radniecības vai cita ārēja faktora. Klasifikācija notiek pēc paša cilvēka **īpašībām un darbības** (BG 4.13). Raksturs ir iedzimts, bet to var mainīt ar izglītību. Tāds iedalījums ir paredzēts, lai cilvēku sabiedrība pastāvētu mierā un pārticībā. No otras puses, varnāšrama nav pašmērķis, tā ir tikai līdzeklis. Ļoti pilnīgs, efektīvs līdzeklis, kas pakārtots augstākam mērķim — attīstīt cilvēkos mīlestību.

Bez garīgu mērķu esamības, varnāšrama zaudē savu nozīmi. Tā ļauj ērti apmierināt dabiskās vajadzības, lai paliktu vairāk laika garīgai praksei. **Garīgs** dzīves skatījums paredz, ka cilvēki uztver viens otru kā dzīvas būtnes, kas principā ir līdzvērtīgas, un savstarpēji vienotas. **Materialistisks** dzīves skatījums, turpretī, paredz, ka cilvēkus analizē kā mašīnas, nedzīvus mehānismus ar ierobežotu vai nekādu brīvību, un, līdz ar to, bez savām tiesībām. Materialisma iespaidā pieaug egoisms, necieņa pret citiem un visatļautības sajūta, cilvēki pārstāj sadarboties, pat nemeklē kopīgu mērķi, un četri civilizācijas mērķi sasniegti netiek.

Salīdzinājums ar dzīvnieku pasauli

Gan cilvēki, gan dzīvnieki meklē **laimi**. Gan cilvēki, gan dzīvnieki ir iemiesoti materiālajos ķermeņos. Galvenā atšķirība ir **saprāts**, kurš cilvēkiem ir attīstīts, bet dzīvniekiem — nē. Nav tādas lietas kā cilvēka vai dzīvnieka (vai auga) *dvēsele*, visas dvēseles pēc uzbūves ir vienādas un var atrasties jebkura tipa ķermenī (BG 2.22-24). *Materiālais ķermenis* dvēseli ierobežo un izolē no garīgās pasaules. Kamēr dvēsele lolo savtīgas vēlmes, viņu nevar laist plašākā sabiedrībā (garīgajā pasaulē).

Dievs vienādi rūpējas par visām dvēselēm (BG 9.29), bet dvēseles visas ir unikālas un izdara katra savu izvēli, tāpēc katrā gadījumā attiecības ir īpašas. Pārvarot grūtības, dvēseles **attīstās**. Dievs vēlas attīstīt visas dvēseles, lai tās būtu līdzvērtīgas viņam pēc īpašībām (BG 7.17,18), tāpēc noslogo viņas, katru atbilstoši viņas sasniegtajam apziņas līmenim.

Dzīvniekiem viss mūžs paiet, cīnoties ar ķermeniskām problēmām, t.i. **guļot, ēdot, vairojoties un sargājoties**. Tādējādi, cīnoties par izdzīvošanu, dzīvnieki attīstās. Cilvēkiem ir mazāk egoisma nekā dzīvniekiem, tāpēc Dievs viņiem ļauj ļoti viegli apmierināt ķermeniskās vajadzības. To konstatēja arī amerikāņu filozofs H.D.Toro savā galvenajā darbā “On Walden Pond”. Cilvēku uzdevums ir augt kā personībām, tāpēc viņu mūžs paiet, izkopjot **tīrību, līdzjūtību, askētismu un pastāvību (satjam)**. Dzīvnieka daļa tiek **uzspiesta**, bet saprātīgais cilvēks izdara **apzinātu izvēli**.

Pieejas kritērijs civilizētai sabiedrībai ir cieņa pret citiem, tas ir minimālais nosacījums, lai cilvēks kļūtu par civilizētas sabiedrības locekli. **Cieņa** ir daļa no pirmā principa, *tīrības*. Tā nozīmē — atzīt, ka labais pastāv arī ārpus manis, un es neesmu ne vienīgais, ne svarīgākais. Cilvēki arī ir daļēji savtīgi, bet katram ir pienākums dalīties ar citiem kādā jomā. Tā ir tā joma, kurā cilvēks attīsta savas labās īpašības. Pēc rakstura un darbības cilvēkus iedala četrās profesionālajās grupās (**varNa**), kuru ietvaros cilvēks iziet, lielākais, četrus dažādus dzīves posmus (**āŠrama**). Visos posmos viņš ir vajadzīgs citiem, tāpēc pastāv pozitīva atgriezeniskā saite un sistēma dabiski motivē visus dalībniekus progresēt. Darbs ir viegls, un dalīties katram ir īpaši paredzēts ar to, kā viņam ir **daudz**, vai arī kas ir viegli pieejams vai atjaunojams. Viens strādājošs cilvēks var uzturēt vismaz desmit citus (kas viņam varbūt palīdz katrs savā jomā, piemēram, ar emocionālu atbalstu). Dievs tik un tā uztur visus, ieskaitot zvērus un augus (BG 15.17), kas nemaz apzināti nestrādā. Tomēr cilvēkiem, atšķirībā no zvēriem, viņa ieteiktā sistēma ir varnāšrama (BG 4.13). Dievs ir viegli pieejams saviem sekotājiem (BG 8.14-16), tādēļ cilvēkiem sasniegt Dievu ir daudz **vieglāk nekā zvēriem**. Sekošana varnāšramai ir viens no veidiem, kā tuvoties Dievam.

Katrs cilvēks ir nodrošināts ar visu viņam nepieciešamo, lai sasniegtu **pilnību**. Dabā trūkums nepastāv, un nav arī pamata bailēm, vienīgās patiesās briesmas ir nesaprast no tiekošā jēgu un neizmantojot savas iespējas. Veiksmīgi izlietoto resursu vietā cilvēks ar-

vien saņem **jaunus** — aizvien **vērtīgākus**, tāpēc trūkums nav iespējams. Katram ir brīva izvēle — nodoties slinkumam un nolaidībai, kas noved pie nožēlas, vai arī censties pildīt savu pienākumu, kas noved pie iekšēja miera un gandarījuma (BG 2.66). Civilizācijas ietvaros visi tiek pamazām atradināti no slinkuma, dodot pozitīvu alternatīvu, un tāpēc bauda labklājību. Cilvēki savu dzīvi var veidot apzināti, viņu **brīvība** var ievērojami pārsniegt dzīvnieku un augu brīvību.

Lai nodrošinātu augstu brīvības līmeni, nepieciešama noteikta sabiedrības organizācija. Zināma organizācija pastāv arī dzīvnieku vidū, bet cilvēku sabiedrībā tā ir kvalitatīvi citā līmenī. Ar ko cilvēku sabiedrība atšķiras? Dzīvniekus organizē **ēšana, gulešana, aizsardzība** un **vairošanās**. Dzīvajai būtnei ir jābūt pietiekami trulai, lai apmierinātos ar to vien. Šīs funkcijas pastāv arī cilvēku sabiedrībā, taču tām nav noteicoša loma. Dzīvnieku sabiedrībā sadarbība ir instinktīva, bet cilvēki sadarbojas brīvi un apzināti. Sadarbība ar citiem ir svarīgāka nekā vienkārši ķermeņa uzturēšana pie dzīvības. Izdzīvošana un veselība ir tikai palīg līdzekļi ceļā uz augstākiem mērķiem. Saprātīgo cilvēku sabiedrība dod principiāli augstāku laimi nekā maņu orgānu kairināšana. (Vēl augstāka laime ir **joga** jeb pastāvīgs kontakts ar Dievu.) Cilvēku sabiedrība balstās uz **tīrību, žēlsirdību, askētismu** un **pastāvību**. Civilizētā sabiedrībā par ķermeņa uzturēšanu praktiski nav jā rūpējas, tas notiek gandrīz automātiski. Cilvēks ir tuvāk Dievam, pateicoties zināšanām. Dažādiem dzīvniekiem dažādas ķermeņa funkcijas ir daudz pārākas par cilvēku (dzirde, tauste, redze, oža, garša, muskuļu spēks, ātrums, lokanība, izturība salā un karstumā, mehāniskā izturība, svars, spēja mainīt krāsu un formu u.c.). Cilvēka pārākums ir viņa **saprātā**. Saprāta funkcijas ir **gribasspēks** un **atmiņa**. Cilvēks spēj nospraust sev augstākus mērķus (ārpus ķermeniskas darbības). **Izglītība** ir process, kas cilvēku padara no divkājaina dzīvnieka par civilizētu. Izmantojot zināšanas par varnāšramu, Jūs varēsiet vismaz lokāli uzlabot savu dzīvi, bet pamazām arī visa sabiedrība kopumā varētu pacelties līdz cilvēciskam dzīves līmenim.

Salīdzinājums ar cilvēku radītām sistēmām

Pastāv dažādas cilvēku veidotas raksturu klasifikācijas un sevis pilnveidošanas sistēmas. Empīriskās sistēmas un metodes ir pieskaņotas konkrētajai **vietai, laikam** un **apstākļiem**. Zinātniekiem nav ne vajadzības, ne iespēju aptvert sabiedrības arī uz citām planētām, citos laikmetos un pat citos visumos. *Krišnam* tāda iespēja ir, visas pasaules visos esamības aspektos ir pilnībā atkarīgas no viņa. Viņa piedāvātā sistēma ir absolūti stabila un universāla, tā ir derīga visām cilvēku sabiedrībām visos visumos (un reizēm tiek attiecināta arī uz citām cilvēkveidīgām būtnēm). **Bhagavad-gītā** Krišna īsumā apraksta savu izveidoto sistēmu, un šajā grāmatā tā tiks atreferēta.

Varnāšrama var pastāvēt mūžīgi, jo tās pamats ir mūžīgs (Dievs). Pretstatā, cilvēku veidotās sistēmas parādās, pazūd un pārveidojas. Romas impērija pastāvēja 1200 gadus. Varnāšrama pastāvēja pirms 5000 gadiem, tā pastāvēja pirms 2 miljoniem gadu (BG

4.1), tā pastāvēja arī iepriekšējā visumā (ŠB 3.9.43). Tā ir **mūžīga**, jo arī garīgajā pasaulē (*vĒkuNTha*) un Dieva mājvietā (*goloka*) cilvēki mūžīgi dzīvo varnāšramas sistēmā, lai gan viņu kvalifikācija ir daudz augstāka par tām, kuras aprakstītas šajā grāmatā. Tas pierāda, ka varnāšramas sistēma ir pilnīga, nekad neapnīk un neizsmēļ attīstības iespējas. Dieva uzturēta, tā ir pastāvējusi **viennēr**, jau pirms materiālā visuma radīšanas. Arī nākotnē, pateicoties astroloģijai, var aprēķināt pat vēl nedzimušas personas raksturu un dzīves gaitu. Empīrisko metožu prognozēšanas spējas ir daudz mazākas.

Cilvēki, kas izveido raksturu klasifikācijas sistēmas, nekontrolē realitāti, tāpēc nevar uzņemties atbildību par savām izstrādēm. Šo sistēmu virzītāji faktiski neuzņemas nekādu atbildību par saviem sekotājiem, nedz arī par rezultātiem ko viņu teorijas izraisīs sabiedrībā. Krišna, turpretim, dod pilnīgas **garantijas** saviem sekotājiem (BG 9.22, BG 8.14-15, BG 18.46), un viņam ir vara nodrošināt visus esamības aspektus neierobežotam skaitam cilvēku. Tā kā pats Dievs garantē cilvēka iespējas **strādāt** (BG 2.47), atņemt darbu var tikai kāds, kurš ir varenāks par Dievu.

Tā kā varnāšrama ir paša Absolūta veidota, nevienš būtisks aspekts vai faktors te nav izlaists. Empīriskās sistēmas koncentrējas tikai uz dažiem realitātes aspektiem, atstājot citus, tajā skaitā **būtiskus**, bez uzmanības. Atbilstoši rietumu zinātniskajai tradīcijai, tā var sniegt tikai **hipotēzes** un pagaidu rezultātus. Turpretī, austrumu zinātniskā metode ir stabila un dod absolūti precīzus rezultātus. Tāda starpība rodas tādēļ, ka austrumu metode uzklauša tikai īsto autoritāti, bet rietumu zinātniskā metode cenšas empīriski atsijāt labāko no dažādām **neautoritatīvām** teorijām.

Kā piemērus empīriskām **klasifikācijas** sistēmām var minēt: Sjūzanas Delindžeras (Dr. Susan Dellinger) **psihogēometrijas** metode personāla atlasei (drsusan.net), **Maier-sas-Briggsas** tipu klasifikators (intraverts/ekstraverts, sensors/intuīts utml., en.wikipedia.org/wiki/Myers-Briggs_Type_Indicator), Lielais piecinieks (Big five) (en.wikipedia.org/wiki/Big_Five_personality_traits), **socionika** (angl. socionics). Maikls Geisens (Prof. Michael Geisen, ASV 2008. gada “tautas skolotājs”) klasificē studentus kā vizuālos, kinestētiskos, muzikālos, sabiedriskos, intravertos, loģiskos un lingvistiskos.

Paši rietumu zinātnes pārstāvji kritizē empīriskās sistēmas, piemēram, Big_five, jo tā pat necenšas meklēt un skaidrot cēloņus un likumsakarības, bet tikai apkopo novērojumus ar statistiskām metodēm.

Varnāšramas sistēma raksturo cilvēka mērķus un pienākumus, gan visa mūža laikā (*varNa*), gan konkrētajā dzīves posmā (*āšrama*). Tie ir svarīgāki faktori, nekā pārējoši emocionāli stāvokļi, kas reizēm ir tikai ārstējamas slimības (melanholisms). Pilnīgi visu materiālo īpašību pamats ir trīs *guNa*-s, tāpēc neviena cita klasifikācijas sistēma nevar būt tik būtiska un piemērota cilvēkam kā varnāšrama.

Cilvēki — sistēmu veidotāji nevar dot tādas garantijas savas misijas izvēlē kā Absolūts. Daži no viņiem paši jau ir miruši, viņu vārdi un personības izzudīs laika ritumā, bet Krišna, varnāšramas autors un uzturētājs nekad neizzudīs. Tā kā visa pasaule eksis-

tē viņa prātā, Dievs vienmēr būs **pieejams**. Viņš pats ir dzīvs un uztur savu sistēmu dzīvu.

Kā piemērus empīriskām **pašizaugsmes** sistēmām var minēt: **Stīvena Kovi** (Covey) septiņi ļoti rezultatīvu cilvēku paradumi, **Stīva Sibolda** (Siebold) 177 sīksta prāta (Mental Toughness) noslēpumi, **Antonija Robinsa** ātrās plānošanas metode (<http://training.tonyrobbins.com>), **anonīmo alkoholiķu** 12 soļu metode, E. Blavatskas **slepenā doktrīna** (kas vēlāk kļuva par pamatu hitleriskā fašisma izveidei).

Kaut arī šīs metodes dod lieliskus rezultātus atsevišķos gadījumos, tās **nav universālas** un **visaptverošas**. Bieži vien metodes autors vienkāršo mērķauditoriju tā, it kā viņa ieteikumi attiektos uz visiem. Viņš ir atradis kādu metodi, kas palīdz konkrētajā situācijā viņa praksē, bet ne vienmēr šī metode ir derīga arī citā situācijā. Piemēram, vai visiem vajag **vairāk naudas**? Nē, dažiem vajag mazāk naudas un mazāk atbildības, un tad viņi būs laimīgāki. Citiem vajag vairāk naudas un daudz vairāk atbildības, un tikai tad viņi būs laimīgi.

Varnāšrama **nav pašpalīdzības** sistēma. Kaut arī tā ir sociāla sistēma, progresa avots nav pati sabiedrība, progresa avots ir **Dievs**, kurš šo mijiedarbības sistēmu dažādos veidos manāmi un nemanāmi sponsorē. Visas labās rakstura īpašības piemīt sākotnējai personībai. Tieši vai netieši sadarbojoties ar Viņu (**joga**), arī cilvēki pamazām pārņem no viņa šīs labās īpašības (piemēram, gudrību, bagātību, skaistumu, dejot prasmi, runas mākslu utt.).

Salīdzinājums ar citām dievišķām sistēmām

Tā kā **vēdas** ir pastāvējušas vienmēr, daudzas cilvēku klasifikācijas sistēmas ir no tām atvasinātas un nekonkurē ar varnāšramu. Piemēram, **ajurvēda** analizē cilvēka ķermeni pēc trīs fizioloģiskajiem komponentiem (doša) — vatta, pitta, kapha. **Vatta** nodrošina kustību (tajā skaitā, informācijas) organismā, **pitta** nodrošina katabolismu jeb pārtikas un informācijas uzņemšanu, un **kapha** nodrošina anabolismu jeb sintēzi. Ja kāda no tām dominē, cilvēku sauc par attiecīgā tipa cilvēku. Šīs trīs došas raksturo tikai rupjo ķermeni un daļēji — prātu, bet cilvēkiem nepatīk, ja viņus analizē tikai kā nedzīvus mehānismus. Vēsturiski pārveidojoties caur grieķu medicīnu, rietumu pasaulē ajurvēdiskās došas ir nonākušas kā četri temperamenta tipi (attiecīgi **sangviniķis**, **holeriķis**, **flegmatīķis**, **melanholiķis**). Prakses ziņā, ajurvēda lielā mērā strādā ar 6 garšām, egoismu un rakstura īpašībām, ko tās izraisa (saldā—pieķeršanās, sāļā—alkatība, skābā—skaudība, rūgtā—skumjas, asā—dusmas, sūrā—bailes). Varnāšrama un **ajurvēda** ir dažādas vēdu daļas (sociālā zinātne un medicīna), un viena otru papildina.

Pazīstams Bhagavad-gītas sekotājs ir **Veins Daiers** (Wayne W. Dyer): “Ikvienai problēmai ir garīgs risinājums”. Viņa semināri un grāmatas ir drīzāk vēdu turpinājums nekā pretstats, adaptēts rietumu cilvēkiem. Citi pazīstami Bhagavad-gītas sekotāji ir A.

Einšteins, amerikāņu transcendentālisti (Ralfs Valdo Emersons, Henrijs Deivids Toro), Radživs Gandhi (nevardarbīgā pretošanās). Viņu filozofiskajiem uzskatiem ir autoritatīvas saknes, lielākā vai mazākā mērā tie atspoguļo Krišnas mācību, bet tie nav pilnībā integrēti ar vēdām.

Latvijā civilizācija pastāvēja vēl pirms kristietības ienākšanas. Lāčplēsis jau pirms vācu bruņinieku atpeldēšanas runāja ar dieviem un kopā ar Koknesi devās uz Burtnieku pili studēt svētos rakstus. Gan **dievturība**, gan **kristietība** var aizvest cilvēku pie Dieva, bet neviena reliģija nevar **aizliegt** cilvēkam nonākt pie Dieva, jo Dievs kā absolūts ir visur. Tā kā lielākā daļa mūsdienu cilvēku neseko ne dievturības, ne kristietības principiem, universāli civilizācijas principi ir ļoti vajadzīgi, lai atjaunotu saskaņu sabiedrībā. Savus svētos rakstus latvieši sen ir nozaudējuši (nogrīma Burtnieku ezerā?), tāpēc nepieciešams zināšanas importēt no jauna. Dievturība sastāv vairāk no sentimentiem nekā konkrētām zināšanām, tāpēc to ir grūti analizēt. Mūsdienu akadēmiskā izglītība, savukārt, nedod garīgu gandarījumu, jo neiziet ārpus prāta darbības sfēras. **Vēdiskās** zināšanas aptver gan praksi, gan teoriju, gan garu, gan matēriju, tāpēc var pilnībā apmierināt visas cilvēku vajadzības. Šī grāmata balstās uz avotiem, kas ir senāki pat par Bībeļi.

Šī grāmata cenšas loģiski izskaidrot cilvēku iekšējo pasauli, bet neievieš nekādus jaunus vai papildus likumus, noteikumus vai pienākumus. Pasaule **vienmēr** ir pastāvējusi pēc Dieva likumiem. Dievs ir absolūts, visaptverošā sākotnējā personība, kuras ietvaros jebkad jebkas ir noticis. Atšķirības ir tikai cilvēku apziņā: ja viņi Dievu izstumj no sava pasaules redzējuma, tad viņiem sākas problēmas, jo Dievam nepatīk, ka viņu izstumj no spēles — spēles, kura sākotnēji bija **viņa** ideja, kuru viņš īsteno par saviem **līdzekļiem**, un kuru viņš vienmēr arī **kontrolē**. Jūsu rokās tagad ir grāmata, kas īsi un precīzi formulē cilvēku sabiedrības uzbūves un darbības principus. Izlasot to, pasaules kārtība nemainīsies, bet Jūsu dzīve gan var radikāli mainīties, ja, uzzinājis spēles noteikumus, ar labāku izpratni par realitāti, Jūs sāksiet izmantot jaunatklātās iespējas.

Salīdzinājums ar sociāli-religiskām biedrībām

Dažas civilizācijai līdzīgas kopienas tiek radītas ap spēcīgām personībām. Tādas ir San Mjung Mūna izveidotā “Unificaton church” (mūnisti), Vladimira Megrē (“Krievijas skanošie ciedri”, Anastāsija) ekociemati, Sai Babas sekotāju starptautiskā organizācija (Sathya Sai International Organization). Šīs organizācijas ir ļoti veiksmīgas komerciāli, bet nav viņu par to locekļu garīgo progresu.

Biedrību locekļi paliek **ķermeniskās** dzīves izpratnes līmenī. Visos trīs piemēros attiecīgo sabiedrību ietvaros ģimenes laime skaitās būtiska. Bet faktiski laime no dzimumdzīves (un jebkura jutekliska laime) vienmēr ir ierobežota. Bezgalīga laime var būt tikai saskarsmē ar **bezgalīgo**. Matērija ir bezgalīga, bet tā nav laimes avots. Tas pie-

rāda, ka attiecīgo kustību ideologi nekad nav bijuši saskarsmē ar neko vairāk kā matēriju. Cilvēki, kas tiecas uz augstāku laimi, viegli atsakās no dzimumdzīves.

Fiziskais ķermenis nav cilvēka esamības svarīgākā sastāvdaļa. Fizisko ķermeni ārstē ar pareizu ēdienu un dienas režīmu. **Komunicējot**, cilvēki pamatā saskaras viens ar otru **iekšējo pasauli** (prātu), kas ir svarīgāka. Attīstot kalpošanas attieksmi, cilvēki atbrīvojas no egoisma, kas ir materiālo ciešanu avots. Bet patiesā cilvēka identitāte ir garīgā dvēsele, kura nekad nemainās (BG 2.25), un cieš no saskarsmes ar nepastāvīgo matēriju. Bez **attiecībām** ar Dievu nav iespējams nonākt garīgajā pasaulē. Cilvēku radīto biedrību centrā ir to dibinātāji-cilvēki, bet dievišķās varnāšramas centrā ir tās izveidotājs — Dievs. Paliekot matērijā, ciešanas nevar izbeigt pilnībā, bet varnāšramas sistēma ir paredzēta, lai novestu dvēseli garīgajā pasaulē (*vĒkuNtha*), kur ciešanu nav. Varnāšramas ietvaros starp cilvēkiem un Dievu veidojas tādas pat attiecības, kādas tās ir garīgajā pasaulē.

Cita biedrību atšķirība no *varnāšramas* ir to **pārejošais** raksturs. Pēc līdera nāves, biedrības zaudē iepriekšējo formu un ietekmi. Turpretī, *varnāšramas* uzturētājs nevar pazust principā (jo tad izzustu visa realitāte), Varnāšramas nozīme nekad nemazinās.

Vienotība daudzveidībā (individuāla pieeja)

Laime ir kopīgs resurss un tiek kultivēta **mijiedarbībā**. Individuāli var praktizēt tikai attīrīšanos. Egoisms saindē komunikāciju un pārvērš saskarsmi no laimi radošas laimi postošā. Nododoties dēmoniskai vadībai, cilvēki tiek uztrenēti sagādāt citiem sāpes, viņi to dara pat neapzināti. Tāpēc ir nepieciešama **iekšēja attīrīšanās**, lai varētu kļūt par daļu no sabiedrības.

Daudzveidība nav slikta, tā ir baudas pamats. Kura ir jūsu mīļākā krāsa, mīļākā dziesma un mīļākais ēdiens? Bet vai jūs būsiet laimīgs, ja viss būs jūsu mīļākajā krāsā, skanēs tikai jūsu mīļākā dziesma, un katru dienu galdā būs viens un tas pats mīļākais ēdiens? Dažādība ir baudas pamats. Lai realizētu savu vēlmi baudīt, Dievs rada dažādību, tādējādi Dieva vēlme baudīt ir radīšanas dziļākais **cēlonis**, un Dieva bauda ir esamības **augstākais mērķis**. Dievs rada dažādību, izvēršot no sevis atsevišķas apakšpersonības, un rada dažādas pasaules, kurās ar šīm savām daļām izspēlē dažādas lomas. Laiks ir līdzeklis, ar ko Dievs liek visam darboties. Šīm atsevišķajām dzīvajām būtņēm — Dieva daļām tiek dota izvēles brīvība. Bezgalīgajam ir vajadzīga bezgalīga dažādība, tāpēc dzīvo būtņu, un pat pasaulu, ir bezgalīgi daudz. Dievs pavada katru dzīvo būtņu kā virsdvēsele jeb **sirdsapziņa**, novēro un novērtē tās izvēli, dodot dzīvajai būtnei laimi vai ciešanas, lai tā attīstītos par interesantu personību. No vadības teorijas ir zināms, ka cilvēks karjeras ceļā vadās pēc mērāmiem kritērijiem: algas, dienesta pakāpes, publikāciju skaita. Būdam labs vadītājs, Dievs cilvēkiem dod varnāšramas sistēmu ar skaidriem **kritērijiem**, pēc kā ikvienam sekot savai attīstībai (vecums / bagātība / vara / zināšanas, skat. nodaļu par *varNām*). Cits vadības aspekts ir tāds, ka cilvēks dara to, par

ko viņu atalgo, un nedara to, par ko soda. Laime un ciešanas ir Dieva instrumenti, un nepastāv atrauti no Dieva. Valsts likumi dažreiz var strādāt vai nestrādāt, atkarībā no tā, cik viņi atbilst Dieva likumiem, bet Dieva likumi **vienmēr** strādā. Tādējādi, sava pienākuma izpilde attiecībā pret Dievu ir augstākā sasniedzamā laime.

Dažādu raksturu cilvēkiem dažādos mūža posmos ir dažādi pienākumi, bet **darbība** vienmēr ir labāka par pasivitāti (BG 2.47). Mēs jeb dzīvās būtnes esam pārākas par materiālu (BG 7.5). Dzīvajai būtnei ir jāattīstās. Varnāšrama neparedz ne rutīnu, ne stagnāciju, ikvienam raksturam un dzīves etapam tiek doti mērķi, kas ir izaicinoši, bet sasniedzami. Dievam ir vajadzīgi sava līmeņa kompanjoni, nobriedušas personības (BG 10.4-5). Viņš no mums sagaida ļoti daudz. Viņš arī nodrošina visu, kas mums vajadzīgs. Tāpēc saikne ar Dievu ir augstākā darbības meistarība (BG 2.50).

Pasaulē viss ir vienots. Izmantojot kontaktu ar realitāti (jogu), jūs variet veikt visas pūles vienam darbam, bet no citiem saņemt visu, kas jums nepieciešams. Līdzīgi kā jūs daudz ko **sagaidāt** no citiem, citi no jums arī daudz ko sagaida. Savstarpējais atbalsts ļoti palīdz. Piemēram: skatītājs maksā sportistiem, lai viņi sporto ar tādu meistarību, kāda viņam pašam nav sasniedzama; vēlētājs balso par politiķiem, kas uztur kārtību valstī, kaut arī pats viņš to nespētu; lasītājs pērk žurnālus, kuros viņam svarīgā informācija ir sagatavota viegli uztveramā veidā, bet pats viņš to nespētu savākt. Izpildītāji šādu atbalstu skaidri jūt. Cilvēks, kuram mērķa nav, vai arī viņš šo mērķi neatklāj, vai arī viņa mērķis atņemtu laimi citiem, atbalstu nesaņem. Dieva un/jeb sabiedrības atbalsts var būt daudzkārt varenāks par paša cilvēka resursiem, tāpēc daudz vieglāk gūt panākumus būs tam, kura mērķis **saskan** ar citu interesēm, viņš šo mērķi ir skaidri **formulējis** un pie tā **strādā**.

No otras puses, lepnums noved cilvēku **izolācijā**. Cilvēks, kas māna pats sevi, nespēj efektīvi izmantot esošos resursus. Lepnums viņam pašam izmaksā dārgi. Cilvēks var dzīvot bezmērķīgi, veikt visu savu uzmanību vienam mērķim, vai arī censties sasniegt daudzus mērķus reizē. Dzīvojot bezmērķīgi, cilvēks tērē gan savus iekšējos resursus, gan ārējos. Tāds viņš nevienam nav vajadzīgs. Viņa saprāts nestrādā. Neizlēmīgā cilvēka resursi tiek pārdalīti saprātīgajiem. Uzmanības **sadalīšana** arī padara centienus mazāk efektīvus. Lai varētu savu darbu darīt ar nedalītu uzmanību, cilvēkiem ir jāmacās paļauties vienam uz otru. Sabiedrībai kopumā ir izdevīga darba dalīšana, kas ir civilizācijas formālais aspekts. Pareizi organizēta, tā ir nevis šķiru cīņa, bet gan šķiru **sadarbība**.

Civilizētā valstī dažādu sociālo un profesionālo grupu intereses nesaduras. Dievs kā augstākais mērķis, visa avots un augstākā autoritāte nodrošina, ka viņa sabiedriski-profesionālā sistēma ir harmoniska. Tajā cilvēki tiek sakombinēti gan savā starpā, gan ar citām Dieva enerģijām (dabas spēkiem), tā, ka viņi ne tikai **netraucē** viens otram, bet kļūst viens otram **vajadzīgi**. Dažādu raksturu un interešu cilvēki papildina viens otru dabiskā veidā — ideāla darba dalīšana. Katrs dara to, ko viņš ir motivēts darīt. Savs īs-

tais darbs nekad neapnīk. Varnāšramas ietvaros cilvēks var strādāt savu darbu ar pilnu atdevi un justies pasargāts, jo viņa vajadzības ar to tiek apmierinātas. Viņam nav jāraizējas par traucēkļiem, kuri novērstu uzmanību no darba. Tas garantē gan lielisku materiālo rezultātu, gan emocionālu apmierinājumu. Varnāšrama apvieno dažādas dabas cilvēkus savstarpēji izdevīgā sistēmā, nelaužot cilvēku individuālo dabu.

Katra dzīvā būtne ir daļa no Dieva, un katrai viņai ir kaut kas tāds, kas citiem ir vajadzīgs. Zināt to un izmantot ir patīkami. Cilvēks varēs strādāt ar pilnu atdevi un bez raizēm tikai tad, ja viņš zin, ka viņam ir sava vieta pasaulē, un viņš ir citiem vajadzīgs. Ir patīkami zināt, ka tu esi citiem vajadzīgs. Varnāšramas sistēma pārveido neliešus par tīrām personībām, iesaistot lietderīgā darbā. Tās ietvaros katrs atrodas savā vietā un dara savu darbu. Sanskritā to sauc par **dharmu** jeb kārtību, tāpēc varnāšramas sistēmu sauc arī par *sanātana dharmu* jeb **mūžīgo kārtību**. Sava pienākuma izpilde ir augstākā laime, kuru var sasniegt dzīvā būtne. Tāpēc, sava pienākuma studēšana ir drošākais ceļš uz laimi. To jums palīdzēs sasniegt arī šī grāmata.

Katram cilvēkam ir sava iekšējā pasaule. Ieiet cita iekšējā pasaulē daudzi baidās, par tādiem saka, ka viņi ir slikti klausītāji. Faktiski viņus ierobežo zināšanu trūkums. Ja cilvēks ir **augstprātīgs** un neveido dialogu ar citiem un/jeb Dievu, viņš savā izolācijā jūtas **vientuļš**. Emociju apmaiņa prātam ir vajadzīga kā ķermenim ēdiens, tomēr, neprasmīgi ēdot, var arī saindēties. Civilizācija nosaka ētikas principus, pēc kuriem saskarsme ir abpusēji svētīga. Prasme klausīties ir ļoti vērtīga (jā, arī naudas izteiksmē). Otru cilvēku ir vieglāk izprast, ja eksistē šāda atskaites sistēma. Izpratne par cilvēka sociālo un profesionālo stāvokli ļauj saprast viņa intereses, vajadzības un iespējas. Trīs īpašības (gunas) — *pastāvība, kaislība un tumsība* ir galvenais faktors, kas nosaka cilvēka materiālo dabu. Varnāšrama iesaka cilvēkam piemērotu profesiju un, līdz ar to, dzīvesveidu, balstoties uz šīm īpašībām.

Vienojošais faktors sabiedrībā ir **inteligence** (skolotāji). Nevienas citas profesijas pārstāvji nespēj sabiedrību **saliedēt**, vismaz ne ilgstoši. Tikai pateicoties skolotājiem, sabiedrība darbojas kā vienots veselums. Civilizācija brūk tad, ja uzkrājās pārāk daudz egoisma un cilvēki pārstāj dalīties ar citiem, pirmām kārtām — skolotāji pārstāj dalīties ar zināšanām. Visas dzīvās būtnes ir vienotas, bet to redz tikai mierīgs cilvēks ar garīgu pieredzi. Parasti cilvēki daudz grēko, tāpēc pastāvīgi ir satraukti un pat neaizdomājas par to, ka ir nonākuši matērijā.

Varnāšramas sistēma ir izveidota tā, lai visi varētu atbrīvoties no nepatīkamā matērijas iespaida. Vienkāršs veids, kā to sasniegt, ir nodoties darbam (BG 2.66). Rietumu psihologi (Mihajs Čiksentmihaji) to sauc par **iedvesmotu** stāvokli (angliski “flow state”, krieviski “краса”). Lai sasniegtu šādu stāvokli, cilvēkam ir jābūt droši (aizsargātam), jābūt pietiekami kompetentam, darbam jābūt sistemātiski organizētam, ar skaidriem mērķiem, labu atgriezenisko saiti, jābūt pietiekamai daudzveidībai u.c. Varnāšrama nodrošina visus šos faktoros visu veidu cilvēkiem. Vienalga, cik zema ir cilvēka kvalifikācija, visos gadījumos pastāv viņam piemēroti pienākumi, kurus pildot, viņš at-

brīvojas no ciešanām un kļūst pilnīgi laimīgs. Cerams, ka ar šo grāmatu būs pietiekami, lai jūs atrastu savu ceļu. Pat noziedznieki progresē, nonākot civilizētā sabiedrībā. Dievs nokārto to, lai civilizētas sabiedrības locekļi rūpētos viens par otru katrs savā veidā. Viņa varnāšamas sistēma ļauj apiet nedzīvās matērijas īpašības un maksimāli izmantot cilvēka garīgo potenciālu, kas ir neizsmeļams.

Zināšanas atbrīvo

Veiksme nav atkarīga no citiem cilvēkiem, tikai no tā, cik pilnīgi katrs izmanto pats savus resursus. Darba rezultāts nav tiešā veidā atkarīgs no darītāja, tāpēc par to nav vērts uztraukties, bet pūliņi gan ir atkarīgi, tāpēc mieru var sasniegt tikai tas, kurš ir darījis visu labāko, kas viņa spēkos, neatkarīgi no rezultāta. Sava pienākuma izpilde ir augstākais gandarījums. Cilvēka pienākums ir — **centties**, atalgojums ir Dieva ziņā. Tie, kas ir iepazinūši Dievu, saprot, ka viņu principā nevar nedz piemānīt, nedz arī apzagt, bet viņu var diezgan viegli **iepriecināt**, pildot savu pienākumu (SB 1.2.13), un atalgojums ir neierobežots. Tāpēc ir tik svarīgi saprast savu pienākumu, jo cita pienākuma izpilde nedod ne mieru, ne gandarījumu (BG 3.35). Tikai nobriedušas personības pašas apzināti meklē savu patieso (iedzimto, Dieva doto) misiju.

Kamēr cilvēks cenšas spēlēt sev nepiemērotu lomu, viņš uz to zaudē ļoti daudz enerģijas, turklāt, mānīdams citus, viņš pats pastāvīgi atrodas ilūzijā un ir viegli piemulļojams. Tāpēc dažādi autori iesaka “būt pašam par sevi” (angl. “be yourself”), bet reti kurš spēj paskaidrot, ko tas nozīmē. Šajā grāmatā jūs uzzināsi, kādas ir pamatkategorijas, kurās Dievs iedala cilvēkus pēc īpašībām, un, kā viņš tiem iesaka dzīvot saskaņā ar savu dabu. Zināšanas par profesiju tipiem un cilvēku stāvokli sabiedrībā palīdz labāk saprast sevi. Tās palīdz labāk saprast arī vienam otru.

Dzīvās būtnes saņem ķermeņus atbilstoši savām vēlmēm un nopelniem. Dievs neklūdās. Ja kāds ir saņēmis cilvēka ķermeni, tad viņam ir cilvēka cienīgas **vēlmes**, tās varbūt vēl tikai jāatklāj. Kad cilvēks ir atklājis savu **sapni**, viņš tam var sekot. Varnāšrama ir sistēma, kuras ietvaros cilvēku sapņi piepildās.

Nekāds svešs mūžs, ne žurnālos, ne filmās, nevar būt tik interesants, pamācošs un gandarījumu nesošs, kā pašam **sava dzīve**. Tikai retajiem ir neskaidra priekšnojauta par to, ko Dievs no viņiem sagaida, un ko viņi varētu sasniegt, ja pilnībā izmantotu savu dabu. Centieni mainīt sevi var izrādīties sāpīgi un pat neveiksmīgi, ja cilvēks vispirms nepacenšas sevi pareizi **saprast**. Civilizācija dod vienkāršu sistēmu, kurā ikviens var atrast savu vietu un progresēt pakāpeniski, atbilstoši savam patreizējam līmenim. Tikai dezinformēti cilvēki ļaujas, lai nekompetenti tā sauktie “vadītāji” viņus izmanto, neņemot vērā viņu faktiskās spējas. Laba vadītāja pienākums ir atklāt un attīstīt padotajos labās īpašības. Visiem nav jādara visi darbi, tāds iespajds rodas tikai tad, ja **trūkst** kāda no sabiedrības daļām. Pilnvērtīgā sabiedrībā ir jābūt **visu** motivācijas tipu un visu so-

ciālo statusu cilvēkiem. Varnāšrama ir izvedota tā, lai 100% cilvēku varētu veltīt 100% enerģijas savas misijas izpildei, un lai sabiedrība kopumā, un līdz ar to arī — katrs atsevišķi, cilvēki maksimāli efektīvi sasniegtu augstāk minētos četrus mērķus.

Sava pienākuma zināšana ļauj nezaudēt laiku uz liekām darbībām. Nav nepieciešams izvīzīt un pārbaudīt nebeidzamas **hipotēzes**, lai atklātu pagaidām labāko no tām, nepieciešams ir pārbaudīt tikai vienu — svētajos rakstos sev priekšrakstītos pienākumus, un ir arī pieejamas vadlīnijas, kā to vislabāk izdarīt.

Visu, kas notiek pasaulē, regulē Dievs (ISO 1). Dievs vienmēr dod iespējas cilvēkam pildīt savu pienākumu (BG 2.47). Cilvēks ir diezgan brīvs sava pienākuma izpildē, nav atkarīgs no citiem, tikai no savas neziņas. Reāli aiz ikviena cilvēka stāv Dievs, un pat visbriesmīgākie dēmoni var rīkoties tikai ar Dieva sankciju. Viss, kas ir nepieciešams patiesā pienākuma izpildei (kas parasti sevī ietver arī izdzīvošanu), cilvēkam tiek nodrošināts automātiski.

Cilvēkam nav brīvības ne pagātnē, ne nākotnē. Visa viņa brīvība, t.i. izvēles iespējas, atrodas **tagadnē**. Rīcība ir iespējama tikai tagadnē. Tas, kuram izdodas pārnest savu uzmanību uz tekošo laiku, vietu un apstākļiem, iegūst lielāku brīvību, viņa darbības kļūst efektīgas. Rīkojoties saskaņā ar kļūdainu izpratni, savukārt, darbības arī iznāk kļūdainas un nenes iecerēto rezultātu. Izmantojot cilvēku motivācijas un sociālā stāvokļa iedalījumu četrās reiz četrās kategorijās, kļūst daudz vieglāk noorientēties situācijā un saskatīt savas reālās iespējas.

Latviešus daudzina kā skaudīgu tautu, bet tam var būt arī pilnīgi pozitīvs iemesls. Tas ir trauksmes signāls, ka līdzcivīļi ir novirzījušies no ceļa. Kādam nav vienaldzīgs viņu garīgais progress, un kāds pie tā strādā. Ja cilvēks grib pilnveidoties, tad labāk ir saņemt objektīvu **atgriezenisko saiti**, nevis slāpēt to. Dievs ir klāt visu dzīvo būtņu sirdīs, tāpēc Dieva attieksme pret jums diezgan labi parādās caur apkārtējiem cilvēkiem kā viņu attieksme. Nevienš negribēs atbalstīt grēcinieku viņa postošajos darbos, bet visi labprāt atbalstīs to, kas pilda savu **pienākumu**. Pat ienaidnieki tādu cilvēku ciena. Tāpēc vienīgā problēma sabiedrībā varētu būt tas, ka cilvēki nezina savu pienākumu, nepilda to, un paši no tā arī cieš.

2. Materiālās pasaules uzbūves un darbības principi

Trīs matērijas īpašības...19

Visuma radīšana...20

Ego...25

Saprāts un prāts...27

Trigunas ietekme uz cilvēka raksturu...28

Trīs matērijas īpašības

Šajā nodaļā ir aprakstīti materiālie faktori, kas izraisa cilvēku raksturu dažādību.

Ja jums ir grūti iedomāties, ka zeme ir plakana, mēness un saule — apdzīvoti, ka kalni var lidot, ka cilvēks var iztikt bez miega un ēšanas, ka reinkarnācijas procesā bērni var izvēlēties sev vecākus, un zvēri ar cilvēkiem reiz sarunājās, tad šo nodaļu būs ļoti grūti pieņemt, tad labāk atlikt tās lasīšanu uz pašām beigām. Tā vietā var pieņemt, ka *pastāvība*, *kaislība* un *tumsība* ir trīs abstrakti apzīmējumi bez asociācijām. Pārējās grāmatas nodaļas ir sastādītas tā, lai būtu saprotamas arī uz rietumu izglītības bāzes, nenēšoties izskaidrot visu vēdisko pasaules uztveri.

Bet cilvēki ar vēlmi paplašināt savu redzesloku novērtēs šeit aprakstīto (vēdās doto) metafiziku, jo cēloņu zināšana palīdz izprast sekas.

Šajā pasaulē dzīvas (garīgas) ir tikai dvēseles un Dieva Vārds (BG 7.5). Kas ir dvēsele, to gandrīz neviens nezina (BG 2.29). Nerunājot par to, ka cilvēki nezina sava laulātā drauga dvēseli, viņi nezina arī paši sevi, pat ne aptuveni. Lielākā daļa sevi uzskata par daļu no nedzīvās matērijas.

Kas ir **gars** un kas ir **matērija**?

Visu pastāvošo var nosaukt vienā vārdā par **absolūtu**. Tas sevī ietver arī visu iespējamo un iedomājamo. Dažādus absolūta aspektus sauc par viņa **enerģijām**. Visas **Absolūta** enerģijas var iedalīt **dzīvajās** un **nedzīvajās** jeb aktīvajās un pasīvajās. Viss, ko mēs redzam, dzirdam, saojam, sagaršojam un aptaustām, kā arī gandrīz viss, par ko mēs domājam un, uz ko tiecamies, ir nedzīvas enerģijas (BG 7.4). **Garū** un **matēriju** var definēt attiecīgi kā **aktīvo** un **pasīvo** enerģiju. Tikai garam ir izvēles brīvība, spēja rīkoties spontāni un pārsteigt, matērija ir pilnībā pakļauta likumiem un var tikai atspoguļot dzīvās enerģijas izdarīto izvēli.

Atšķirībā no garīgās enerģijas, matēriju sašķeļ **laiks**. (SB 3.26.17). Laika ietekmē tā sadalās it kā nesasniedzamajā (**pagātnē**), it kā sasniedzamajā (**nākotnē**) un patiesi sa-

sniežamajā (**tagadnē**). Tādējādi laika ietekmē izpaužas trīs matērijas īpašības: *tumsība*, *kaislība* un *pastāvība*. Viss, kas vairs nav sasniedzams, ir *tumsībā*, viss, kas vēl nav sasniedzams, ir *kaislībā* un pieejamā realitāte ir *pastāvībā*.

Nekad matērijai nav bijusi kāda cita īpašība, un nekad arī neparādīsies. Visas materiālās izpausmes ir veidotas tikai no šīm trīs īpašībām. Sanskritā tās attiecīgi sauc *tamas* (tumsība), *raḡas* (kaislība) un *sattva* (pastāvība), bet visas kopā — *tri guNa*, latviskojot — **triguna**. Visas mums zināmās un nezināmās matērijas īpašības var raksturot ar šīm **trīs**. Vārds “*guna*” sanskritā nozīme “virve”. Dzīvās būtnes, kas **brīvas** no matērijas, sauc “*mukta*”, bet **saistītās** — “*baddha*”.

Tā kā matērijā iemiesotās dzīvās būtnes uzskata sevi par ķermeņiem, viņas nonāk trīs matērijas īpašību ietekmē. **Pastāvība** ir vistīrākā, tā atbrīvo dzīvo būtni no grēcīgas darbības, bet izraisa atkarību no laimes un zināšanām. **Kaislībai** raksturīga milzu pieķeršanās un alkas, tā piesaista materiālai darbībai. **Tumsība** rodas no neziņas, tā maldina dzīvo būtni un notur neprāta, laiskuma un miega varā. (BG 14.6-8.) No šīs ietekmes var **atbrīvoties** (BG 2.45), kas ir viens no četriem varnāšramas sasniegumiem (*mokṣa puruṣārtha*).

Rietumu zinātnes (fizika un ķīmija) pēta **tikai matēriju**, turklāt ļoti ierobežotā izpratnē, bez cēloņu konteksta. Cēloni var radīt tikai dzīva apziņa ar izvēles brīvību, kuru rietumu zinātne neatzīst. **Vēdas** arī apraksta matēriju, bet kā sekas (*asat*) gara (dzīvās enerģijas, cēloņa, *sat*) darbībai. Katrai iemiesotajai dzīvajai būtnei tiek piešķirta ietekmes sfēra — ķermenis (*kṣētra*). Materiālo ķermeņu uzbūve ir aprakstīta nākošajā apakšnodaļā.

Ārpus **matērijas** pastāv **garīgā valstība**. Garīgajā valstībā ne pagātne, ne nākotne nav nesasniedzamas (līdzīgs efekts izpaužas kvantu skaitļošanā, kur aprēķini ir atgriezeniski), tāpēc var uzskatīt, ka tur pastāv tikai tagadne. Dzīvais var pastāvēt tikai tagadnē, jo tikai tagadnē var izpaust izvēles brīvību, kas ir dzīvības pamatfunkcija. Viss, kas atrodas pagātnē un viss, kas atrodas nākotnē, ir matērija.

Visuma radīšana

Patī par sevi matērija ir absolūti **homogēna**, nediferenciēta, bez īpašībām un struktūras. Šādā neizpaustā stāvoklī to sauc “**pradhāna**”. Radīšanas laikā apziņas ietekmē tā sadalās **atomos** (SB 3.20.12-13). *Triguna* izpaužas tikai dzīvības spēka ietekmē, jo pati par sevi matērija ir pilnīgi inerta.

Matērijas sadalīšanu **atomos** veic Dievs. To sauc par vispārīgo radīšanu (*kalpa*). Pēc tam, dzīvās būtnes no atomiem kaut ko veido atbilstoši savām vēlmēm un spējām. To sauc par specifisko radīšanu (*vikalpa*).

Tīrākā izpaustā matērijas forma ir *ķitta* jeb **apziņa**. Kad kāda no dzīvajām būtnēm pievērs uzmanību matērijai, nonākusi uzmanības lokā, matērija kļūst izpausta. Viss uz-

tveramais pastāv apziņā. Tīra apziņa ir brīva no ego. Pataņģali *joga-sūtras* apraksta apziņas attīrīšanu no nākošajām lietām, kuras mēs tagad iepazīsim.

pradhāna → ṛitta → ahaMkāra

Pirmais radītais elements (atomu veids) ir **ego** (sanskritā *ahaMkāra*). Krišnaītu literatūrā to sauc par “viltus ego”, bet burtisks tulkojums drīzāk ir “identitātes radītājs”. Tā funkcija ir **izolēt** matērijā iemiesoto dzīvo būtņi no visa cita dzīvā un ierobežot apziņu matērijā. Šajā grāmatā to sauksim par vienkārši “**ego**”.

Kad Dievs rada materiālo pasauli, tad trīs materiālās dabas īpašību (pastāvības, kaislības, tumsības) ietekmē **ego** attīstās attiecīgi par **prātu**, **saprātu** un maņu objektiem līdz ar maņu orgāniem (SB 2.5.24-31). Pieci maņu objekti ir **skaņa**, **pieskāriens**, **veidols**, **garša** un **smarža**. Maņu orgāni ir **dzirde**, **tauste**, **redze**, **garša** un **oža**. Tagad mēs jau tuvojamies rietumu empīriskajai zinātnei pazīstamām lietām. Patiesībā visa pasaule pastāv Dieva apziņā. Matērija ir pārklājums, kas neļauj uztvert sākotnējo avotu. Materiālie jutekļi ierobežo augstākās realitātes uztveri, tāpēc ar empīriskām metodēm nekad nevarēs izpētīt pasaules uzbūvi. To var uzzināt vienīgi no autoritātes, kurš pats ir pabijis ārpus matērijas, tāds kā Nārada Muni.

Visi citi atomi ir transformēts **ego** ar papildus iezīmēm. Visa izpaustā matērija sastāv no ego elementa, tāpēc var teikt, ka no dzīvās būtnes viedokļa tā visa ir “ne-tīra”, jo bloķē dzīvības pamatfunkcijas (**brīvību**, **laimi**, **zināšanas**, **attiecības**). Ego elements ir robežšķirtne starp garīgo un materiālo, dzīvo un nedzīvo. Tā kā visas izpaustās matērijas formas sastāv tikai un vienīgi no ego, ego ir vienīgais ciešanu cēlonis. BG 7.5 apliecinā, ka dzīvās būtnes ir pārākas par matēriju, un skaidri norobežo tās no matērijas, drīzāk pat pretstata. Iepriekšējā Bhagavad-gītas pantā (BG 7.4) ir uzskaitīti **astoņi** atomu veidi, no kā sastāv matērija.

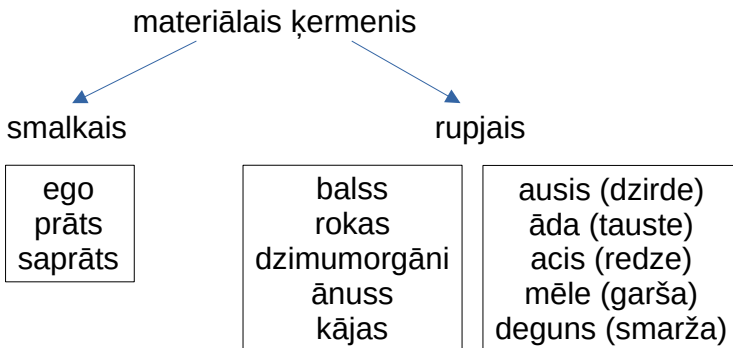
Trīs matērijas īpašību ietekmē ego izpaužas trīs veidos (SB 3.26.23). Pastāvības ietekmē tas ir **mierīgs**, kaislības ietekmē **baiss** un tumsības ietekmē — **apstulbinošs**. Attiecīgi tas ir novērojams kā darītājs, līdzeklis un sadarītais. (SB 3.26.26) Šos trīs ego veidus sauc arī par **trim smalkajiem elementiem**. Tie ir pirmie trīs no astoņiem atomu veidiem.

Pastāvība pārveido ego par **prāta** elementu. Prāta funkcija ir **domas** (*kalpa*) un **spekulācijas** (*vikalpa*), kas noved pie **vēlmēm** (SB 3.26.27). Angliski to mēdz saukt arī par “thinking, feeling, willing”. Vienkāršojot, mēdz arī teikt, ka prāta funkcijas ir patika un nepatika. Viss visumā esošais prāts ir **vienots**. Tas ir kā ekrāns, uz kura projicējas dzīvo būtņu domas, vai kā liela tāfele, uz kuras var rakstīt. Katrai dzīvajai būtnei ir redzams kāds pleķītis no šī ekrāna vai tāfeles, un viņa drīkst uz tā zīmēt. To, ko būtne ir uzzīmējusi savā prātā, viņa var saņemt arī kā izdrukku no printera, t.i. tas pēc kāda laika

izpaužas **fiziskajā ķermenī**. Mistiķi var redzēt ne tikai "savu" pleķīti kopīgajā visumā prātā, bet nolasīt arī citu būtņu domas, un arī ietekmēt tās. Tā kā visi prāti ir savienoti, arī bez jebkādas mistiskas prakses katra cilvēka domas ietekmē apkārtējos.

Prātu var salīdzināt arī ar kasti, kurā sabērti krāsaini klucīši. Pārkārtojot klucīšus, no tiem var veidot attēlus, bet paši iebērtie klucīši nemainās. Lai tos nomainītu, nepieciešama **saskarsme** ar ārējo vidi. Tāpēc prātam ir nepieciešama sabiedrība. Līdzīgi kā ēdiens caur kuņģi un zarnām nodrošina vielmaiņu organismā, **jūtu** apmaiņa saskarsmē ar citiem cilvēkiem nodrošina prāta darbību. Vēl spēcīgāks emociju avots ir saskarsme ar Dievu, kurš ir viscaur dzīvs, un viņam pietuvinātām personībām.

Kaislība pārveido ego par **saprāta** elementu. Saprāta funkcijas ir objektu atpazīšana (izprašana), orgānu koordinācija, šaubas, piesardzība, izlēmība (gribasspēks), atmiņa un snauda (sapņi) (SB 3.26.29-30). Kaislība rada arī divu veidu orgānus — maņu un rīcības, pa pieciem no katra veida (SB 11.22.15). Maņu orgāni (*gñānēndrija*) būs aprakstīti zemāk, pie rupjajiem elementiem. **Rīcības orgāni** (*karmēndrija*) ir – runa saziņai, rokas tveršanai, dzimumorgāni, izvadorgāni un kājas, ar ko pārvietoties.

Ego, prāts un **saprāts** kopā veido iemiesotās dzīvās būtnes *smalko materiālo ķermeni*. Nāves brīdī būtne pamet rupjo materiālo ķermeni, un ieņemšanas brīdī saņem jaunu, bet smalkais ķermenis visu laiku saglabājas. Ikvienu iemiesotā būtne visu laiku ir pārklāta ar smalko materiālo ķermeni.

Tumsība pārveido ego par skaņu jeb **vibrāciju**, no kuras izriet **ētera** elements un dzirdes funkcija (SB 3.26.32). Ēters ir pirmais no **pieciem** rupjajiem elementiem. Tas izsaka objekta būtību, un norāda uz kāda esamību (kurš izraisīja vibrāciju). Pietuvinot rietumu fizikai, to varētu saukt arī par **telpas elementu**. Vēdiskā telpa ir topoloģiska vai fraktāla, ar mainīgu dimensiju skaitu. Atšķirībā no trīs smalkajiem elementiem, kas pastāv ārpus telpas, **ēters** definē telpu, jo par katriem diviem ētera atomiem var pateikt, vai tie atrodas blakus, vai neatrodas. Ētera esamība vai neesamība definē arī telpas **iekšpusi, ārpusi, virzienus** un tādu kā režģi, kura ietvaros darbojas visas maņas. Pašam

ēteram citu īpašību nav. Līdzīgi kā attiecības starp dzīvajām būtnēm ir vissvarīgākais garīgās pasaules aspekts, attālumi starp objektiem ir primārā īpašība, ar ko raksturo matērijas struktūru.

Ēters un vibrācija laika gaitā transformējas par **pieskārienu** un **gaisa** elementu (SB 3.26.35). Ja saites starp ētera elementiem visas ir vienveidīgas, gaisa elements ievieš dažādību, kuru var sataustīt kā **mīksts—ciets, auksts—karsts**. Tas arī pieļauj **kustību**, attāluma maiņu, skaņas un vielas izplatīšanos telpā, kā arī nodrošina maņu individuālo dabu. Gaisa elements vistiešākajā veidā ir jūtams organismā kā nepietiekoša vai pārmērīga **cirkulācija, kustība**.

No gaisa un taustes maņas pēc Dieva gribas rodas **veidols**. Atvasināti no veidola ir **uguns** elements un **redze** (SB 3.26.38). Ja ar gaisa elementu vēl nav iespējams iezīmēt konkrētas **robežas**, tad ar uguns elementu var iezīmēt noteiktu kontūru, kļūst redzams, kur beidzas viens priekšmets un sākas nākošais. Uguns ļauj arī projicēt veidolus un pārnest enerģiju ar starojumu (kurpretī ētera pārnestajai skaņai bija tikai informatīvs raksturs). Uguns darbība izpaužas **apgaisojot, dedzinot, dzerot, ēdot un sildoties**. Žāvēšana, izsalkums un slāpes arī ir uguns izpausmes. Mnemoniski ir viegli iegaumēt sakarību, ka, gaisam kustoties, tas sakarst un pārvēršas ugunī.

Pārveidojoties veidola mēram (uguns elementam), pēc Dievišķās gribas rodas **garšas** mērs, no kā izriet **ūdens** elements un maņa — **mēle**, ar ko uztvert garšu (SB 3.26.41). Garšas īpašība pati par sevi ir viena, bet citu elementu klātbūtnē tā iekrāsojas kā **savelkoša, salda, rūgta, asa, skāba** un **sāļa**. Ūdens izpaužas **mitrinot, lipinot**, radot apmierinājumu, **sātu** un **veldzi** svelmē, kā arī savācoties lielā daudzumā (virsmas spraigums). Nevienam no iepriekšējiem elementiem virsmas spraigums nepiemīt.

Pārveidojoties garšai, Dieva ietekmē no ūdens rodas **smarža** un tās nesējs — **zemes** elements, kā arī maņas orgāns — **smarža** (SB 3.26.44). Smarža pati par sevi ir viena, bet matērijas daļiņu piejaukuma dēļ veidojas visa smaržu daudzveidība, no smirdīgas, neitrālas līdz aromātiskai. Zeme izpaužas kā **dzīvesvieta**, saturošais faktors, kas nošķir daudzveidību, neļaujot tai saplūst, piemēram: trauki, mājas. Zemes elementam piemīt arī visu citu elementu īpašības.

smalkie elementi			rupjie elementi				
ego	sa-prāts	prāts	ēters	gaiss	uguns	ūdens	zeme
identi-tāte	izprat-ne, šau-bas, at-miņa	do-mas, vēl-mes	attālu-mi, di-mensijas	kustī-ba	robe-žas	līme	at-balsts
funkcija / maņa			dzirde	tauste	redze	garša	smar-ža

Kā Dieva dotais matērijas uzbūves modelis atspoguļojas rietumu zinātnieku izstrādātajā modelī? Visas elementārdaļiņas, kam ir **izmērs**, satur **ētera** elementu. Visas daļiņas, kas spēj **kustēties**, satur **gaisa** elementu. Visas daļiņas, kurām ir fiksēta **forma**, satur **uguns** elementu. Ja kādai daļiņai būtu tikai viļņa daba, tā būtu bez uguns elementa, bet daļiņas daba (teiksim, spēja pārnest enerģiju) norāda uz uguns klātbūtni. Matērijas spēja **salīpt** un turēties “klimpās” sākas tikai ar **ūdens** elementu, tāpēc var domāt, ka neitrīno nesatur ūdens elementu. Protoni, neitroni un elektroni, kas ir pakļauti stiprajam un vājajam kodolspēkiem, ūdens elementu satur. Kristāliskas struktūras satur **zemes** elementu. Rietumu modelis ir atvasināts no matemātiskām formulām un piemērots aprēķiniem, bet vēdiskais modelis izriet no dzīvās apziņas un vairāk piemērots tiešai uz-tverei.

Matērijas analīzi pa sastāvdaļām sanskritā sauc “sāMkhja”. Uz tās balstās austrumu medicīna (**ājurvēda**). Sešas garšas un trīs fizioloģiskie komponenti (**vāta, pita, kapha**) ir tieši saistīti ar pieciem rupjajiem elementiem. Tas ļauj diagnosticēt un koriģēt slimības rupjā ķermeņa līmenī. Ēdiena garša atstāj iespaidu arī uz prātu un izraisa tur noteiktas emocijas:

garša	elementi	emocijas	vāta/pita/kapha
salda	ūdens, zeme	mīlestība, pieķeršanās, iekāre	↓↓↑
skāba	uguns, zeme	zinātkāre, skaudība	↓↑↑
sāļa	ūdens, uguns	dzīvesprieks, apetīte, alkatība	↓↑↑
asa	gaiss, uguns	enerģiskums, dusmas	↑↑↓
rūgta	ēters, gaiss	nepieķeršanās, vilšanās, skumjas	↑↓↓
savelkoša	gaiss, zeme	introspekcija, bailes	↑↓↓

Pasaules uzbūves un darbības principi īsumā ir aprakstīti Bhagavad-gītā. Pasaule, kurā mēs dzīvojam, ir tāda kā **virtuālā realitāte**, kurā smalkā matērija (prāts) atspoguļo dvēseles vēlmes no pieciem elementiem sastāvošajā rupjajā matērijā (redzamajā pasaulē). Cilvēks, kura prāts nav attiecīgi trenēts, neredz, kā tas strādā (BG 15.11).

No astoņiem elementiem prāts un piecas maņas ir vieglāk saprotami, tāpēc tagad parunāsim tikai par mazāk zināmajiem **smalkā ķermeņa** orgāniem: ego, saprātu un prātu.

Ego

Visam dzīvajam ir raksturīga **mūžība, zināšanas** un **laime** (sanskritā *sat, ģit, ānanda*). Matērija neļauj šīm īpašībām izpausties. Patiesībā dzīvās būtnes daba nekad nemainās, būtne tikai pārslēdz savu **uzmanību** uz matēriju un sāk sekot līdzi notikumiem matērijā tā, it kā pati būtu daļa no matērijas. Līdzīgi kā skatītājs iejūtas filmas vai lugas varoņa ādā, iemiesotās dzīvās būtnes iejūtas dažādos materiālajos ķermeņos. Ego ir pats smalkākais matērijas elements, kas pārklāj dzīvās būtnes patieso dabu un liek justies kā daļai no matērijas. Pārklāta ar matēriju, dzīvā būtne nonāk rutīnas varā un kļūst **pasīva**, zaudē savas dabiskās **zināšanas** un **dzīvesprieku**. Ego ietekmē būtne vairs pati sevi neredz, it kā pastāvētu tikai matērija, līdzīgi kā masku kostīmā ietērpts aktieris, skatoties spogulī, redz tikai savu maskas tēlu, bet neredz savu ikdienas izskatu (BG 3.27).

Ego **sašaurina** dzīvās būtnes apziņu līdz materiālajam ķermenim, līdzīgi kā kaleidoskops vai ķivere ar videobrillēm aizvieto apkārtējās pasaules redzējumu ar inscenētām bildītēm. Dažiem tas šķiet ļoti vilinoši, bet gremdēšanās ego rādītajā pasaulē sarauj dzīvās būtnes saikni ar **augstāko realitāti**, to, kura nav pakļauta laika un fizikas likumu ietekmei. Pieņemot ego radīto pasauli, dzīvā būtne būtiski ierobežo savas dabiskās spējas, kļūst **mirstīga, nepilnīga** un pakļauta **ciešanām**. Ego **izolē** dzīvo būtnei no citām, tajā skaitā — no Dieva, visas dzīvības, zināšanu un laimes **avota**. Izolācijā dzīvā būtne zaudē savu laimi un zināšanas, un sāk darīt dzīvajam neraksturīgas lietas, jo sāk uzskatīt

tīt sevi par piederīgu pie matērijas. Matērija sāk izskatīties dzīva, aktīva, bet dzīvās būtnes apziņa tiek lielā mērā noslāpēta. Tāpēc sākotnējo matērijas vienību — ego elementu sanskritā sauc "*ahaMkāra*", kas nozīmē "radīta identitāte". Materiālajā apziņā dzīvajai būtnei **liekas**, ka viņa vispār ir vienīgā, vai vienīgā svarīgā, brīvā, gudrā un laimīgā — apkārt tikai tumsa, iznīcība un atkritumi. Ego ietekmē dzīvā būtne ir tāda kā noreibusi un nespēj adekvāti uztvert neko citu dzīvu.

Zaudētā saikne ar savu patieso dabu izraisa **bailes** (SB 11.2.37). No ego ietekmes ir iespējams **atbrīvoties**, tāda dzīvā būtne atkal kļūst tuva Dievam (BG 12.13-14). Atbrīvošanās no ego ir daļa no zināšanu procesa (BG 13.9). Bez ego ietekmes, visa materiālā esamība šķiet neinteresanta un lieka (BG 3.17-18). Atskurbstot no materiālās jeb savīgās apziņas, apkārtējā pasaule pamazām atklājas kā viscaur dzīva, zināšanu un laimes pilna. Tādu stāvokli sauc arī par **nirvānu** un **apskaidrību**.

Dzīvās būtnes dabiskais pienākums ir vairot **laimi**, bet, pārklājoties ar materiālo ego, tā šo funkciju veikt nespēj. Ego iegrožo būtnei tā, ka **mīlestība** vairs nav iespējama. Mīlestības vietā nāk jutekļu kairināšana (sanskritā *kāma*), kas patiesībā neļauj saskarties ar īstu laimi. Tāpēc **jebkura garīgā prakse** kaut kādā mērā paredz atbrīvošanos no ego ietekmes. Var pat teikt, ka garīgā prakse nozīmē mērķtiecīgu atbrīvošanos no egoisma. Vieglis un nesāpīgs veids, kā atbrīvoties no ego, ir pateicība. **Pateicība** nozīmē atzīt citu nopelnus, tādējādi mazinot sava viltus tēla nozīmi.

No viltus ego ietekmes var **atbrīvoties**, pievienojoties kādai **garīgai kustībai** (SB 5.5.10). Kustības misija ir lielāka par atsevišķā cilvēka plāniem un iespējām. Tas ļauj paskatīties uz savu viltus tēlu no **malas**, vai pavisam no tā novērsties. Sevis lielīšana ir vajadzīga tikai materiālā tēla uzturēšanai ("es esmu pats skaistākais, gudrākais, pazemīgākais, pats pats..."). Lietu piesaiste savam ego tēlam nostiprina matērijas ietekmi pār apziņu ("**mana** valsts, māja, mašīna; **mani** draugi, ienaidnieki..."). Savukārt, lai uzturētu savu garīgo identitāti, nekāda piepūle nav vajadzīga (BG 12.16), jo tā pati par sevi ir **mūžīga** un **stabila**. Atslābstot materiālajai identitātei, atjaunojas patiesā saikne ar Dievu jeb **joga**, jo ego slānis bija tas, kas mūs atdalīja no Dieva. *Jogas* rezultātā mazinās visu veidu **ciešanas** (BG 6.17).

Visu ciešanu avots ir saskarsme ar matēriju. Var arī teikt, ka ego ir visu ciešanu avots — tas ir viens un tas pats, jo visa izpaustā matērija ir veidota no ego elementa. Tikai ego neļauj cilvēkam pilnībā izpausties, attīstīt un lietderīgi izmantot savas spējas. Nekādas citas manipulācijas ar matēriju neļaus atbrīvoties no **bailem** un **ciešanām**, ko rada ego, kā vien atbrīvošanās no pašas ego radītās identitātes.

Pārvarot egoismu, cilvēks kļūst par **svētu** personību, paraugu visiem apkārtējiem un pielūgsmes vērts. Piemērs tādai personībai ir **Nīm Karoli Babā**, indiešu skolotājs, kas atstāja spēcīgu iespaidu uz pazīstamajiem amerikāņu sludinātājiem Bhagavān dāsu, Rāma dāsu, Krišna dāsu, kā arī Džūliju Robertsu un Stīvu Džobsu. Nīm Karoli Babā uz

sevis vienkārši demonstrēja, kāda iznāk personība, kad atbrīvojas no egoisma, un ar to pietiek, lai pārliecinātu apkārtējos.

Ego ietekmē dzīvās būtnes cenšas pēc iespējas vairāk sagrābt "sev", lai gan savā dabiskajā stāvoklī dzīvās būtnes cenšas pēc iespējas vairāk **dot** citiem. Dabiskais dzīvās būtnes stāvoklis ir neierobežota **mīlestība**, kas nekad neizsīkst. **Egoisms** rodas tikai saskarsmē ar matēriju un neizbēgami noved strupceļā, pie tālākas dzīves neiespējamības. Lai turpinātu ilgstoši uzturēties matērijā, ik pa laikam ir nepieciešama **nāve**, kas atūra dzīvās būtnes apziņu no uzkrāto tēlu **sloga**. Nāve ir sāpīgs process. Dzīvajā pasaulē **cēloņi** un **sekas** ir saistīti atgriezeniski (abos virzienos), tāpēc iziet no materiālās un tuvo ties garīgajai pasaulei var arī, pagriežot savu egoismu mīlestības virzienā. Tā vietā, lai **uzsūktu** pēc iespējas vairāk enerģijas (kas vēlāk visa pārvēršas par ciešanu avotu, BG 5.22), jācenšas **atdot** pēc iespējas vairāk enerģijas. (J.Rainis: "Gūt var ņemot, gūt var dodot, dodot gūtais neatņemams"). Vēl viens piemērs ir **Asīzes Francisks**, kas sasniedza laimi, atsakoties no materiālajiem īpašumiem.

Saprāts un prāts

Saprāts pārvalda visu, kas notiek materiālajā ķermenī un, pretstatā ego, palīdz dzīvajai būtnei **progresēt**. Prāts pats par sevi klejo bezmērķīgi, mērķa izvēle un tiekšanās uz to ir saprāta funkcija. Tikai saprāts var uzstādīt mērķi. Prāts ir **instruments**, bet saprāts – tā vadības **svira**. Prāts ir kā pastāvīgais magnēts, kas var pievilkt un atgrūst dažādi magnetizētus priekšmetus, bet nevar mainīt savu polaritāti. Saprāts ir kā elektromagnēts, ar kuru var radīt mainīgu magnētisko lauku, tajā skaitā var arī nomagnetizēt vai atmagnetizēt citus feromagnētiķus.

Šrīmad-bhāgavatam 7.15.41 pantā Nārada salīdzina ķermeni ar **karieti**, kurā brauc pasažieris – dvēsele. Jutekļi ir kā **zirgi**, kas to velk uz jutekļu objektiem, prāts ir **groži**, kas tos vada, un saprāts – **kučieris**, kas tur grožus.

Līdzīgi kā muskuļi, saprāts **attīstās**, to **lietojot**. Saprātu var arī atslēgt vai nelietot. Cilvēks ar atslēgtu saprātu kļūst bīstams sabiedrībai, jo savu prātu un ķermeni viņš līdz ar to atdod neredzamiem un neprognozējamiem apziņas parazitātiem. No civilizācijas principu viedokļa tā ir netīrība, pirmā, pamatprincipa pārkāpums.

Saprāts ir pārāks par prātu un **neatkarīgs** (BG 2.58): tas var atslēgt, mainīt un virzīt prātu. Pretstatā ego, saprāts nodrošina dzīvās būtnes saikni ar garīgumu, svētajiem rakstiem, dzīvo pasauli. Bhagavad-gītā to sauc par "buddhi jogu". Ar to sākas garīgā prakse. Bhagavad-gītas otrajā nodaļā ir aprakstīts cilvēks ar attīstītu saprātu: **brīvs** no iekāres, **pašpietiekams**, neietekmējams ar ciešanām un priekiem, brīvs no pieķeršanās, bailēm un dusmām.

Saprāts satur cilvēka **vērtību sistēmu**. Vērtību sistēma ir svarīgākā izglītības sastāvdaļa. To var viegli pārņemt no citiem cilvēkiem. Saprāts šķiro lietas, atšķir labo no sliktā. Bez atskaites sistēmas, vērtību sistēmas, tas nav iespējams. Ja cilvēkam nav savas

iekšējās vērtību sistēmas, nav vadošo **principu**, pie kā turēties, viņa saprāts ir vājš, un cilvēks kļūst viegli manipulējams.

Ķermenis un prāts ir ļoti **inerti**, tāpēc vienmēr "jāvelk" uz savu pusi. Tieši jāvelk, stumšana nestrādās, jo virziens ir **dvēselei** jāizvēlas, ķermenis nemāk izvēlēties virzienu. Kad cilvēks ir izlēmīgs, viņš iet uz **vienu** mērķi (BG 2.41). Tas nav iespējams, ja cilvēks pieķēries jutekliskām izklaidēm (BG 2.44). Izklaides neļauj savākt saprātu.

Izkliedēts saprāts nespēj kontrolēt prātu. Nekontrolētā prātā pieaug materiālās vēlmes (*kāma*). Šīs **vēlmes** ir **traucēklis** ceļā uz pilnību (BG 16.23, 5.26). Nekontrolētās vēlmes novirza ķermeņa resursus neplānotai un nevēlamai darbībai (apkārtējās būtnes sāk kontrolēt nesaprātīgo). Prāts ir inerta struktūra, kaut arī nav pilnīgi fiksēts. Lai panāktu pārmaiņas, uz prātu jāiedarbojas ar saprātu. BG 3.43 ir aprakstīts, kā apturēt iekāres postošo ietekmi: ar saprāta palīdzību prāts ir jāvērs uz **dvēseli**, kura ir patiesais **saimnieks** ķermenī.

Prasmīgs skolotājs zināšanas vienmēr pasniedz pakāpeniski, nesaraujot saiti ar klausītāju (BG 3.26). Uzkrājot nesaprotamu informāciju, saprāts piesārņojas un sāk strādāt aizvien sliktāk. **Šaubas** arī novājina saprātu, tāpēc tās jāatrisina pēc iespējas ātrāk. Vislabākais līdzeklis saprāta stiprināšanai ir pakāpeniska svēto rakstu studēšana, jo absolūta zināšanas ir saskaņā gan pašas ar sevi, gan visu apkārtējo realitāti. Lasīšanu vai uzklaušanās ieteicams papildināt ar **pārdomām** (sanskritā "svādhjāja"), jo tās sakārto uzņemtas zināšanas un tādējādi attīra prātu un saprātu jaunu zināšanu uzņemšanai. Jo gudrāks cilvēks jau ir, jo vieglāk viņam apgūt vēl kaut ko.

Trigunas ietekme uz cilvēka raksturu

Izpratne par trīs *gunām* palīdz diagnosticēt savu un apkārtējo cilvēku stāvokli.

Saules gaisma silda, bet mēness gaisma dzešē. Lācis var pavadīt vairākus mēnešus miegā, bet haizivs guļ kustībā. Tropos ir karsts gaiss un vēss ūdens zem zemes. Islandē ir auksts gaiss un karsts ūdens zem zemes. Latvieši māj ar galvu, lai parādītu "jā", un krata sāniski, lai pateiktu "nē", bet bulgāri dara tieši otrādi. Indieši abos gadījumos ar galvu zīmē astotnieku. Visa šī daudzveidība rodas, dažādi kombinējot tikai trīs dabas īpašības.

Visa materiālā esamība ir kā filma vai kā **sapnis**, kurā dzīvās būtnes ir aktieri un skaītāji (SB 4.19.2b). Matērija nosaka likumus, pēc kuriem darbojas un mijiedarbojas materiālie ķermeņi, bet dzīvās būtnes nosaka **attieksmi** pret to visu (BG 13.21). Iemiesotajām dzīvajām būtnēm ir **ierobežota** atmiņa. Līdzīgi kā no 10 cipariem var sastādīt neierobežoti daudz skaitļus, no trīs īpašībām var izveidot vairāk kombinācijas nekā jebkura iemiesotā būtne ir spējīga atcerēties. Cenšoties izpētīt materiālo daudzveidību ar tiešu uztveri, apziņa piesārņojas ar nevērtīgām jēdzienu **kombinācijām**, kas izspiež no apziņas garīgās zināšanas par dzīvās būtnes patieso, garīgo dabu. Šo matērijas **vilinošo**

ietekmi sanskritā sauc *prakṣēpātmikā*. Kad dzīvā būtne samierinās ar trīs gunu jeb fizikas likumiem un sāk dzīvot pēc tiem, šie likumi **notur** viņas apziņu matērijā. Šo matērijas pārklājošo ietekmi sanskritā sauc *avaraNātmikā*.

Nekad nav pastāvējušas kādas citas matērijas iezīmes ārpus trīs īpašībām un nekad neparādīsies kaut kas materiāls kas nebūtu pilnībā veidots no trīs īpašībām. Kamēr vien cilvēks taisās palikt materiālajā pasaulē, viņa prāts, ķermenis un viss, kas viņu apņem ir veidots tikai no trīs *gunām*. Lai paskatītos uz notiekošo no malas, ir nepieciešamas **pār-pasaulīgas** zināšanas (BG 14.1). Tās noved cilvēku līdz pilnībai, atbrīvo no materiālās atkarības, un padara viņu līdzīgu Dievam (BG 14.2).

Visas trīs *gunas* dzīvo būtņi **sasaista**, noturot tās apziņu ķermeņa līmenī. Katra dzīvā būtne dažādā mērā pieķeras šīm īpašībām, lai saņemtu savu laimes devu caur tām. Attiecīgi, šīs īpašības ietekmē dzīvās būtnes saprātu, prātu un raksturu.

Pastāvība ir tūrākā no trim, tā sasaista dzīvo būtņi ar **laimi** un **zināšanām** (BG 14.6). Dzīvā būtne baidās šķirties no nedzīvās dabas, lai nezaudētu to laimes un zināšanu kripatiņu, kas viņai ir. Tomēr ārpus matērijas pastāv *brahma* jeb lielākā pasaule, kas **vis-caur** ir laimes un zināšanu caurstrāvota. Tīru garīgu apziņu sauc “*viśuddha sattva*”. *Pastāvības* ietekmē ir visvieglāk pārslēgt apziņu uz garīgo valstību, jo tā ir vistūrākā. Bet bez pienācīgas prakses, arī *pastāvības* ietekmē būtne **paliek** materiālās ilūzijas ietvaros, kur tā uzskata sevi par ķermeni, tāpēc nesasniedz pilnīgu apmierinājumu. Tas joprojām ir reibuma stāvoklis. Trīs *gunas* visu laiku **mainās** (BG 14.10). Neviena no trim *gunām* nav pilnīgi tīra. Pat neliela *tumsības* piedeva ļauj cilvēkam **neizmantot** savu brīvību un zināšanas, neko nedarīt un vienkārši sagaidīt lai *pastāvība* izbeidzas, paliekot materiālā apziņā.

Kaislības būtība ir jutekļu kairināšana, tā rodas no alkām un sasaista dzīvo būtņi ar materiālu darbību (BG 14.7). Materiālie ķermeņi vienmēr ir pilni ar nepilnībām un visu laiku bojājas. Cenšoties tos vienmēr uzlabot, var iztērēt neierobežotus resursus, un tāda darbība nekad nenoved līdz pilnībai. Tikai tad, ja uzmanību pievērš dvēselei, var sasniegt pilnību, bet rūpes par **ķermeni** parasti kļūst par iegānu novērsties no dvēseles. Dvēseles ir mūžīgas, tās ir enerģijas avots materiālajos ķermeņos, bet *kaislības* ietekmē savu enerģiju atdod matērijai un atpakaļ saņem **mazāk**. *Pastāvības* ietekmē cilvēks to redz un ar enerģiju nešķērdejas, bet *kaislības* ietekmē cilvēka mērķis visu laiku ir nākotnē, un savu enerģiju viņš nežēlo, lai tur nonāktu. Tāpēc viņam neatliek laika garīgajai praksei. Kaislību ietekmē cilvēki ir drudžaini, saspringti. **Drudzis** cilvēku novājina nevis spēcina (BG 6.27, 7.11). *Kaislības* iespaidā cilvēks pilnībā nododas karmas procesam (BG 14.12).

Tumsība rodas no neziņas un mulsina visas iemiesotās būtnes. Tā sasaista ar traku, laiskumu un miegu (BG 14.8). *Tumsība* pārklāj cilvēka zināšanas, viņš zaudē saikni ar realitāti, un viņa darbība kļūst **bejjēdzīga** gan no materiālā, gan garīgā viedokļa. *Tumsības* ietekmē cilvēks **ārdās**. *Tumsība* ir ciešanu avots, bet pašas *tumsības* iespaidā

izskatās otrādi: kā laimes avots. *Tumsības* ietekmē dzīvā būtne cenšas kļūt par daļu no matērijas, t.i., pilnībā pakļauties fizikas likumiem (BG 14.13).

Pastāvība dod **stabilitāti**. *Kaislība* dod **pārmaiņas**. *Tumsība* dod **izzušanu**. Visas trīs matērijas īpašības nodrošina ciešanas dzīvajai būtnei, jo pazemina tās dabisko laimes standartu, reducējot **spontānas**, brīnumainas attiecības starp dzīvajām būtnēm (kas ir laimes pamats) uz likumsakarīgiem mehāniskiem procesiem. Matērijas ierobežojošā ietekme nav kļūda vai nepilnība, tas ir Dieva plāns (BG 8.15). Triguna ietekmē **jebkuru** sabiedrību uz jebkuras planētas jebkurā laikā (un jebkurā visumā), ne tikai cilvēku sabiedrību. Izolācija ir paredzēta egoistiem, tiem, kas paši negrib sadarboties. Zemākās, nesaprātīgās būtnes ir lielāki egoisti. Tāpēc dzīvnieki, augi, rūpuļi, zivis un kukaiņi **vairāk** kā cilvēki ir *tumsības* ietekmē. Ir arī **augstākas** saprātīgas dzīvās būtnes, tādas kā **eņģeļi** un padievi, kas vairāk kā cilvēki ir *pastāvības* ietekmē. **Zeme** ir **vidējā** planēta visumā, un te visas trīs gunas ietekmē cilvēku raksturus apmēram vienādā mērā.

Cilvēka **motivācija**, kas balstās uz trīs gunām, mūža laikā pamatā nemainās. Ieteicamā **profesija** (*varNa*) balstās uz laimi, ko cilvēks saskata gunās, tāpēc tā arī mūža laikā nemainās. Tomēr gunas visu laiku savstarpēji mijiedarbojas un to ietekme ir svārstīga. Piemēram, dienas laikā: no **rīta** (pirms un pēc saullēkta) vairāk izpaužas *pastāvība*, pa **dienu** — *kaislība*, bet **vakarā** un nakts sākumā — *tumsība*. Zinot to, var optimizēt savu dienas režīmu: celties agri un agri iet gulēt, bet fizisku darbu strādāt tikai pa dienu, lai tadā pat laikā varētu vairāk izdarīt.

Kā var atpazīt, kura guna **patreiz** ietekmē cilvēku? *Pastāvības* ietekmē cilvēku pārņem **apgaisība**, visi kontakti ar ārējo pasauli dod skaidras zināšanas (BG 14.11). *Kaislības* ietekmē cilvēku pārņem **alkatība**, **pūles** un nevaldāma tieksme darboties (BG 14.12). *Tumsības* iespaidā cilvēku pārņem **neskaidrība**, **apātija**, neprāts un maldi (BG 14.13). *Pastāvības* ietekmē cilvēks fantazē un kaļ plānus (SB 3.26.27). *Pastāvības* iespaidā cilvēka mērķis ilgstoši saglabājas **nemainīgs** un vienots. *Kaislības* ietekmē tas sadrumstalojas un **mainās**, bet *tumsības* ietekmē cilvēks neredz **nekādus** būtiskus mērķus, uz ko tiekties. Cilvēks, kas gaužas (žēlojas), ir *tumsībā*. BG 18.28 tādu sauc par *dīrgha sūtrī* – gumijas stiepjēju.

Pastāvība noved pie neaptraipīta, tīra rezultāta (tikai gribētais, bez apgrūtinājumiem). Nomirstot *pastāvības* ietekmē, cilvēks nonāk uz **augstākajām** planētām (pie augstākajām būtnēm, teiksim, eņģeļiem). *Kaislība* izraisa ciešanas. Nomirstot *kaislības* ietekmē, dvēsele pārdzīms **starp cilvēkiem**, kas nododas darbam. *Tumsība* noved pie neziņas. Nomirstot *tumsības* iespaidā, dvēsele nonāk dzīvnieka ķermenī vai uz **elles** planētām. (BG 14.16-18.)

Visa sabiedrība kopumā arī atspoguļo trīs gunas. *Tumsības* iespaidā sabiedrībā valda agresija, *kaislības* iespaidā – sāncensība, *pastāvības* iespaidā – tiesiskums.

3. Četri civilizācijas principi

Tīrība.....	31
Līdzjūtība.....	36
Askētisms.....	37
Ilgtpēja.....	39

Pretstatā dzīvnieku bariem, kur attiecības regulē **gulēšana, ēšana, bailes un pārošanās**, cilvēku sabiedrību organizē citi četri vadošie principi (*manušja dharma*): **tīrība, līdzjūtība, askētisms un ilgtspēja**. Katrs no tiem ir vairāku saistītu īpašību kopums cilvēka raksturā. Visas šīs īpašības var izkopt ar piemērotu izglītību un darbu arī tad, ja sākotnēji tās cilvēkā nav attīstītas. Atbilstoši cilvēka iedzimtajai motivācijai un viņa patreizējam dzīves posmam, jāizkopj tieši tās īpašības, kuras šajā dzīves posmā ir visvieglāk un dabiskāk izkopt. Šie četri principi visi ir iekšējā spēka avots, kas cilvēku padara pārāku par jebkurām nesaprātīgajām dzīvības formām. Visas šīs īpašības tuvina cilvēku Dievam.

Tīrība

Tīrība ir visu cilvēka tikumu pamats, pamats, lai izkoptu citas labās īpašības. Tā padara iespējamu produktīvu, harmonisku dzīvi, saskaņā ar apkārtējiem cilvēkiem un dabu. Ikvienu cilvēka attīstība **sākas** ar tīrības izkopšanu. Bet kas tā ir? Tīrība (*šoḥam*) ir spēja atšķirt nesaderīgas lietas, piemēram, atdalīt svarīgo un nesvarīgo. Lai varētu **no-robežot** nesaderīgas lietas, ir nepieciešams izdarīt **izvēli**. Ikvienu cilvēka pienākums ir mācīties izdarīt izvēli un turēties pie savas izvēles. Ja cilvēks pie savas izvēles neturas, tik pat labi var uzskatīt, ka viņš to nemaz nav izdarījis. Daudzas labas lietas un darbības zaudē savu jēgu, ja tās pielieto nepiemērotā vietā un laikā. **Netīrība** ir kontroles zudums, ļaušanās nevēlamiem ārējiem apstākļiem. Netīrība izpaužas visdažādākajās sfērās, piemēram, vērtību sistēmā (pretrunīgi mērķi), darba dalīšanā (katram cilvēkam ir savi pienākumi, bet dažreiz viens iejaucas otra kompetencē, un tādējādi traucē strādāt), ķermeņa higiēnas līmenī (vīrusi, mikrobi un parazīti, ieperinoties cilvēka organismā, padara cilvēku slimu, atņem tam dzīvesprieku un darbaspējas). Piemēram, censties apgūt mūzikas instrumenta spēli, klausoties ziņas pa radio, ir netīrība. Muzikālās iemaņas un kontakts ar sabiedrību ir labi paši par sevi, bet to prakse reizē viena otrai **traucē**. Krējums, kivi, medus un sviests visi ir garšīgi un vērtīgi pārtikas produkti, bet kivi ar krējumu kļūst rūgti, bet medus uz pusēm ar sviestu – indīgs. Dilstošā mēnesī ievāktas

zāļu tējas **attūra**, bet augošā – **spēcina**. Sajaucot abu veidu tējas, abi efekti mazinās. Visu veidu **haoss**, **entropija** ir netīrība.

Tīrība sadalās par daudzām citām labām īpašībām, atkarībā no konteksta. Piemēram, prāta tīrība nozīmē spēju **koncentrēties**. Ķermeniskā tīrība nozīmē personisko **higiēnu**, sociālā tīrība nozīmē **cieņu** pret citiem cilvēkiem (atšķirt viņos labās īpašības un mijiedarboties tikai ar tām), tīrība naudas lietās nozīmē **taupību**, runas tīrība nozīmē **pieklājību**. Iekšējā tīrība nozīmē **neatkarību** no ārējiem apstākļiem. Tīrība ir ļoti plaša koncepcija, ne velti tā ir citu cilvēka īpašību pamatā. Daudzas īpašības var analizēt kā specifiskus tīrības gadījumus. Tīrība — tā ir spēja no plašā iespaidu klāsta **selektīvi** uztvert tikai sev (savai misijai) vajadzīgos. Tīrību kā **higiēnu** var iedalīt personiskajā, sabiedriskajā un ekoloģiskajā (attiecībā pret dabu). Cilvēka vidi pēc plašuma iedala personiskajā (*adhjātmika*), sociālajā (*adhibhOtika*) un ekoloģiskajā (*adhidĒvika*).

Šīs grāmatas kontekstā vissvarīgākā ir **sociālā** tīrība. Lai uzsāktu jebkuru cilvēka cienīgu darbu, vajag **sakoncentrēties**. Bet kā tas izpaužas sociālajās attiecībās? Otra vietā nav iespējams koncentrēties. Tā vietā nāk **cieņa**, netraucēt vai pat palīdzēt viņam koncentrēties un strādāt. Vissvarīgāk tas ir ģimenē, kur ir visciešākās attiecības, bet arī darbā un pat uz ielas. Protams, ka ir ļoti grūti cienīt cilvēku, kurš nemaz necenšas koncentrēties. Tādējādi viņš **bojā** tīrību arī citiem.

Tīrība ir vienīgais no četriem civilizācijas principiem, kas ir **obligāts** pilnīgi visiem sabiedrības locekļiem. Tas ir pirmais princips, kas atšķir cilvēku no dzīvnieka. Dzīvnieku prātu vada instinkti, kas caur jutekļiem padara tos atkarīgus no ārējiem faktoriem. Kulturāla cilvēka prātu vada **saprāts** (BG 3.42), kas ļauj cilvēkam dominēt pār ārējiem apstākļiem. Tāds ir tīra prāta spēks. Cilvēks, kurš ciena citus, spēj koncentrēties un nesislimo, ir kvalificēts būt par pilnvērtīgu un cienījamu sabiedrības locekli. **Netīrība** ir viens no trim galvenajiem **slimību** cēloņiem (līdz ar stresu un pārēšanos).

Matērija attīstās entropijas, haosa, trokšņa, netīrības virzienā. **Gars** attīstās kārtības, izsmalcinātības, **tīrības** virzienā. Tīrība ir anti-entropija. Rietumu zinātne izvairās pētīt anti-entropiju, pat noliedz tās esamību, bet cilvēka attīstība ar to tikai **sākas**. Tāpēc nav brīnums, ka rietumu zinātne cilvēkiem nes vairāk kaitējuma kā labuma. Pilnīgas entropijas rezultāts ir acīmredzams – absolūti homogēna, nediferencēta masa bez struktūras un īpašībām (otrais termodinamikas likums). Pilnīgas tīrības rezultāts nav ierobežots, garīgā attīstība nekad nebeidzas. Uzskatāms **anti-entropijas piemērs** ir embrija attīstība: līdz ar dvēseles ierašanos olšūna sāk attīstīties, bet līdz ar dvēseles aiziešanu (nāvi), ķermenis sāk noārdīties.

Kas **traucē** tīrībai? Vislielākais traucēklis tīrībai ir ārlaulības dzimumsakari. Partneri saņem 50% viens no otra karmas, gan labo, gan slikto. Seksuālās attiecībās nodibinātais kontakts saglabājas līdz mūža galam. Pazaudēt pusi no savas visam mūžam paredzētās labās karmas (iespējām), vai arī divkārtot savu ciešanu apjomu visa mūža laikā — tas ir ļoti būtisks traucēklis savas misijas izpildei. Saprātīgs cilvēks nelielas izklaides dēļ ne-

riskēs ar pusi no visas savas dzīves. Līdzīgi kā svešas sievas (vai vīra) **zagšana**, svešu mantu zagšana arī ir tīrības principa pārkāpums. Saskaņā ar augstākajiem taisnības principiem (ISO 1), cilvēks tik un tā nav spējīgs baudīt vai saglabāt savā īpašumā zagtu mantu. Piemēram, slavieņu Čārlzs Vells (Charles Wells), Čārlzs Ponzi (Charles Ponzi) un Bernards Medofs (Bernard L. Madoff) zaudēja izkrāpto bagātību, daudzus gadus padāvīja cietumā un mūžu nobeidza slimi. Šī laika lielākais zaglis tieši varnāšramas izpratnē ir Vladimirs Putins, un, kaut vēl joprojām pie varas un bagāts, viņš jau vairs neizskatās laimīgs.

Nopietnas attiecības starp cilvēkiem paredz, ka viņi var ietekmēt viens otru, pat piešlēgties viens otra apziņai. Ja cilvēkam ir nenoteikts skaits saimnieku, tad viņš nekvalificējas pat kā *Šūdra*. Tas nozīmē, ka viņš faktiski peld pa dzīvi kā pa straumi bez skaidra orientiera, bet kulturāli cilvēki nekad tā nepeld pa straumi pašplūsmā. Pat *Šūdra* ir kulturāls cilvēks. Daļa no tīrības ir **ciņa** pret citiem, kas nozīmē neiejaukšanos viņu ķermeņos un iekšējā pasaulē, apejot ķermeņa saimnieku. Cilvēks saņem rezultātus atbilstoši savai pienākumu izpildei. Tas, kurš neciena citus, nesaņems nekādus labus rezultātus, jo viņš nav izpildījis pat minimālos cilvēka pienākumus. Cilvēki var viens otru izmantot, apzināti vai neapzināti. Visdrošākais ir izdarīt apzinātu izvēli un **uzticēt** sevi kvalificētai (draudzīgai, pieredzējušai) personībai. Tas ir ļoti ātrs veids kā progresēt, reizēm tas ir vienīgais veids kā attīstīties — ļaut, lai viņš/viņa jūs maina pēc sava prāta. Tas arī pasargā no citas, nevēlamas ietekmes. Bezkontrole nozīmē, ka cilvēks ir atvērts parazitāriem, pilda viņu plānus un nodod apkārtējo sabiedrību.

Tīrībai traucē apziņas parazitāri jeb smalkās būtnes (**gari**, spoki, veļi), kas ietekmē cilvēka prātu. Netīrība, higiēnas pārkāpumi dod viņiem tiesības. Viena visuma ietvaros visi dzīvo būtņu prāti ir savienoti, tāpēc tās var ietekmēt viena otru arī ar **domām**. Ne visas domas jūsu prātā ir **jūsējās**. Reizēm jūsu prātu lieto arī citi, gan cilvēki, gan citas dzīvās būtnes, par kuru eksistenci jūs varbūt nezināt. Var likties, ka viņi to dara bez jūsu atļaujas, bet patiesībā Dievs sargā ikvienu, arī jūs, un ikvienai dzīvajai būtnei nodrošina brīvas izvēles iespēju, kas arī ir dzīvības definīcija. Tātad patiesībā citi "dzīvo" pa jūsu galvu tikai ar jūsu piekrišanu, kas var būt netieša, vai arī jūs esat jau aizmirsis, ka devāt viņiem šo atļauju. Cilvēks var izvēlēties, kuras no svešajām domām viņš savā prātā ielaižat, un kuras — nē. Tīrība nozīmē izdzīt **parazītus** no savas galvas un atgriezties pie viena skaidra mērķa. Parazīti nav daļa no cilvēku sabiedrības, slīņķi un **trakie** ir ārpus sabiedrības. Spēja **koncentrēties** ir būtiskākais tīrības aspekts un citi, tādi kā mazgāšanās un formāla laulība, ir palīgīdzekļi.

Prāta kontrole ir domu filtrēšana, lai cilvēka prātā nevaldītu svešas domas bez viņa paša piekrišanas. Svešas domas mūsu prātā nonāk ne tikai mistiskā veidā, bet arī caur televīziju, radio, avīzēm, tiek "iepotētas" ar reklāmām u.c. Visuresoša vienpusēja **rek-lāma** (bez atgriezeniskās saites) ir traucēklis tīrībai: cilvēka prātā sadzen daudz svešu domu, kas viņam traucē dzīvot pašam savu dzīvi. Netīrības rezultātā cilvēki vairs nespēj koncentrēties, viņu domas "atšķaidās" ar svešām domām, un centieni kļūst ļoti vā-

ji. Tas ir arī iemesls, kāpēc atmiņa pavājinās: uzkrātās zināšanas aizpūš svešu domu "kosmiskais vējš". Tīrība ir spēja noturēt savu identitāti, nepakļaujoties svešai ietekmei (ārpus savas lomas). Cilvēki, kas "**izkrīt**" no savas lomas, neiederas sabiedrībā. **Netīrība** plašākā nozīmē ir arī neiederēšanās sabiedrībā.

Sakārtotā sabiedrībā katrs cilvēks izvēlas kādu sev piemērotu lomu un turas pie tās. Citi ar to var rēķināties. Ja cilvēks pienākumu **uzņemas** un saņem **pilnvaras**, viņš to arī pilda. Labāk kaut daļēji izpildīt savējo pienākumu nekā pilnībā – svešu (BG 3.35). Netīrs (neloģisks) cilvēks ir kā zemē nomesti elektrības vadi, kurus nevar izmantot, jo pieliktais spriegums aizplūst nelietderīgi (zemē). Labi vadi ir pacelti gaisā, lai nesaskartos ar zemi, neradītu noplūdi un nekorodētu.

Spēja koncentrēties ir pirmā un galvenā cilvēka kvalifikācija darbam. Bez tīrības cilvēks nav spējīgs koncentrēties ne uz kādu lietderīgu darbu un izkopt savu meistarību. Tāds viņš ir derīgs gandrīz tikai par orgānu donoru. Lai sasniegtu panākumus gandrīz jebkurā jomā, ir nepieciešams **koncentrēties**. Koncentrēties nozīmē noslogot prātu. Prāta dabiskais stāvoklis ir strādāt **saprāta** vadībā (BG 3.42). Kad prāts ir noslogots, tas kļūst **mierīgs**, un cilvēks — **laimīgs** (BG 2.66). Kad cilvēks koncentrējas, viņam kļūst pieejams **iedvesmots** stāvoklis (angliski: "flow state", krieviski: "кряжж"). Šādā stāvoklī ķermenis un prāts sāk strādāt ar pilnu atdevi, ļoti efektīvi un ražīgi. Cilvēks atslēdzas no egoisma, traucēkļi pazūd un darbs noris ļoti viegli. Šādi var uzveikt arī materiālo **iekāri**, jo dzīvā būtne ir pārāka par matēriju un dzīvās būtnes vēlmes dominē pār jutekļu tieksmēm.

Lamāšanās un rupja runa ir netīrības pazīme. Tā novērš gan rupekli, gan apkārtējos no lietderīga darba un ļauj viņu enerģiju uzsūkt apziņas parazītiem. Tāpēc rupekļus ir nepieciešams izolēt no pārējās sabiedrības. **Dusmas** aptumšo apziņu un tādējādi arī izraisa netīrību. Dusmas atrauj cilvēku no realitātes. Tikai pilnīga tīrība (*višuddha sattva*) ļauj uzturēt pilnīgu saikni ar realitāti. Gan atrautība no realitātes, gan pārmērīga atkarība no apkārtējās vides ir netīrība. Tīrībai ir nepieciešams pietiekams kontakts ar apkārtējiem objektiem, lai tos varētu šķirot. Sevis uzticēšana reizē **vairākām** neatkarīgām autoritātēm arī ir netīrība, un, labākajā gadījumā, progresu bloķē. Divu kungu kalps nav ne efektīvs, ne cienījams. Pats Dievs nicinoši izsakās par **neizlēmīgajiem** (BG 2.41-44).

Netīrība padara cilvēku lēnu, liekie elementi traucē progresu. Darbu var paātrināt nevis **steidzoties**, bet **atbrīvojoties no traucēkļiem**, attīrot prātu un darba vidi. Koncentrācija uz šaurāku interešu sfēru padara darbību gan efektīvāku, gan efektīgāku. Bērna durta adatiņa rada apmēram 1000-reiz lielāku spiedienu uz zemi nekā 40 t tanks, jo adatas smaile visu spiedienu koncentrē vienā punktā (mazāk par kvadrātmilimetru), bet tanka kāpurķēdes sadala spiedienu plašā apgabalā (vairāki kvadrātmetri). Līdzīgi, nemainot cilvēka enerģijas daudzumu, viņš var sasniegt jebkuru mērķi, ja visu enerģiju

koncentrē vienā punktā (BG 2.41). Tīrība ir īpašība, kas ļauj visu uzmanību koncentrēt vienā punktā.

Kā **izkopt** tīrību? Ja spēja **koncentrēties** nav attīstīta, protams, ērtāk ir sākt ar savu hobiju — to, kas cilvēkam jau tā pat liekas interesants. Šajā *kali* laikmetā traucēkļu ir daudz, un koncentrēšanās uz **darbu** ir gandrīz vienīgais praktiskais risinājums, kā no tiem izvairīties. Darbam ir jābūt pietiekami **izaicinošam**, lai koncentrācija uz to atslēgtu uzmanību no blakuslietām. Pārvarot egoismu, cilvēkam ir jāiemācās šo savu prieku no sava hobija nodot arī citiem. Tās īpašības, ar kurām cilvēks **dalās**, viņam pašam arī plešas plašumā. Otrs spēcīgs līdzeklis ir **pateicība**. Tā atslēdz apziņas parazītus un pieslēdz cilvēkam Dieva svētību (sanskritā viens un tas pats vārds – *dhanja*). Pateicība izraisa svētīgu stāvokli, kurā kļūst viegli koncentrēties.

Lai izkoptu tīrību, nepieciešams **darbs** pašam ar sevi visa mūža garumā. Traucēkļi uzpeld gan no iekšienes (atmiņas, sliktām attiecībām), gan ārienes (dezinformācija, reklāma, infekcijas), tāpēc attīrīšanās process ir jāturpina nepārtraukti, katru dienu, visa mūža garumā. Ķermeni attīra **dušā**, bet prātu attīra ar **mantrām** (meditāciju). Attiecības sabiedrībā attīra ar **smaidu**, pieklājību un **dāvanām**. Regulāra duša, it īpaši, no rīta un, atgriežoties no pilsētas, palīdz uzturēt gan ārējo, gan iekšējo tīrību. Tīrs ūdens aizdzen arī smalkās būtnes (apziņas parazītus), viņām tas ir kā uguns. Fiziskā netīrība ir svešķermeņu piejaukums. Prāta netīrība ir svešu domu piejaukums. Iekšēji cilvēks attīrās, uzturot **dialogu** ar savu **avotu**, sponsoru un galveno klientu – Dievu, kas ir tīrības etalons, visu vienojošais faktors un augstākais tīrīšanas līdzeklis (*pavitra parama*, BG 10.12), tāpēc, **biedrojoties ar Dievu**, cilvēks izveseļojas, kļūst gudrāks, stiprāks, slavenāks, brīvāks, pārticīgāks un arī **tīrāks**.

16. gs. svētais Gopāla Bhatta Gosvāmī grāmatā “Hari bhakti vilāsa” ir apkopojis dažādus regulējošos principus un ieteikumus no svētajiem rakstiem. Attiecībā uz tīrību viņš tur (3.47) citē pantu no *garuDa purāNas*:

*oM apavitraH pavitro vā sarvāvasthāM gato’pi vā
jaH smarēt puNDarīkākṣaM sa bahjābhjantaraH ŚuḷiH*

“Nešķīstis vai šķīstis, jebkurā stāvoklī, nonācis jebkurā situācijā, tas, kurš atceras **lotosacaino** (Dievu), kļūst **tīrs** gan ārēji, gan iekšēji.”

Pie kā **novēd** tīrība? Pie apziņas intensitātes. Piemēram, ASV iedzīvotājiem apziņas intensitāte vidēji ir lielāka nekā Eiropā. Tas noved pie tā, ka vairāk kā katrs 30-ais amerikānis ir miljonārs. Rietumeiropā, savukārt, apziņas intensitāte vidēji ir lielāka nekā bijušajā Padomju Savienībā, kur cilvēki bija pieraduši šķērdēt daudz laika uz sev nepiemērotām darbībām (vāja specializācija).

Tīrība nozīmē spēju koncentrēties. Nav noslēpums, ka mūsdienu **bērniem** tās ļoti trūkst, tātad drīz trūks arī pieaugušajiem. Ķimikāliju ražotāji iesaka ārstēt ADHD (uz-

manības deficīta un hiperaktivitātes sindromu), notrulinot cilvēku ar narkotikām (ritalīnu). Svētie raksti iesaka **attīrīties**, praktizēt tīrību, kas dabiski ļaus labāk koncentrēties.

Izkopta tīrība garantē, ka cilvēks vienmēr būs vajadzīgs citiem, viņam vienmēr atradīsies **darbs**. Ja šī grāmata iedvesmos jūs strādāt pie sevis, noteikti sāciet ar tīrību jeb spēju koncentrēties — tā ļaus izkopt arī citas vēlamās īpašības, bet bez koncentrācijas visi citi pūliņi būs diezgan neefektīvi.

Līdzjūtība

Līdzjūtība (*dajā*) ir spēja iziet ar apziņu no sava prāta un paskatīties uz pasauli ar cita cilvēka acīm (empātija). Cilvēki ir pieraduši pavadīt laiku savā ego burbulī, to, ko redz, domā un sajūt citi, viņi aizvieto ar saviem sagudrojumiem. Bez empātijas cilvēks nav spējīgs ar citiem **komunicēt**, viņš tikai komunicē pats ar sava prāta sagudrojumiem, bet maz ko uzzin par otru cilvēku. Protams, ka tas ir garlaicīgi. Ja grib padarīt saziņu ar citiem cilvēkiem kaut cik interesantu, ir jābūt pietiekami atvērtam, tiešām jāpievērš **uzmanība** otram cilvēkam.

Bizness balstās uz to, ka biznesmenis labi izprot citu cilvēku vēlmes, kā arī uzkrājumus jeb resursus. Biznesa pamatā ir komunikācija, citu **cilvēku studijas**. Laba biznesa kontakta laikā cilvēks vairāk domā un runā par otra jūtām un domām nekā savējām. Tas ir glaimojoši otram cilvēkam, un patīkamās sajūtas pārvēršas **peļņā**. Tā kā cilvēki ir dažādi, un viņu vērtību sistēmas ir dažādas, savienojot to, kas vienam ir daudz un liekas mazvērtīgs ar to, kas otram trūkst un liekas vērtīgs, var gūt **peļņu**. Kārtīga komunikācija attīsta biznesmeni arī kā **personību**. Vienpusēja komunikācija, kā tas mūsdienās notiek ar **reklāmas** uzspiešanu, biznesmeni neattīsta, bet vairo savstarpējos parādus. Bizness bez komunikācijas vispār robežojas ar krāpšanu.

Rietumu psiholoģijā *līdzjūtību* sauc arī par “prāta teoriju” (**theory of mind**, https://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_mind). Līdzjūtības trūkumu sauc arī par **autismu**.

Kas **traucē** izkopt līdzjūtību? Pirmām kārtām, tā ir **gaļas ēšana**, kas neizbēgami padara cilvēku **cietsirdīgu**. Lai varētu nogalināt sīkas izklaides dēļ, ir jābūt pietiekami cietsirdīgam un nejutīgam pret citu ciešanām. Svētajos rakstos ir norādīts, ka liellopi Dievam ir īpaši mīļi, viņa augstāko planētu pat sauc par **Goloku**, “govju zemi”. Gaļēdājiem liekas, ka, ņirgājoties par **laimes avotu**, viņi paši kļūs laimīgāki. Nē, nekļūs. Jo ātrāk beigs ņirgāties, jo vairāk laika paliks, lai baudītu dzīvi. Gandrīz nekur attīstītajās rietumu valstīs, pie kurām Latvija noteikti ir pieskaitāma, gaļu nav nepieciešams ēst dzīvošanas pēc. Tā pat drīzāk ir kaitīga veselībai. Augsta ranga profesionāli sportisti

reizēm kļūst par veģetāriešiem tīri, lai uzlabotu savus rezultātus (skat. filmu “The Game Changers”).

Ko dod līdzjūtība? Izkopta līdzjūtība garantē, ka cilvēks vienmēr varēs uzturēt **labas attiecības** ar citiem.

Askētisms

Askētisms (*tapas*) ir prasme iziet ārpus **komforta zonas**, priecāties par grūtībām un maksimāli izmantot tās savai attīstībai. Dzīvojot bez grūtībām, attīstība notiek lēnu vai nenotiek nemaz. Sekli cilvēki priecājas, ka garīgums pasargā viņus no raizēm, sliktiem paradumiem un grūtām un sarežģītām situācijām. Pieredzējušākie saprot, ka tikai grūtībās var rast rūdījumu un vienmēr cenšas izmantot tādas iespējas rast rūdījumu. Askētisma dotais **spēks** ir liels, būtiski pārsniedz par biznesmeņa spēku, ko dod plašais kontaktu tīkls. Askēts ir kā elitāras specvienības kareivis, kas var mainīt kārtību pasaulē, nesaskaņojot to gandrīz ne ar vienu. Protams, ka Dievu nekad nevar ignorēt, Dievs ir visu askežu saimnieks, kurš tad arī dod spēku askētiem (BG 5.29).

Askētismu drīkst izkopt tikai tie, kas jau ir izkopusi **līdzjūtību**, pretējā gadījumā apkārtējiem nāksies daudz nevajadzīgi ciest. Askētisms arī nav piemērots sievietēm un bērniem, vismaz ne lielākajai daļai.

Kad cilvēks patiesīgi, no visas sirds cenšas pārvarēt grūtības, viņš sevī atklāj tādas spējas, par kurām agrāk pat nenojauta, ne pats, ne apkārtējie. Kas **traucē** attīstīt askētismu? Cilvēki ir pieraduši pavadīt laiku reibuma stāvoklī, tāpēc neapzinās savu patieso varenību. **Reibuma** stāvoklī realitāte tiek aizvietota ar iedomām. Tas traucē pārvarēt grūtības. Askētisms nav savietojams ar apreibināšanos, pat kofeīns (melnā tēja un šokolāde) traucē attīstīt askētismu. Egoisms apreibina, pašlepnums apreibina, apreibināties var ar visu ko: naudu, slavu, spēku, skaistumu u.c. Ēšana ir tipisks piemērs. Pārēšanās sagrauj askēzi un **atņem spēku**. Jo vairāk cilvēks ēd, jo mazāk viņam paliek brīvās enerģijas. Savukārt, **mantras** darbojas kā prātu attīrošs līdzeklis, kas atjauno cilvēka dabiskās iespējas. Vēl spēcīgāki par mantrām ir **Dieva vārdi** (*ķēto darpana mārḡanam*), kas ļoti efektīvi attīra apziņas spoguli. Saskarsmē ar **visbrīvāko, visvarenāko un vistīrāko**, cilvēks sāk līdzināties Viņam.

Askēze atšķiras no vienkārši grūtībām. Askēze ir atteikšanās no **zemākiem** mērķiem **augstāka** mērķa labad. Augstākā mērķa sasniegšana arvien sniedz **gandarījumu**, un šim procesam nav obligāti jābūt ne grūtam, ne mokošam. Ir pareizi jāzina, kuri no mērķiem ir augstāki, saskaņā ar Dieva viedokli jeb realitāti, jeb svētajiem rakstiem. Problē-

ma ir tas, ka cilvēki nezin svētos rakstus un **sagudro** sev kaut kādus nevērtīgus mērķus, kuru sasniegšana viņiem neko nedod. Nīče teica: “Kas mani nenogalina, padara mani stiprāku”. Tomēr, visu mūžu viņš cieta no slimībām un nomira 55 gadu vecumā. Askēze ir tikai brīvprātīgi uzņemtās grūtības, kuras tiek pārstrādātas rūdījumā un tādējādi dod spēku. Visādi **ievainojumi**, kas tikai atstāj **rētas** un pārklāj cilvēka apziņu ar **skumjām**, nav askēze. Tomēr arī īsta askēze var nocietināt sirdi, tāpēc harmoniskai attīstībai askēzi var izmantot tikai tiktāl, cik sniedzas cilvēka **līdzjūtība**. Bhagavad-gītā Krišna apraksta 3 veidu askēzes: *pastāvībā*, *kaislībā* un *tumsībā*. Savukārt, askēzes *pastāvībā*, kā vienīgās ieteicamās, tiek iedalītas sīkāk:

Kermeniskās askēzes ir dievu, skolotāja, inteliģences un vecāko godināšana, tīrība, vienkāršība, dzimumatturība un nevardarbība (BG 17.14). Redzam, ka tās ietver sevī divus iepriekšējos principus.

Runas askēzes ir runāt maigi, patiesīgi, patīkami un svētīgi, kā arī studēt svētos rakstus (BG 17.15).

Prāta askēzes ir prāta sāts (apmierinātība), skaidrība (atskurbums), klusēšana, paškontrolē un attieksmes šķīstīšana (BG 17.16). Cilvēks var reaģēt uz notiekošo spontāni, bet var arī rediģēt savu attieksmi. Šis rediģēšanas darbs ir esamības šķīstīšana (*bhāva samśuddhi*). Ja cilvēks ļauj iekšējai **spriedzei** nekontrolēti izpausties, *kaislība* pārvēršas *tumsībā*. Bet, ja viņš saglabā paškontroli, **disciplīnu**, tad *kaislība* pārvēršas *pastāvībā*.

Ja šīs trīs veidu askēzes tiek veiktas ar **ticību** un negaidot peļņu, tad tās ir *pastāvībā* (BG 17.17). Ja tās veic, lai iemantotu cieņu, godu un pielūgsmi, un ar **lepnumu**, tad askēzes ir *kaislībā*. Tādas askēzes ir svārstīgas un nepastāvīgas. (BG 17.18) Ja askēzes veic aiz **muļķības**, mokot sevi, vai, lai izsistu citus no līdzsvara, tās ir *tumsībā* (BG 17.19).

Kāds ir **ieguvums** no izkopta askētisma? Spēja pārvarēt grūtības, praktiski neatkarīgi no apstākļiem, ir tiešais un galvenais ieguvums. Tas arī dod spēku **ārēji** ietekmēt citus (piemēram, iebiedējot). Askētisms ļauj iziet ārpus Karpmana (Stephen B. Karpman) dramatiskā trijstūra **upuris-agresors-glābējs**. Visi šī trijstūra dalībnieki ir nelaimīgi, jo nespēj pārvarēt savas nepilnības. Tā vietā, lai vērstos pie Dieva un saņemtu neierobežotu palīdzību jebkurā jautājumā, cilvēki savas nepilnības projicē viens uz otru. Patiesībā cilvēkiem ir vairāk iekšējā spēka nekā viņi domā. Izkopts **askētisms** ļauj lietot šo spēku, kas ļauj pārvarēt jebkuras grūtības.

Ilgtspēja

Ilgtspēja (*satjam*) ir prasme dzīvot, neko netērējot, nekad nepaliekot parādā. Tā ir dzīve pilnīgā harmonijā ar Dieva likumiem, kurš ir *param satjam*, Augstākā Patiesība.

Sanskrita vārdi “*sat*” un “*asat*” nozīmē arī “cēlonis” un “sekas”. Cilvēks, kurš praktizē ilgtspēju, pamazām kļūst par cēloni, un viss viņam apkārt kļūst par sekām. Citiem vārdiem, tāda cilvēka vēlmes un vārdi **piepildās**. Kad cilvēks respektē Augstāko Patiesību, Augstākā Patiesība arī viņu sāk respektēt (BG 4.11). *Ilgtspēja* ir īpašība, ko tradicionāli asociē ar dažādu ticību **priesteriem**, t.i. viņu vārdam ir **spēks**.

Prātu var pārprogrammēt – kas tam patīk, un kas – nepatīk. Komercreklāmas programmē cilvēku prātus tā, lai izraisītu ciešanas un atkarību. **Ilgtspējīgs** cilvēks savu prātu programmē tā, lai viņam sagādātu laimi viss tas, kas patīk Dievam. Rezultātā var baudīt dzīvi un līdz ar to, reizē, attīstīties un pieņemt spēcīgā (BG 6.7). Pārprogrammēšanas process izpaužas kā svēto rakstu studijas, kas pati par sevi ir patīkama un spēcinoša nodarbošanās.

Visa matērija ir inerta, bet gars ir vienmēr darbīgs. Lai uzturētu sevī dzīvību, nepieciešams pastāvīgi kontaktēt ar dzīvo, t.i. svētām personībām, Dieva vārdu un svētajiem rakstiem. Samazinot mijiedarbību ar nedzīvo matēriju, var samazināt ciešanas un iegūt vairāk laika savai darbībai. Samazināt mijiedarbību nozīmē **atteikties** no nevajadzīgām izklaidēm un neproduktīvām nodarbēm (BG 2.49).

Kas **traucē** attīstīt ilgtspēju? Tā ir lētticība, māņticība un **azarts** (angl. “lottery mentality”), kas nozīmē muļķīgu cerību “man paveiksies”, par spīti likumiem un loģikai. *Ilgtspēja* ir spēja uztvert realitāti absolūti godīgi, neko nesagrozot, neizpušķojot un nenomelnojot. *Ilgtspējīgs* cilvēks nekad nepaļaujas uz **laimi**, bet kalkulē riskus, sašķiro prioritātes un mērķtiecīgi izvēlas optimālo rīcības plānu.

Kamēr askētisms nav attīstīts, par ilgtspēju var tikai fantazēt, jo daudzie prāta iero-bežojumi, kas neļauj iziet ārpus **komforta zonas**, neļaus rīkoties atbilstoši situācijai. Nāksies vienīgi lavierēt, lai nesadurtos ar kādiem nepatīkamiem iespaidiem savā prātā, un saglabātu **ierastos** domāšanas šablonus.

Dažādas metodes, kā pieslēgties realitātei un manipulēt to ir aprakstītas **četrās vēddās**. Mūsdienās daudz svarīgāka ir **piektā** vēda — vēsturiskie stāsti, kas ļauj tieši pieslēgties sākotnējai personībai, neejot caur smalkiem un sarežģītiem tehniskiem procesiem.

Ko dod izkopta *ilgtspēja*? Pirmām kārtām, tā ļauj pašam pastāvēt ilgi un stabili, neatkarīgi no naidīgiem ārējiem spēkiem, un harmonijā ar draudzīgiem ārējiem spēkiem. *Ilgtspēja*, kuru krišnaītu literatūrā sauc par “patiesīgumu”, ļauj **iekšēji** mainīt citus (pieņemam, atbrīvojot no kaitīgiem ieradumiem). No šiem četriem principiem, kas ir cilvēku

sabiedrības pamatā (SB 1.17), šajā *kali* laikmetā tikai *ilgtspēja pilnībā strādā* un uztur cilvēku, jo tā ir atkarīga tikai no vienmēr perfektā Dieva, nevis (korumpētās) cilvēku sabiedrības. Tā ir arī **vissmalkākais** no četriem principiem, kas prasa **visaugstāko** kvalifikāciju. *Ilgtspējīgam* cilvēkam neizbēgami piemīt arī *tīrība, līdzjūtība* un *askētisms*.

Šīs 4 īpašības ir īpaši svarīgas cilvēku sabiedrībā, bet nav tik būtiskas dzīvnieku/mežoņu kopienās.

4. Četru veidu motivācija

Īss motivācijas uzskaitījums.....	41
Meistari.....	43
Biznesmeņi.....	44
Vadītāji.....	47
Garīdznieki (skolotāji).....	51
Mežoņi.....	53

Īss motivācijas uzskaitījums

Atbilstoši savam raksturam, katrs cilvēks pieder vienai no četrām profesiju grupām (*varNa*), kura mūža laikā nemainās. Patiesu apmierinājumu viņš gūst, tikai strādājot atbilstoši savai grupai, vai arī nodarbojoties ar garīgo praksi, kas stāv pāri materiālajām īpašībām. *Varna* ir **loma**, kuru cilvēks var spēlēt un var arī nespēlēt. Cilvēki ir radīti, lai spēlētu lomas, un vieglāk ir spēlēt sev piemērotu lomu.

Katrai grupai ir savi mērķi (**motivācija**), savi iztikas līdzekļi un dažādi pienākumi. Iedalījums ir labs, tāpēc ka katram ir jāpilda tikai savi pienākumi, viņa interesēm un spējām atbilstošie, un nav jāuztraucas par citu pienākumiem (BG 3.35, BG 18.47). Sabiedrība kopumā iznāk **stabila, ražīga un laimīga**. Kad cilvēks uzņemas **atbildību**, viņš saņem attiecīgas **pilnvaras**. Kas nepilda uzņemtos pienākumus, dabiski atkrīt no sabiedrības.

Rietumu valstīs atšķirības starp cilvēkiem tiek nonivelētas: dažādu raksturu cilvēkiem piemēro vienādu likumus. Nonāk pat līdz tam, ka vīriešus un sievietes cenšas padarīt **vienādus**. Bet patiesībā cilvēki ir ļoti **dažādi**, un viņu pienākumi pret citiem arī atšķiras. Katra individuālā dvēsele ir unikāla. Materiālais ķermenis, kurā tā atrodas, pieder vienai no 8400000 sugām, un 400000 no tām ir saprātīgas. Dažas no saprātīgajām ir cilvēku ķermeņi. Sākotnējā dvēsele, kura visus personiski pazīst, pēc īpašībām un darbības cilvēku ķermeņus iedala četrās profesiju grupās (BG 4.13):

- 1) **meistari** — tiecas pēc **meistarības** savā arodā, kuru mūža laikā nemaina;
- 2) **biznesmeņi** — tiecas pēc **bagātības**, vienalga, no kāda avota;
- 3) **vadītāji** — tiecas pēc **taisnības** par jebkuru cenu;
- 4) **garīdznieki** — tiecas pēc **zināšanām**, primārā darba alga ir iegūtā pieredze.

Sanskritā šīs četras grupas sauc "varNa" (burtiski: "krāsa"), un to nosaukumi sanskritā ir: (1) **Šūdra**, (2) **vĒŠja**, (3) **kšatrija**, (4) **brāhmaNa**. Vienkāršības un kompromisa labad ar krišnaītu publikācijām sauksim tās latviskoti par "varnām".

Cilvēkus, kam neviena no šīm motivācijām nav saistoša, sauc "varNa-saGkara" (rakstura juceklis) jeb par negribētiem pēcnācējiem. Viņi ir nelietderīgi un sabojā dzīvi pārējiem (BG 1.41). Faktiski **katrs** cilvēks pieder kādai no grupām, bet nepareizas izglītības dēļ viņa raksturs ir palicis **neattīstīts**. Motivācija ir izglītības svarīgākā sastāvdaļa. Prasmīgs skolotājs to var labot ar spēcīgiem līdzekļiem, tādiem kā garīgā prakse.

Pastāv daudzas pazīmes, pēc kurām četras cilvēku profesionālās grupas atšķiras, bet motivācija ļauj viskodomlīgāk atpazīt profesiju grupu. Citas pazīmes, kas norāda uz profesionālo grupu, ir **horoskops**, saskarsme ar Dievu, iztikas avots, pieķeršanās matērijas īpašībām (*tumsība/kaislība/pastāvība*), progress caur četriem civilizācijas principiem, ģimenes apstākļi u.c.

Var gadīties, ka cilvēks pēc rakstura pieder vienai grupai, bet pēc darbības dzīvo kā citas grupas loceklis. Tāda situācija rada stresu un cilvēka izaugsmi padara praktiski neiespējamu. Galu galā katrs **pats izvēlas**, kā viņš dzīvos, un tāpēc pats arī par to nes atbildību. Dažādi padomdevēji un svētie raksti ir pieejami, bet nevar uzņemties atbildību par cilvēka **izvēli**. Atlikt izvēli nav iespējams, tagadne vienmēr pastāv, cilvēks vienmēr tajā atrodas un visu laiku kaut ko dara (BG 3.5), un vienmēr saņem reakciju par savu izvēli, tāpēc labāk izdarīt izvēli saprātīgi.

Jebkura rakstura cilvēkam viena no *varnām* ir vairāk piemērota, dzīvojot pēc tās noteikumiem viņš progresēs visātrāk un baudīs visvairāk laimes. Varnāšramā cilvēka esošo **pieķeršanos** izmanto lietderīgi un novērš tās postošo ietekmi. No cilvēka, kas laimi saskata *tumsībā*, iznāktu labs **meistars**, no tāda, kas laimi redz *kaislībā* — **vadītājs**, no tāda, kas *skaidrībā* — **skolotājs** (garīdznieks), bet ja visas trīs *gunas* cilvēku vilina līdzīgā mērā, tad no viņa iznāktu labs **biznesmenis**. Ja materiālā darbība cilvēku vispār neinteresē, tad viņam jāklūst par **pārpasaulnieku**, bet tam ir paredzēta jau kāda cita grāmata.

Katrai no četrām profesiju grupām ir savi **pienākumi**, kurus pildot, cilvēks attīstās. Darba augļi nav tiešā veidā atkarīgi no strādātāja, tikai centieni ir (BG 18.14). Darbs vienmēr ir vērst uz **citū** personu, klientu jeb labuma saņēmēju. Attīstība notiek, pateicoties **apmaiņai**, mijiedarbībai. Maksātnespējīga persona nevar būt klients, bet tikai krāpnieks. Klienta vēlmes ir strādātāja pienākumi. Dievs ir sākotnējais klients, kuram pakļauti visi pārējie, jo viņš ir vienīgais neatkarīgi **maksātnespējīgais** (BG 7.22). Tāpēc Dieva noteiktie pienākumi, kas doti svētajos rakstos, ir vissvarīgākie, tikai tiem ir garantēts labs darba rezultāts (BG 3.35). Darbošanās bez klienta, vadoties no saviem sagudrojumiem, nav darbs. Darbs vienmēr ir saistīts ar savu labo īpašību nodošanu citiem cilvēkiem, un katrai no profesiju grupām tā ir cita īpašība. Daloties ar to, kas viņam ir,

atbilstoši savai dabai, cilvēks neiztukšojas, jo neizsmeļamais visu labo īpašību avots – Dievs – viņu atkal “uzpilda” no iekšienes. Tas ir **patikams** process.

Viens cilvēka mūžs ir pietiekams pilnības izkopšanai tikai **vienā** profesiju grupā, jo dažādo grupu noteikumi ir pretrunīgi. *Varnas* nomaiņa mūža vidū nozīmē pazaudēt pu-si no mūža, var būt pat visu mūžu. Tas ir tik pat nopietns lēmums kā dzimuma maiņa.

Meistari

Cilvēks, kas pieķēries *tumsībai*, pēc rakstura ir **šūdra**. Viņš nevēlas mainīt savu no-darbošanos dzīves laikā (BG 18.22), tāpēc var sasniegt augstu meistarību izvēlētajā specialitātē. *Šūdra* ir laimīgs, dzīvojot **bez** lielām **pārmaiņām** un **neuzņemoties** lielu **atbildību**, ļaujot, lai citi par viņu parūpējas. Sievietes un bērnus svētajos rakstos bieži pielīdzina *šūdrām*, viņi ir līdzīgi savā vienkāršībā. Tāda ir lielākā daļa no sabiedrības, tas nav slikti, *varnāšramas* sistēma tam ir pielāgota.

Šūdrām ir iekšēja vajadzība pēc **vienkāršības**. Viņa dzīves misija ir izkopt tīrību jeb iemācīties **koncentrēties**. Viens veids, kā to darīt, ir šaura **specializācija**, piemēram, programmētājam — PHP+SQL, bet ne C, un ne Delphi; galdniekam — durvju meis-tars, bet ne krēslu un galdu. Censties darīt **divus** darbus tikai vai mainīt specialitāti *šūdrām* ir riskanti. Otrs veids, kā izkopt tīrību, ir kalpot reizē **vienam** saimniekam un paļauties uz viņa aizgādību. Vienkāršojot savu dzīvi, *šūdrām* paliek mazāk raizes, bet ar savu vienkāršo darbu viņš tomēr ir noderīgs citiem un apmierina visas savas vajadzī-bas. Saimnieka maiņa *šūdrām* ir smags trieciens. Ja *šūdras* lomu spēlē **citas** *varnas* pār-stāvis, tad dzīvesvietas, darbavietas un priekšnieka maiņa viņam var būt pat patīkama un atsvaidzinoša.

Šūdras ļauj sabiedrībai sasniegt pirmo no mērķiem — *dharmu* jeb **stabilitāti**. Šīs motivācijas cilvēki sabiedrībai pēc **skaita** ir vajadzīgi visvairāk. Gandrīz visi darba sludinājumi meklē *šūdras*. Arī vadošiem amatiem nereti meklē *šūdras* tipa cilvēkus, jo tā ir vieglāk garantēt lojalitāti. **Negatīvās atlases** vadošiem amatiem rezultātā izveidojas tāds neelastīgs pārvaldes aparāts kā Krievijas Federācijā, kas nav spējīgs uz inovācijām un attīstību. Bet *varnāšrama* ļauj gūt maksimālu labumu arī no slihta darījuma, t.i. pie-ķeršanās *tumsībai*. *Šūdrām* ir viegli vēltīt **visu mūžu** šauri specializētam arodam un tā-dējādi sasniegt tajā augstu **meistarību**. Citiem tas būtu grūti. Labam meistaram vien-mēr būs darbs. Lai viņu izkonkurētu, kādam būtu nepieciešami **daudzi gadi** prakses. Bez *šūdrām* visiem nāktos tērēt daudz uzmanības uz darbiem, kuros viņi **nav** speciālis-ti. Tāpēc visiem kopumā ir izdevīgāk nodrošināt labus darba apstākļus *šūdrām*, lai tie izkopj savu meistarību.

Šūdrām ir pieejami paši vienkāršākie resursi, kas ir pieejami visiem cilvēkiem — **laiks** jeb uzmanība un paša fiziskais ķermenis. Vienīgi *šūdrām* ir normēts darbalaiks. *Šūdrām* parasti nav daudz naudas un varas, jo viņš to tik un tā ātri **pazaudētu**, pie tam,

atdodot sabiedrības ienaidniekiem. *Šūdras* strādā, izmantojot savu ķermeni un instrumentus, bet ne citas dzīvās būtnes, par kurām viņiem būtu grūti parūpēties. Pamatā *šūdras* pārstrādā resursus no apkārtējās dabas un ienes tos cilvēku sabiedrībā (ražošana).

Dievs viņu pienākumus definē kā **kalpošanu** citiem, t.i. citām *varnām* (BG 18.44). Tas dod priekšrocības, ka *šūdrām* nav jārūpējas par savas dzīves plānošanu un nodrošināšanu, uz ko viņš parasti nav īsti spējīgs. Kalpošana citiem dabiski izriet no *šūdru* dabas. Vēlme strādāt kāda vadībā vairāk ir raksturīga *šūdrām*. Saskaroties ar **grūtu** uzdevumu, *šūdrām* parasti patīk, ja viņiem saka priekšā, kas jādara. Citu raksturu cilvēkiem tas parasti nepatīk. **Citu varnu** pārstāvjiem ir nenormāli augstas prasības pret savu priekšnieku, tik augstas kvalifikācijas priekšniekus viņiem visiem būtu grūti sagādāt.

Šūdras ir **visaizsargātākā** sabiedrības daļa. Dažāda veida sociālās garantijas pirmām kārtām ir nepieciešamas *šūdrām*, citas *varnas* var bez tām iztikt. Dažādu veidu **apdrošināšana** ir deformēta sociālā garantija, kas *šūdru* nevis aizsargā, bet padara par ekspluatācijas objektu. Normāla sociālā garantija ir tāda, kur vienmēr konkrēts cilvēks nes **personisku** atbildību par *šūdras* labklājību. Tāpēc īstie meistari vienmēr strādā kāda **menedžera** vai priekšnieka vadībā, kas plāno viņu darbu un dzīvi. Tie, kas paši plāno savu darba dienu un uzstāda sev dzīves mērķus, **nav šūdras**.

Kas traucē *šūdrām* laimīgi dzīvot? Nestabilitāte, bailes par nākotni. **Bailes** ļoti traucē koncentrēties, jo novērš cilvēka uzmanību uz blakuslietām. Tāpēc pārējo sabiedrības locekļu **pienākums** ir parūpēties, lai *šūdrām* ne par ko nebūtu jāuztraucas – ne par **ešānu**, ne **atpūtu**, ne **apgērbu**, ne **veselību**, ne **dzīvesvietu**. Tas viss viņam ir jānodrošina mērenā, bet pietiekamā daudzumā. *Šūdras* mūžs ir veiksmīgs, ja viņam izdodas pārliecināties, ka ar koncentrāciju ir iespējams sasniegt **pilnību**, un ar pilnību kaut vai **vienā** šaurā specialitātē ir pilnīgi pietiekami, lai apmierinātu visas savas vajadzības.

Nav gaidāms, ka *šūdra* spēs uzkrāt **bagātību**, **vadīt** cilvēkus vai izprast svētos rakstus, jo tāda darbība neatbilst laimei *tumsībā* (BG 18.39). Attiecīgi, vēdiskajā civilizācijā to no viņa neviens arī neprasa. *Šūdras* salīdzina pēc mūža ilguma. Sveicinoties ar *šūdru*, parasti apjautājas par veselību. **Sievietes** pēc sociālā stāvokļa pielīdzina *šūdrām*. Priekšnieka vietā viņām ir secīgi **tēvs**, **vīrs** un **dēls**, kas par viņām rūpējas visa mūža garumā. **Bērnu** stāvoklis arī ir līdzīgs *šūdrām*, priekšnieka vietā viņiem ir vecāki, vēlāk – skolotājs.

Biznesmeņi

Cilvēks, kam līdzīgi patīk gan *tumsība*, *kaislības*, gan *skaidrība*, pēc rakstura ir **vēšja**. Viņš pasaulē redz lielāku **daudzveidību** nekā *šūdra* (BG 18.21). Svarīgi, ka viņš redz lietu **dažādo** vērtību dažādās vietās un laikā, un spēj pārvietot tās tā, lai piegādātu resursus no vietas, kur tie viegli pieejami, tur, kur tie trūkst. Tādējādi biznesmeņi ar savu darbu optimizē sabiedrības saimniecisko efektivitāti (ekonomiju). Pēc skaita, attīstī-

tai sabiedrībai visvairāk ir vajadzīgi *šūdras*, *vēšjas* pēc skaita ir otrajā vietā. Labāk, lai saimniecisko darbību organizē *vēšjas* nevis *šūdras*. *Vēšja* visā un visur redz **komercvērtību**, un jebkura tās svārstība vai atšķirība dažādās vietās vai laikā ir biznesa iespēja.

Vēšjas iekšējais dzinulis ir tieksme pēc bagātības. *Vēšja* savu bagātību vai nu izaudzē, vai veiksmīgi iemaina no citiem ar tirdzniecību (BG 18.44). Mūsdienu biznesmeņi pret apdrukātiem papīrišiem un plastmasas gabaliņiem var iemainīt jebko. Lai biznes nestu labumu arī sabiedrībai kopumā, to iegrožo *kšatriji*. Biznesmeņi ar savu darbību ļauj sabiedrībai sasniegt otro mērķi — materiālo **labklājību** (*artha*). Dievs savā sociālajā sistēmā ir radījis visus priekšnosacījumus, lai biznesmeņa **alkatību** pārvērstu par **dāsnumu**. Normāla tirdzniecība vai business nozīmē citu cilvēku vajadzību apmierināšanu. Īstam *vēšjam* patik apmierināt cilvēku vajadzības.

Šūdras resurss ir viņa laiks. Dienā ir tikai 24 stundas un rokas cilvēkiem ir tikai divas, tāpēc tas ir ļoti ierobežots resurss. Meistari strādā pie materiālo resursu pārvērtībām, bet biznesmeņi nodarbojas ar to uzkrāšanu un izplatīšanu. *Vēšjas* **resurss** ir viņa **bagātība**. Viena cilvēka vai ģimenes bagātība var simtiem un vairāk reižu pārsniegt tās vajadzības. Konkrētā darba veikšanai *vēšja* parasti nodarbina *šūdras*, pieņem darbā **strādniekus** un **kalpotājus**. Tas ļauj viņa ražību gandrīz neierobežoti daudz kārtot. Paša biznesmeņa laiks ir vērtīgāks par strādnieku laiku, tāpēc viņš to taupa uz strādnieku rēķina, līdzīgi kā citus resursus. **Izšķērdība** ir raksturīga tikai *šūdrām*, tāpēc viņi nekad sabiedrību nenovedīs pie pārticības (komunisms!). Daži parazitāri barojas no izšķērdētajiem resursiem, tāpēc grib, lai resursi nonāktu *šūdru* rokās (“visiem vienlīdzīgi”), bet sabiedrība kopumā no tā ir **zaudētāja**. Labāk, lai resursus pārvalda taupīgie *vēšjas*. Biznesmeņiem ir tendence **ciemat** citus un apmainīties ar **dāvanām**, bet tā ir daļa no viņu **biznesa iemaņām** nevis izšķērdība. Pienācīgam saņēmējam nodotie resursi nav zaudēti. Vēl nobriedušākā formā dāsnums izpaužas *kšatriju* izpildījumā (ar mazāku savtīguma piegaršu).

Strādājot *vēšja* izkopt **līdzjūtību** jeb empātiju, jeb spēju saprast citus cilvēkus. *Šūdras* pamatā strādā ar nedzīviem materiāliem, bet *vēšjas* – ar dzīvām būtnēm (dzīvniekiem, cilvēkiem). Gatavo produkciju viņi pārdod vai iemaina citiem cilvēkiem, tāpēc **saskarsme** ir neizbēgama, gan ar **darbiniekiem**, gan **klientiem**. Jo labākas komunikācijas prasmes, jo labāk biznesam. *Vēšjas* ir ļoti sabiedriski. Viņi apmeklē un rīko saviesīgus pasākumus. Jo vairāk kontaktu, jo labāk, gan no profesionālā viedokļa, gan personiskās izaugsmes viedokļa. *Vēšjas* īpašības ļauj viņam iemācīties saprast citus cilvēkus (pretstatā *šūdrām*, kas to nespēj). Jo labāk tu saproti savu klientu, jo efektīvāk var piedāvāt tieši viņam piemērotu produktu vai pakalpojumu un gūt lielāku peļņu. Tāpēc ir nepieciešams daudz tikties ar cilvēkiem un vērot viņus. Izkoptā **līdzjūtība** ir galvenais ieguvums, nevis uzkrātā bagātība, jo **bagātību** nevar paņemt līdzī kapā uz **nākošo mūžu**, bet rakstura īpašības **var**, tās saglabājas. Tas ir arī Dieva ieguvums, jo viņa plāns (kā sākotnējā **tīrā**, *pavitra-parama*, anti-haosa) ir **attīstīt** visus cilvēkus.

Bagātība, savukārt, paliek pārējās tautas rīcībā, piemēram, ēkas, dārzi, mākslas objekti u.c. No citu viedokļa ir svarīgāk nevis, kā biznesmenis **pelnī** bagātību, bet, kā viņš to **tērē**. Google ir slavena nevis ar reklāmām, kur viņi pelnī naudu, bet ar pakalpojumiem, kurus sniedz bez maksas. Ar labu vārdu piemin **mecenātus** nevis **sikstuļus**. Veiksmīgs *vēšja* pārliecinās, ka saskarsme ar cilvēkiem dod vairāk prieka nekā manta, tāpēc biznesmeņi mēdz sponsorēt arī kultūras pasākumus, **koncertus, izstādes** utml., bagātinot kultūras dzīvi. Labas attiecības nāk par labu arī biznesam. Visi ir ieguvēji.

Dievs *vēšjas* **pienākumus** definē kā zemes apstrāde, rūpes par govīm un tirdzniecība (BG 18.44). Iesējot zemē vienu sēklu, izaug simts, govys katru dienu dod pienu, bet bulļis par darbu prasa tikai zāli, kura pļāvā aug pati. Prasmīgs tirgotājs nopērk lēti, bet pārdod dārgi, tāpēc visa šī darbība ir piemērota *vēšjam*. Biznesmeņi savā darbā uzņemas lielāku **risku** nekā *šūdras*, bet ne pārāk lielu, jo visus lielākos riskus un neparedzētos gadījumus uz sevi uzņemas vadītāji – *kšatriji*. **Likumdevējs** nodrošina stabilitāti, prognozējamus un godīgus spēles noteikumus, lai veicinātu biznesa attīstību.

Specializācija starp biznesmeņiem nav tik liela kā starp meistariem, bet tomēr pastāv. Sava specifika ir lauksaimniecībai, industriālajai ražošanai, nekustamo īpašumu pārvaldīšanai, noliktavu biznesam, tirdzniecībai ar precēm, ar vērtspapīriem, un pārkvalificēties no vienas uz otru ir nepraktiski. *Vēšja* ir piemērots arī reklāmas aģenta darbam, lai gan var strīdēties, vai sabiedrībai no tā ir labums. *Tumsības* dēļ, kamēr līdzjūtība vēl nav izkopta, *vēšja* mēdz tirgojoties **mānīties**. Klientam jāsaprot, ka tad, kad veiksmīgs biznesmenis viņam kaut ko piedāvā par “pašizmaksu”, tā visdrīzāk nav taisnība.

Vēšjas ir vienīgā profesionālā grupa, kas maksā **nodokļus**. Alkatība nes labumu sabiedrībai tikai tad, ja tā ir iegrozīta. Ar alkatības iegrozīšanu nodarbojas *kšatriji*. Ja *vēšja* iekļūst **valdībā, korupcija** ir neizbēgama. *Vēšja* valdībā pārdos valsts noslēpumus, resursus, cilvēkus, pat radus un draugus (*putrād api dhanabhāgā bhītiH*), visu, ko var izdevīgi pārdot; maksimizēs iekasējamus nodokļus nevis pārvaldes efektivitāti. Ja viņš tā nedarītu, tas būtu nedabiski. *Varnāšramas* sistēma rēķinās ar to, ka *vēšjas* kļūst bagāti, bet vadītājiem ir jākontrolē, lai biznesmeņi nevar iekļūt valdībā. Ja cilvēks ir izvēlējis *vēšjas* karjeru, tad Dievs akceptēs viņa bagātības krāšanu, bet, ja *kšatrija*, tad — tikai ne uz taisnības rēķina. Maksāt biznesmenim valsts nodrošinātu **pensiju** ir absurds, tas ir drīzāk aizvainojums nekā palīdzība cilvēkam, kura specialitāte ir resursu uzkrāšana un pārvaldīšana.

Nedaudz par **atgriezenisko saiti**. Cilvēks tikai var labi strādāt, ja viņš ir labi motivēts (BG 18.18). Sākotnējais visas motivācijas (*Šraddhā*) avots ir Dievs, bet praktiski viņu pārstāv apkārtējie cilvēki. Mežoņu sabiedrībā cilvēki slikti viens otram pārstāv Dievu. Skaugi aģitē atņemt laimi un bagātību bagātājiem un novēl neveiksmi biznesā. Labi integrētā sabiedrībā cilvēki saprot, ka viņu pašu bagātība nāk no biznesmeņu darba un bagātības, tāpēc atbalsta uzņēmējdarbību un priecājas par viens otra bagātību, jo

galu galā tā ir arī kopīgā bagātība. Jo bagātāks uzņēmējs, jo vairāk cienījams. **Vēšjas salīdzina** pēc viņu bagātības. Satiekoties ar **vēšju**, apjautājas par veiksmi biznesā (krieviski: “как дела?”).

Bagātību var **iztērēt, ieguldīt**, vai nekustināt. Iztērēta bagātība vairs atpakaļ neatgriežas, bet ieguldīta atgriežas, iespējams – ar peļņu. **Stāvoši** resursi peļņu nenes. Saskaņā ar matērijas–entropijas likumiem, to vērtība pamazām zūd, bet dzīva, radoša spēka ietekmē var arī pieaugt. Resursus labāk ir laist apgrozībā vai ieguldīt, lai notiktu enerģijas apmaiņa. Kur labāk **investēt** bagātību? Tikai dzīvās būtnes ir spējīgas vairot resursus, pretstatā matērijai, kas ir pilnībā inerta. Biznesmeņa darbs ir meklēt kvalificētus saņēmējus, kuriem resursus uzticēt ir visizdevīgāk. Pretstatā **šūdrām**, **vēšjas** var studēt **svētos rakstus**. Tā kā atgriezenisko saiti jeb peļņu vai zaudējumu galu galā regulē Dievs, vadoties no viņa likumiem un ieteikumiem, ir lielākas izredzes gūt peļņu. Cilvēka ķermenis ir iespēja pašam pārbaudīt svētos rakstus dzīvē (BG 18.61–63). Dāvanās atdotais netiek zaudēts, bet atgriežas devējam (NITI 12.2). Dievs kā **kļīna** pieskaita sevi pie **vēšju** kopienas. Dievam ir bezgalīgi daudz resursu, un tie ir **neizsmeļami**. Viņš tos grib racionāli izmantot, tāpēc meklē, kam uzticēt. Biznesmenis, kas labi iekļaujas Dieva plānā, saņem tik daudz resursu, cik vien var izmantot. Prasmīgas izmantošanas rezultātā, Dievs kopumā ir ieguvējs. Resursi jau nepazūd, bet pārveidojas vai nonāk citās rokās. Ja Biznesmenis virza resursu plūsmu saskaņā ar Dieva plānu, viņa darbs pārvēršas par **garīgo kalpošanu**, kas ir konceptuāli daudz pārāka par jebkuru materiālo darbību. Tā ir augstākā darbības pilnība (BG 2.50). Dievs nav tik dumjš, lai izslēgtu no spēles prasmīgu biznesmeni, tāpēc (no Dieva viedokļa) prasmīgais biznesmenis saņem dievišķu aizsardzību, kas var pat būt par spīti pasaulīgajai loģikai.

Protams, ka pateicīgs un cieņas pilns cilvēks ir vairāk piemērots resursu saņemšanai (biznesa kontekstā). Ne visiem cilvēkiem var uzticēties, bet visi cilvēki un arī visas citas dzīvās būtnes ir Dieva daļas, tāpēc ir iespējams sadarboties arī ar nekvalificētiem saņēmējiem, pateicoties Dieva iejaukšanai. Bezgalīgas (tajā skaitā, finansiālās) izaugsmes iespējas paveras tam, kurš labi izprot Dieva plānu (BG 2.50).

Piemēram, tādi pazīstami biznesmeņi kā Bills Geits ar sievu Melindu, Vorens Bafets, Džons Rokfellers, Maikls Blumbergs, Džordžs Soross un Makenzija Skota (Džefa Bezosa šķirtā sieva) lielu daļu (vai pat lielāko daļu) no saviem īpašumiem velta labdarībai.

Vadītāji

Cilvēks, kas laimi saskata **kaislībā**, pēc rakstura ir **kšatrija**. Kaislību ietekmē cilvēks ļoti mērķtiecīgi tiecas pēc kārotā. Tas ļauj izkopt **askētismu**. **Kšatrijs** spēj koncentrēties ne sliktāk kā **šūdra** un saprast citus cilvēkus ne sliktāk kā **vēšja**, bet var arī izkopt **askētismu**, pretstatā šīm divām **varnām**. Vadītāja darbs ir uzturēt **kārtību** sabiedrībā. Bez **askētisma** tas nebūtu iespējams. **Askētisms** dod vadītājam tādu spēku, kas apkārtējos izraisa **cieņu** un bijību. Visas dzīvās būtnes ienes matērijā zināmu kārtību (anti-entropi-

ju), bet *tumsības* dēļ *šūdras* un *vēšjas* ir par vāju, lai mobilizētu visu sabiedrību kopumā uz augstiem ideāliem. Vadītājs var mobilizēt ievērojamus **resursus**, pat vairāk nekā biznesmenis. Ja *šūdrām* ir tendence izniekot resursus bezjēdzīgi, negūstot no tā nekādu labumu pat priekš sevis (teiksim, nospēlēt kazino), *vēšjam* ir tendence resursus tērēt uz izklaidēm, tad tikai *kšatrijs* var cīnīties par **augstākiem ideāliem**, tādiem kā sakārtota valsts infrastruktūra, fiziskā (ceļi, avārijas dienesti), sociālā (pensiju u.c. fondi neparedzētām situācijām) un ekoloģiskā (ne-piesārņotība, bioloģiskā daudzveidība). Jebkura veida **cīņa** par vai pret kaut ko ir raksturīga *kšatrijiem*. *Kšatriji* nodrošina arī valsts **ārējo aizsardzību** un attiecības ar citām valstīm.

Viena no *kšatrija* raksturīgajām īpašībām ir **ziņkārība**. Kaujas laukā tas ir dzīvības vai nāves jautājums, neliela čaboņa krūmos var nozīmēt ienaidnieku. Piesardzība pasargā no **bailēm** (NITI 3.11). Visu veidu **misticisms** interesē galvenokārt *kšatrijus*, jo viņi saprot, ka ārpus redzamās pastāv vēl smalkā pasaule, un grib arī to iekarot vai vismaz izmantot. Mūsdienu sabiedrībā šis aspekts ir izzudis, bet civilizētā sabiedrībā valdnieks uztur labas attiecības arī ar **augstākiem spēkiem** jeb padieviem, veicot ziedošanas ceremonijas. Ja valstī ir plūdi, sausums, neraža vai citas dabas katastrofas, tad tā ir valdnieka vaina.

Labs vadītājs neveic tiešo darbu, bet tikai nodrošina labus darba apstākļus tiešā darba veicējiem. *Kšatrijs* ar savu enerģiju spēj pārvarēt **grūtības**, kuras *šūdrām* un *vēšjam* ir nepārvaramas, tāpēc *šūdras* un *vēšjas* strādā viņa aizsardzībā. Vadītājs uzņemas riskus uz sevi, pasargājot no tiem padotos. Vadītājs ir vairāk redzams **ārkārtas** situācijās, bet standarta situācijās ir redzami viņa padotie. Kas notiek, ja vadītāju ir par daudz (birokrātija)? Viņi kļūst par slogu sabiedrībai. Pirms 5000 gadiem Krišna ieradās uz zemes ar īpašo misiju atbrīvot zemi no lieko *kšatriju* **sloga**. *Kšatriji* pārtiek no **nodokļiem**, bet viņi nedrīkst tos patērēt savām izklaidēm. *Kšatrijs*, kurš atkarīgs no izklaidēm, patiesībā ir tikai krāpnieks-*vēšja*. Īstam vadītājam ir jāveic stratēģiskie **uzkrājumi** neparedzētiem gadījumiem, un uzkrātās bagātības ir arī jāatgriež atpakaļ tautai dāvanu veidā. Dievs *kšatrija* darbu raksturo ar šādām īpašībām: varonība, ietekme, apņēmība, izveicība, bezbailība kaujā, dāsnums un valdnieciskums (BG 18.43). Bagātība nav *kšatrija* pašmērķis, tas ir tikai ietekmes līdzeklis. Pašmērķis ir **kārtība**. Kārtība sabiedrībā nozīmē: katrs dara sev piemērotu darbu, nejaucas svešā darbā un neizliekas par to, kas nav. *Kšatrijam* ir iekšēja prasība pēc godīguma un saasināta taisnības izjūta, tāpēc viņa darbs ir cilvēku **šķirošana**. Krāpnieku izķeršana sabiedrībā ir *kšatriju* darbs. Lai zinātu Dieva noteikto kārtību, *kšatrijam* ir obligāti jāstudē **svētie raksti**. Mūsdienās **svētie raksti** tiek aizstāti ar visādiem likumiem un līgumiem, kas ir cilvēku sagudroti, bet cilvēku sagudrotie likumi ne vienmēr strādā un reizēm pat ir pretrunīgi. Dieva likumi strādā **vienmēr**, tāpēc valdniekam savi likumi ir jāizdod saskaņā ar Dieva likumiem, un tad arī valsts likumam būs reāls spēks.

Kā var atšķirt īstu vadītāju no krāpnieka? Krāpniekam nav pieejams Dieva spēks, tāpēc viņš to cenšas kompensēt ar privātu **armiju**. Īsts vadītājs cienī inteliģenci un vadās

no tās ieteikumiem, bet krāpnieks cenšas **apspiest** un iznīcināt inteligenci, lai viņu nevarētu **atmaskot**. Brīvība no *kaislības* dod lielāku spēku (BG 7.11) nekā atkarība no tās. Brāhmana spēks ir garīgs (*brahma tēģas*), ko *kšatriji* redz un respektē. Tikai **inteliģence** spēj nomainīt **korumpētu** valdību, un tas ir arī viņu pienākums. Īsts valdnieks strādā ar inteligences (priesteru) svētību, ko raksturo kronēšanas ceremonijas. Īsts kšatrijs novērtē inteligences pārākumu un izmanto to lai celtos. Neīsts kšatrijs veic negatīvo atlasi, likvidē tos, kas ir pārāki un pieņem mazāk attīstītu cilvēku vērtību sistēmu, piemēram, nododas izklaidēm. **Smēķēt** var tikai deģenerēties vai viltus *kšatrijs*.

Laime *kaislībā* rodas no jutekļu saskarsmes ar to objektiem, t.i. klausoties, taustot, skatoties, izgaršojot un smaržojot patīkamas attiecīgi skaņas, priekšmetus, veidolus, garšas un smaržas (BG 18.38). Skaitās, ka jutekļiem vistīkamākais objekts ir pretējā dzimuma pārstāvis. Šajā sakarā pamācošs stāsts ir **Mahābhāratas** Ādi-parvas *ĶĒtrāratha*-parvā (172.nodaļa): slavenais loka šāvējs **Arguna**, imperatora dēls un brālis mijkrēslī iztraucēja lepno padievu muzikantu *aGgāraparNa*, kurš ar savām draudzenēm (eņģeļiem kārklu kristiešu mitoloģijā) tajā laikā izklaidējās Gangas ūdeņos. Gandharvs *aGgāraparNa* brīdināja pāndavus, ka mijkrēšļa laiks ir atvēlēts mistiskajām būtnēm, un izšāva bultas uz Argunu. Kad Arguna bija viņu uzveicis īsā kaujā, Arguna jautāja, kāpēc gandharvi uzbrūk taisniem valdniekiem? Ķitrāratha atbildēja: “jūs esat beiguši studijas, bet neesat izgājuši laulības ceremoniju, tāpēc **bez** skaidra sociālā statusa (*āšrama*). Pie tam, jūs neveda **priesteris**. Naktī mūsu spēks pieaug, tāpēc es atļāvos sadusmoties. Nakts būtnes uzveiks jebkuru izlaidīgi dzīvojošu *kšatriju*. Jūs izglāba celibāts (*brahmačarja*), kas ir pārāks sociālais statuss. Tomēr, pat precēts *kšatrijs* var uzveikt nakts būtnes, ja viņu vada svēts priesteris (*brāhmanis*) ar paškontroli. Tāpēc jums jāpieņem priesteris, kurš labi **zin** Dieva likumus un **praktizē** tos. Tāda patiesa *brāhmana* vadībā valdnieks vienmēr uzvarēs un beigās nonāks debesīs. Lai sasniegtu **vēlamo** un noturētu **esošo**, valdniekam ir jāizvēlas kvalificēts priesteris. Sekojot priestera norādījumiem, valdnieks var censties iegūt kaut visu jūrām ieskauto zemi, bet tas nebūtu iespējams ar **drosmi** un **ģimenes saitēm** vien. Tikai valsts, kuru vada *brāhmani*, var pastāvēt **ilgstoši**.”

Ja visu motivāciju cilvēki dzimst apmēram vienādā daudzumā, kā var būt tā, ka 1/4 no tiem vadītāji nerada lieku **slogu** uz sabiedrību? Labi sabalansētā sabiedrībā dažādo *varnu* cilvēki strādā apmēram šādās proporcijās:

10% *brāhmani*

15% *kšatriji*

25% *vēšjas*

50% *šūdras*

Kamēr *brāhmanis* un *kšatrijs* nav **apmācīti**, viņiem nākas strādāt kā *šūdrām*. Savukārt, *šūdra* var strādāt cita *šūdras*, *vēšjas*, *kšatrija* vai *brāhmana* vadībā. Attiecīgi, to-

pošajam *kšatrijam*, kamēr viņš nav kvalificēts, vajadzētu strādāt *šūdras* darbu cita *kšatrija* vadībā. Mācekļi līdz 20-25 gadu vecumam nestrādā vadošos posteņos, bet drīzāk pilda *šūdras* sociālo funkciju. Daļa *kšatriju* strādā **biznesā**. *Kšatriji kaislības* dēļ mēdz ātri “izdegt”, tā ir vienīgā *varna*, kam pusmūžā (50-60g) ieteicams iet **pensijā**, lai atīrītos un garīgi pilnveidotos. Rezultātā *kšatrijs* strādā vadošā postenī tikai ceturto daļu no pilna mūža (30 no 120 gadiem).

Otrs svarīgais faktors ir tas, ka *kšatriji*, līdzīgi kā *vēšjas*, nav izšķērdīgi. Ja bagātība ir uzkrāta dārgakmeņu un cēlmetālu veidā (kas ir ļoti tipiski), nekas patiesībā netiek izšķērdēts. Pārtikas produkti, kas ir otrs tipisks bagātības uzkrāšanas veids, arī netiek izšķērdēti, bet atgriežas pie cilvēkiem tajos brīžos, kad ir krīze vai lielāka vajadzība. Mūsdienās uzkrājumus veic naftas produktos, ko arī ir iespējams ilgstoši glabāt bez zudumiem. Resursu daudzums, ko *kšatriji* var apēt un izdzert ir ļoti ierobežots, salīdzinot ar sabiedrības ražošanas jaudu. Būtiska šķērdēšana notiek tikai tad, ja cilvēku **laiks** un **uzmanība** tiek novirzīti **nevērtīgām** darbībām, piemēram, **izklaidei** vai puspabeigtiem projektiem bez lietderīga rezultāta. **Karadarbība** var būt ļoti izšķērdīga, bet var arī nebūt, ja tā iekļaujas Dieva plānā. Bhagavad-gītas otrajā nodaļā Dievs pārlicina **karot** apmulsušo princi. Tā bija daļa no iepriekš minētās Krišnas misijas atbrīvot zemi no liekā sloga. *Kšatriju* vistiešākā atbildība ir sekot, lai viens savu laiku un uzmanību nešķērdētu uz nelietderīgām darbībām, cita starpā – **ierobežot** izklaides pasākumus un vadīt lielos infrastruktūras projektus. *Vēšja* var iekārtot parku, bet dzelzceļa līniju tīklu plāno un kontrolē *kšatriji*. Viņu darbību uzrauga *brāhmani* un iejaucas, ja ir nepieciešams. Galvenais kārtības garants ir pareiza kadru atlase – cilvēks, kas nav pierādījis savu **drosmi** cīņā un **uzticību** principiem, nevar tikt pilnvarots.

Kadru atlase ir būtiska daļa no vadītāja darba. *Kšatrijs* strādā ar cilvēkiem. *Kšatrijs* saprot, ka pasaulē pastāv smalka kārtība, Dieva likums, katram ir paredzēta sava vieta un pienākums. Sabiedrība kopumā un katrs individuāli attīstīsies vislabāk tad, ja atradīsies savā vietā un darīs savu darbu. *Vēšjam* nākas strādāt ar visiem pieejamajiem darbiniekiem, ar nelielu izvēles iespēju. Galu galā, visi valsts iedzīvotāji kādam ir jānodarbina, un lielāko daļu no šī darba veic biznesmeņi. Attiecībā uz strādnieka raksturu ir zemākas prasības, bet tikai *kšatrijs* un *brāhmans* var veiksmīgi atlasīt cilvēkus **atbildīgiem posteņiem**. Tas ir arī viens no iemesliem, kāpēc demokrātiskas (visaptverošas) **vēlēšanas** uz valsts augstākajiem posteņiem maz atšķiras no **gadījuma** cilvēku izvēles šiem posteņiem. Lielākā daļa no vēlētajiem nav mācīti šķirot cilvēkus, pat nezina, kuras no īpašībām ir svarīgas. Liela daļa to nemaz nav spējīgi iemācīties, jo *tumsības* iespaidā realitāte viņiem rādās ačgārnī (BG 18.22, 18.32). Savukārt, *kaislības* ietekme ir ļoti piemērota cilvēku šķirošanai (BG 18.21), tāpēc ar to vislabāk nodarboties *kšatrijiem*. Atšķirībā no *vēšjas*, *kšatrijs* diezgan labi saprot citus cilvēkus jau no savas karjeras sākuma. Dzīves laikā viņam ir jāpārlicinās, ka laimi var sasniegt tikai, risinot citu cilvēku problēmas, nevis savējās. *Varnāšramas* sistēmā cilvēku pienākumi ir ideāli sadalīti, katram vispiemērotākie.

Kšatrija spēks ir viņa ietekme sabiedrībā, šaurā izpratnē — militārs spēks. *Kšatrijam* slava, gods un cieņa pret viņu ir dārgāki nekā dzīvība (BG 2.33-36). Ja *kšatriju* citi neciena, viņam kļūst ļoti grūti pildīt savu pienākumu. Cieņa dod lielāku **gandarījumu** nekā laba maltīte (NITI 17.12).

Kšatrijs pamatā ir tas, kurš ar savu darbību nodrošina trešā civilizācijas mērķa (*kāma*) izpildi — materiālo vēlmju apmierināšanu. Viņa dzīves **misija** ir pacelties pāri materiālām vērtībām un sasniegt augstākus, garīgus mērķus. *Kšatrija* guvums no pienākuma izpildes ir viņa personībā, labajās rakstura īpašībās. Fiziskās darbaspējas un bagātības cilvēkam nāves brīdī tiek atņemtas, bet rakstura īpašības saglabājas. *Kšatrijus* salīdzina pēc viņu spēka jeb **ietekmes** sabiedrībā. Satiekoties ar *kšatriju*, var apjautāties, vai padotie viņu klausā. Valdniekam jautā par septiņu valsts daļu labklājību. Septiņas valsts daļas ir: valdnieks, ministri, kase, armija, sabiedrotie, priesteru darbība, padoto vajadzības (MS 9.294).

Kšatrija darbs ir īpaši piemērots, lai izkoptu **askētismu**, jo viņam nākas pārvarēt nebeidzamus traucēkļus, lai uzturētu valstī kārtību. *Vēšjas* darbs tam nav tik piemērots, jo biznesmeņi darbojas relatīvā drošībā, izmantojot esošo infrastruktūru vai organiski papildinot to. Infrastruktūras radīšana ir *kšatriju* darbs. *Šūdras* darbs arī tam nav īpaši piemērots, jo caur ciešanām radītie produkti nesniedz gandarījumu ne viņam, ne klientiem. Turpretī, *kšatrija* sasniegtās uzvaras padara viņu **slavenu**. Piemēram, kā atlasīt **militārajam dienestam** tos, kas ir motivēti cīnīties? Tie, kas nāk cīnīties par vai pret idejām, būs īstie cīnītāji (*kšatriji*), nevis tie, kas nāk naudas dēļ vai apstākļu spiesti.

Garīdznieki (skolotāji)

Brāhmans ir tas, kurš laimi saskata *pastāvībā*. Pastāvība ir tīrākā no matērijas īpašībām, tā dod zināšanas un laimi (BG 14.6). Tikai *pastāvības* ietekmē cilvēks ierauga pasauli kopsakarībās, kā vienotu veselumu. *Brāhmans* jau pirms darba redz to, ko citi, atskatoties un izvērtējot, pēc darba. Ar šādu redzējumu darbs ir visefektīvākais, un ir iespējams sasniegt visaugstākos mērķus (BG 6.27). Dievs *brāhmana* darbu raksturo ar sekojošām īpašībām: prāta un ķermeņa kontrole, askētisms, tīrība, iecietība un atklātība (BG 18.42). *Brāhmans* strādā ar teoriju, iemaņām un ticību (t.i. trīs zināšanu sastāvdaļām). Viņš ir tas, kurš realizē ceturto sabiedrības mērķi — **atbrīvi** no visām ciešanām.

Brāhmans ir pa lielam **atrisinājis** visas dzīves problēmas. Pārējiem viņš kalpo par **etalonu**. Pats būdams laimīgs un zinošs (BG 14.6), *brāhmans* māca citus, gan *brāhmanus*, gan pārējās *varnas*. Visefektīvākā apmācības metode ir ar personisko piemēru (*ākārja*). Cilvēks var vērsties pie *brāhmana* pēc palīdzības jebkurā jomā, ja viņam rodas grūtības.

Būt **apmierinātam** ir *brāhmana* pienākums. Neapmierināts *brāhmans* izzūd (NITI 8.18). Sveicinoties ar *brāhmanu*, apjautājas, vai viņš ir laimīgs. Ja **govis** un *brāhmani*

nav laimīgi, visai sabiedrībai pieeja laimei ir bloķēta.

Brāhmanus salīdzina pēc **zināšanām**, nevis vecuma, bagātības vai varas. Visi var saskaņāt liekulību citos cilvēkos, bet tikai brāhmana var saskaņāt liekulību pats sevī un metodiski no tās atbrīvoties. Brāhmana misija ir atbrīvoties no **lepnuma** un **liekulības**. Tas ir grūti, bet iespējams. Neizlikšanās (*adambha*) ir viens no pirmajiem zināšanu elementiem (BG 13.8). Tikai atbrīvojies no liekulības, brāhmans varēs palīdzēt arī citiem pārvarēt egoismu. **Lepnums** ir *brāhmanu* profesionālā slimība, pie tā viņus noved materiālā *pastāvība* (BG 14.6). No lepnuma ir viegli atbrīvoties, ja tavā priekšā ir kāds, kas par tevi **pārāks**. Citām *varnām* tāds ir pats *brāhmans*, bet *brāhmanam* tāds ir tikai Dievs. Pats vārds "*brāhmana*" norāda, ka viņš ir vistuvāk Dievam. Tomēr, *brāhmans*, kurš reāli progresē, spēj redzēt, ka **jebkura** dzīvā būtne ir kaut kādā ziņā par viņu pārāka, pat koks, slieka un skudra. Piemēram, Dattātrēja mācījās no 24 skolotājiem, tajā skaitā no baloža, pitona, zirnekļa, bērna, mēness, vārnas u.c.

Brāhmana spēks ir zināšanās. **Zināšanu spēks** ir lielāks nekā militāra vara. *Brāhmana* uzdevums ir saprast un ieviest tādu kārtību, kurā visiem ir labi. Ievieš viņš to ar kšatriju palīdzību, kurus ir apmācījis un konsultē. Katram *kšatrijam* liekas, ka viņam ir sava taisnība (BG 18.21), bet visu tautu un reliģiju *brāhmaniem* ir viena un tā pati augstākā absolūtā patiesība (BG 18.20). Tāpēc *brāhmani* (nevis dažādu tautu proletārieši, kurus gribēja savienot) ir vienojošais un harmonizējošais spēks cilvēku sabiedrībā.

Brāhmana galvenais pienākums ir **vēdu studijas** (Manu 4-147). Tādējādi viņš izkopj **ilgtspēju**. Tas ir pilnīgi nemehānisks process, kas nepakļaujas loģikai. Vēdas ir kā liela māja, pansionāts, kurā var dzīvot visi *brāhmani*, un tur ir nodrošināts viss dzīvei nepieciešamais. Caur svētajiem rakstiem *brāhmans* sāk sarunāties ar Dievu, kas ir augstākā realitāte. Dievs piepilda *brāhmana* vēlmes un dod viņam zināšanas, arī ārpus tā, kas ir burtiski minēts lasītajā tekstā (BG 10.10).

Ilgtspēja ir tas pats, kas saikne ar realitāti (it īpaši, oriģinālvalodā: *satjam*). Brāhmani ir tie, kas uztur sabiedrības saikni ar realitāti. Pārējās *varnas* no tās visu laiku novēršas, *gunu* stumdiņas. Parasts cilvēks – egoists – domā, ka viņš **pats** ir realitāte un visa pasaule pastāv viņa atskaites sistēmā. Tikai *brāhmans* var labi saprast **augstāko** atskaites sistēmu, kuras ietvaros mēs visi pastāvam, un attiecīgi virzīt pārējos sabiedrības locekļus tā, lai tie nedarītu paši sev un viens otram pāri.

Garīdznieku pienākums ir arī uzraudzīt valsts pārvaldi (*kšatrijus*) un iejaukties vai nomainīt valdību, ja nepieciešams, jo viņi ir vienīgie, kas to var izdarīt ar labu rezultātu. Ja valdības darbā iejauksies *šūdras* vai *vēšjas*, ciešanas valstī tikai pieaug.

Brāhmaniem ir vismazāk garantiju, ka viņus kāds **uzturēs** no materiālā viedokļa. Tas tā ir iecerēts, lai mācītu viņus paļauties tikai uz garīgo spēku jeb saikni ar Dievu. Galu galā, *brāhmani* ir visstiprākie no 4 *varnām* un ar savu spēku uztur pārējās. Šī grāmata ir piemērs. Ja sabiedrībā trūkst *brāhmani*, tā noārdās. Tie, kas cīnās pret *brāhmaniem*, pa-

ši aiziet bojā. (CN ?). *Ilgspēja* dod *brāhmaniem* spēku **svētīt** un **nolādēt**. Visi varbūt ir kaut ko dzirdējuši par Dievu, bet *brāhmaniem* ir visvairāk personīgās saskarsmes pieredzes ar Viņu.

Labdarība (*dāna*) iedalās vairākos veidos. Visa tā ir attīroša (BG 18.5), bet dažādā mērā. **dakṣiNa** ir pateicība par kādu garīgu pakalpojumu (piem. *guru* dotajiem norādījumiem vai priestera veikto ceremoniju). Izvairīties no *dakṣiNas* ir nepieklājīgi, pat bīstami. **bikṣā** (ubagošana) ir kā investīcija nākotnē. Mācekļi skolotāja uzdevumā dodas vākt ziedojumus garīgiem mērķiem – izglītībai, tempļu celtniecībai, grāmatu izdošanai u.c. Nākošais labākais labdarības veids ir **vājana** – cienījamu personu cienāšana, lai iegūtu viņu svētību. Šajos veidos atdotā nauda (vai graudi) neradīs lepnuma sajūtu, jo saņēmējs ir redzami pārāks par devēju. Dāvanas nabagiem arī ir pieļaujamas, bet ar to jābūt daudz uzmanīgākiem, lai nekļūtu lepni un nesāktu barot sliņķus. Devējs ir atbildīgs, lai viņa darbības rezultātā sabiedrība kopumā būtu ieguvēja. Ja dāvanas dod sliņķiem un kropliem, nevis **gudrajiem** un **stiprajiem**, tad sabiedrība kopumā neattīstās. Līdzīgi ir teikts arī Bībelē (Galatiešiem 6.6): “Bet tas, kas mācās to vārdu, lai dalās visās labās lietās ar to, kas viņu māca.”.

Brāhmani vislabāk spēj izpētīt jebkuru jautājumu un, izpratuši to, saprotami izskaidrot citiem. Manu-samhita brāhmanu darbību raksturo ar 6 vārdiem: *paṭhana, pāṭhana, jaḡana, jāḡana, dāna* un *pratigraha* (studijas, mācīšana, ziedošanas ceremoniju veikšana un citu iesaiste tajās, dāvanu pieņemšana un došana). *Brāhmani* ir vislabāk kvalificēti **pārdalīt** līdzekļus kopējam labumam, bet līdzekļu **uzkrāšana** gan rada aizdomas par brāhmanu-viltvārdi.

Pretstatā kšatrijiem, maģija, ezoterika un misticisms brāhmaniem nelielas noslēpumaini, jo tā ir viņu darba ikdiens. Kad celtnieks būvē māju, tas nav nekāds pārsteigums, ja uzbūvētā māja turas un nebrūk kopā. Līdzīgi, *brāhmana* sastādīts **horoskops** vai zāles nav buršanās, bet likumsakarīga realitātes konstatācija, uz kuru var pilnībā paļauties.

Mežoni

Vai pastāv vēl **citas** profesionālās grupas bez minētajām četrām? Nē, nepastāv, lai gan reizēm runā par piekto kastu jeb barbariem, jeb izstumtajiem, jeb suņu ēdājiem (atiecīgi *mlēkča, ḡaNDāla, Šva-paḡa*, BG 5.18). Šie termini parasti attiecas uz mežonu sabiedrībām, kurās visi ir necivilizēti. Katram mežonim ir raksturs kas potenciāli atbilst vienai no četrām *varnām*, tikai tas ir neattīstīts sliktas izglītības dēļ. Arī necivilizētās sabiedrībās ir savi zinātnieki, vadītāji, biznesmeņi un strādnieki. Darba dalīšana notiek arī komunismā, kur visi cilvēki skaitās "vienādi", tikai mazāk efektīvi.

Vai pastāv *varnu sajakums*, cilvēks, kas daļēji pieder reizē vairākām varnām? Arī nepastāv, jo pienākumus sākotnēji nosaka Dievs, un viņš neizvirza pretrunīgas prasības. Fašistu koncentrācijas nometnēs gūstekņiem deva pretrunīgus norādījumus, lai **novājīnātu** gribasspēku. Gribasspēks ir viena no saprāta funkcijām. Dievs nav fašists, viņš, tieši otrādi, cenšas nostiprināt mūsu saprātu (BG 2.39-41, BG 2.49, BG 10.10, BG 15.20). Pa starpu starp *varnām* nav skaidru pienākumu. Piemēram, *kšatrija* pienākums prasa reizēm lietot varu (BG 2.31), bet *brāhmana* pienākums ir atturēties no varas lietošanas (BG 13.8, BG 17.14). Toties pastāv cilvēki, kas **nevēlas** strādāt un līdz ar to neatbilst nevienai *varnai*. Potenciāli viņiem ir raksturs, kuru varētu attīstīt, bet tas vēl nav noticis. Cilvēkus, kas dzīvo civilizētā sabiedrībā, bet īsti nepilda nevienas *varnas* pienākumus, sauc *varNa-saGkara* (BG 1.40). Parasti tie ir negribēti pēcnācēji, kas nesāņem audzināšanu. Ikvienam, kas saņem cilvēka ķermeni, ir tam kāda kvalifikācija — viņa vēlmes ļauj strādāt cilvēka ķermenī, cilvēku sabiedrībā. Dievs šīs tiesības dod ikvienam (BG 2.47, 18.45), bet cilvēks pats pēc piedzimšanas var pārdomāt. Jauktās ģimenēs, kur vīram un sievai ir nesaderīgas profesiju grupas (vissliktākais: *vīrs-šūdra* un sieva-*brāhmanī*), pastāv risks ieraudzīt sliktu piemēru un pazaudēt interesi par darbu. Šādas saulesbrāļus sauc arī par **piekto varnu**. Tā ir slogs sabiedrībai, nelietderīgi cilvēki, kas parazitē uz pārējās sabiedrības rēķina (BG 1.41). Parasti viņi tiek izdzīti mežā, jo civilizētā sabiedrībā tādiem nav vietas. Ģimenes tradīcijas jeb reliģija, jeb pienākumu izpilde pasargā no *varNa-sanGkaras* (BG 1.39).

Jāatzīst arī fakts, ka ikvienu cilvēku ietekmē visas trīs dabas īpašības, tāpēc ar atbilstošu apmācību un pašu darbu viņš var pielāgoties dzīvei vienā vai otrā *varnā*, ja raksturs ir pietiekami tuvs abām. Tomēr, ja cilvēks grib būt kaut cik veiksmīgs, savā izvēlē nedrīkst svārstīties, lai uzreiz nekļūtu par piekto *varnu* un traucēkli sabiedrībā. Piemērs šādai personībai ir valdnieks Judhištira, kura daba bija tuva *brāhmana* dabai, bet viņš visu mūžu mācījās un strādāja kā *kšatrijs*. Pirms apmēram 5000 gadu viņš kļuva par (civilizētās) pasaules imperatoru ar tiešu Dieva atbalstu, un bija ideāls piemērs kā valdnieks. Ja ir šaubas par savu *varnu*, ieteicams tēmēt uz **augstāko** iespējamo, un attīstīties līdz tai, izejot dažādos dzīves posmus, kā tas būs aprakstīts nākošajās nodaļās.

Pierādījumi

Zināšanu daba
Piezīmes par sanskrita rakstību un izrunu
Bhagavad-gīta
Šrīmad-bhāgavatam
Šrī Īšopanišada
ḲĒtanja-ḳarītāmIta
Višnu purāna
Brahma Samhita
Ḳānakja nīti-šāstra
bIhat parāšara hora Šāstra
hitopadēša
Manu samhita

Zināšanu daba

Visa grāmatas vērtība ir pilnībā ietverta šajā nodaļā. Dažas rindiņas no svētajiem rakstiem dod pieredzi, kas līdzvērtīga veselam mūžam. Pārējās nodaļas būtībā ir tikai komentārs, kas iesācējiem palīdz saprast un novērtēt svētos rakstus.

Ticība jeb atvērtība cilvēku stiprina, bet šaubas novājina. Šaubas ir labas tikai tad, ja tās izraisa būtisku jautājumu, kas tiek arī uzdots, un tiek saņemta autoritatīva atbilde. Tad šaubas savu lomu ir izpildījušas, paliek tikai zināšanas, un cilvēks ir brīvs (BG 4.41).

Lai sagrautu šaubas, ir nepieciešams citāts no svētajiem rakstiem, kas saņemti pa mācekļu pēctecību, materiāli saistīto būtņu neizkropļoti. Dieva varenība ir bezgalīga, bet ne caur visiem kanāliem tā ir pieejama pilnībā. Svētos rakstus nes personas, kas brīvas no tumsības ietekmes. Ja par Dievu runā ar mīlestību, viņš pats pieslēdzas sarunai un garantē perfektu rezultātu (BG 10.9-11). Bez atsaucies uz autoritāti, cilvēki mēdz ārēji piekrist, bet saprātā tik un tā paliek šaubas. Pārpasaulīgās zināšanas atbrīvo no visām ciešanām un dod pilnīgu mieru (BG 4.39). Izlasot šo nodaļu, šaubas izzudīs.

Piezīmes par sanskrita rakstību un izrunu

Tā kā svēto rakstu oriģināls ir sanskritā, tad šeit pievienotas dažas piezīmes par sanskrita izrunu un rakstību. Sanskrits nav piesaistīts konkrētai rakstībai, valoda ir skaņa. Kopš angļi iekaroja Indiju, sanskrita teksti pamatā tiek publicēti ar nāgarī (dēvanāgarī) burtiem, kā arī ar modificētu latīņu alfabētu. Abos gadījumos tekstu raksta kā skan, ieskaitot skaņu mijas, piemēram, latviešu "galds" pierakstītu kā "galc".

Latviešu un lietuviešu valodas skaņas ir diezgan tuvas sanskritam, latvieši sanskritā runā praktiski bez akcenta. Tāpēc šajā grāmatā sanskrita vārdi tiek rakstīti ar latviešu burtiem, precizitātei izmantojot dažas piedevas: sanskritā lielle un mazie burti neatšķiras, bet latviešu valodā nav dažu sanskrita skaņu, tāpēc latviešu valodas lielle burti tiek izmantoti, lai apzīmētu atšķirīgas sanskrita skaņas. Izrunas apraksts balstās uz Čārlza Viknera dokumentu (atrodams internetā, meklējot "charles wikner").

Skaņas, kam apzīmējumi nesakrīt ar latviešu valodu (Ē, O, I, Ī, Ķ, Ļ, G, Š, T, Th, D, Dh, N, M, H), ir zemāk paskaidrotas.

Patskaņi (*svara*): a ā ī ī u ū ē Ē o O I Ī Ķ Ļ

Sanskritā nav īsa "e", savukārt, šaurais un platais "e" ir dažādas skaņas. Šaurais ir apzīmēts ar "ē", bet platais ar "Ē": vējš, tĒvs.

Abi "o" ir garie un ar stieptu intonāciju. "o" izrunā kā internacionālismos: zona, pols. "O" ir platais "o", ko izrunā ar platāk atvērtu muti.

Latviešu valodā nav "I" atbilstošas skaņas, bet krievu valodā tāds ir cietais i: "ы". To izrunā ar paceltu mēles galu. Ar "I" ir apzīmēta īsa, bet ar "Ī" — gara skaņa.

Latviešu valodā nav arī "Ķ" atbilstošas skaņas. Tas skan līdzīgi "L", tikai, kā jau visiem patskaņiem, mēle nepieskaras aukslējām. Ar "Ķ" ir apzīmēta īsa, bet ar "Ļ" — gara skaņa. Ar latviešu līdzskani "Ķ" šie patskaņi nav īpaši saistīti, vienkārši "Ķ" burts paliek brīvs, jo sanskritā tāda līdzskaņa nav. Cerams, ka tas neradīs problēmas, jo izmantotajos citātos šis burts neparādās. Sanskritā nav arī divskaņu.

"A" skaitās pamatskaņa, no kuras tiek atvasinātas pārējās. Sanskrita gramatika paredz sekojošus patskaņu pārveidojumus, savienojot ar "a":

a+a=ā

a+ā=ā

a+i=ē

a+ē=Ē

a+u=o

a+o=O

a+I=ar

a+ar=ār

Līdzskaņi (*sparŠa*) iedalās piecās grupās pēc runas orgānu saskarsmes vietas. Katrā grupā ir 4 kombinācijas no balsīguma un piedvesmas (aspirācijas), kā arī nazālais līdzskanis, puspatskanis un šņācenis (ja ir). Nosaucot līdzskaņus, tos papildina ar "a" (latviski "bē cē dē ef gā" vietā būtu "ba ca da fa ga").

Rikles grupa (*kaNTha varga*): k kh g gh G - h

Skaņa "kh" ir vienots veselums, it kā "k" un "h" izrunātu reizē. Līdzīgi ar "gh".

"G" ir nazalizēts "g" (skaņa iet caur degunu).

Aukslējeņi (*tālavja*): ɸ č ģ dž ņ ģ Š

"Š" izrunā ar mēles pamatu, līdzīgi vācu "Ich".

Priekšējo aukslēju (pieses) grupa (*mūrdhanja varga*): T Th D Dh N r š

"T" un "Th" ir mīksti kā "t" britu angļu izrunā. "D" un "Dh" ir līdzīgi "d", tikai mēle pieskaras aukslējām.

"N" ir līdzīgs latviešu "n", tikai mēles gals pieskaras aukslējām.

Zobu grupa (*dantja varga*): t th d dh n l s

Lūpeņi (*ošthja varga*): p ph b bh m v -

Visas piedvestās skaņas "Th", "Dh", "th", "dh", "ph", "bh" ir nedalāmas, "h" šeit izrunā reizē ar nepiedvesto līdzskani.

Divas sanskrita skaņas nav ne līdzskaņi, ne patskaņi:

"M" (*anusvāra*) ir nazāla skaņa, kas seko patskanim. Vārdā "*saMskIta*" to izrunā kā nazālu "a" pārejā no "a" uz "s", lūpām nesaskaroties un mēlei neskarot aukslējas. Pirms līdzskaņa tā parasti pārvēršas par attiecīgās grupas nazālo līdzskani.

"H" (*visarga*) ir nebalsīga elsa aiz patskaņa, kas skan kā īss "h". Ja aiz *visargas* nekas neseko, tad tiek atbalsots iepriekšējais patskanis.

Vārdi, kas rakstūti augstāk aprakstītajā sistēmā, tekstā ir izcelti kursīvā.

Citurot grāmatas tekstā sanskrita vārdi ir latviskoti. Tie ir rakstūti tikai ar parastajiem latviešu burtiem, parastā nozīmē (nediferencējot lielos un mazos), un tiem ir pievienotas latviešu galotnes, lai norādītu locījumu. "G" tiek rakstīts kā "ng".

Angļu valodā nav dažādu sanskrita skaņu, tāpēc angļi (kas apmēram 200 gadus kontrolēja Indiju) apzīmē dažas sanskrita skaņas ar latīņu burtu salikumiem: "I" ar "ri", "Ē" ar "ai", "O" ar "au", "Ķ" ar "Iri", "š" un "Š" ar "sh", "č" ar "ch". Skaņu "dž" viņi varētu apzīmēt vienā burtā ar "j", bet faktiski angļu akcentā "ķ" un "ģ" izrunā ar piedvesmu un

apzīmē attiecīgi ar "c" un "j". Īstos "č" un "dž" viņi izrunā ar vēl lielāku piedvesmu un apzīmē attiecīgi "ch" un "jh".

Sanskritā ir tikai 2 pieturzīmes: "||" (rindas vai teikuma beigas) un "||" (panta vai rindkopas beigas). Tekstu starp pieturzīmēm izrunā vienā elpas vilcienā, tāpēc visi vārdi saplūst vienā. Labskanības dēļ izlaistie burti ir apzīmēti ar apostrofu, un tos neizrunā. Uz izteiksmi (intonāciju) — jautājuma vai izsaukmes — sanskritā norāda **vārdi**, piemēram, "hi" – izsaukuma zīme, "api" – jautājuma zīme, "ādi" – trīspunkte, "iti" – pēdiņas. Komata un domuzīmes vietā izmanto saikļa vārdus.

Tālāk seko īss izmantoto avotu apraksts un paši citāti.

Tulkojumi pēc iespējas saglabā vārdu kārtību un ritmu.

Atsevišķo vārdu tulkojumi nav doti, tos jāmeklē sanskrita vārdnīcās.

Bhagavad-gīta

bhagavadgītā jeb Dieva dziesma, iespējams, ir vispazīstamākā vēdu daļa. Tā ir no daļa no Mahābhāratas eposa, kurā Krišna pirms kaujas atklājas savam draugam Arġunam un iedrošina viņu uz pienākuma izpildi.

Arġuna bija apmulsis, savtīgu mērķu vadīts, bet Krišna kā absolūts, kas sevī ietver visu, atklāja viņam savu dievišķo plānu, pasaules likumus un dažādas metodes, ar kurām sasniegt pilnību.

BG 1.32-33

*kiM no rāġjēna govinda kiM bhogĒr ġīvitēna vā |
jēšām arthē kāGkṣitaM no rāġjaM bhogāH sukhāni ḡa || 32 ||
ta imē 'vasthitā juddhē prāNāMs tjaktvā dhanāni ḡa |
ākārjāH pitaraH putrās tathĒva ḡa pitāmahāH || 33 ||*

**Kam mums karaļvalsts, Govinda, kam labumi, dzīve vai,
kuru labad vēlamies mēs valsti, labumus, laimi ar,
tie šeit izvietoti cīņai, dvašu atdod, guvumus ar,
skolotāji, tēvi, dēli, tāpat arī vecietēvi.**

Šeit Arġuna runā par pašu esamības pamatu, lai gan nepareizā interpretācijā. Esamības augstākais mērķis ir laime, un attiecības starp dzīvajām būtnēm ir laimes avots. Arġuna tomēr gan laimi, gan attiecības apskata izrauti no konteksta, neņemot vērā Dievu. Vēlāk Krišna to izlabos, norādot, ka ir visa visuma **tēvs, māte, sponsors un vectēvs** (BG 9.17). Viņš ir īstenais baidītājs (BG 5.29). Citu uzdevums ir asistēt viņa baudās. Lai vairotu laimi, Dievs izvērsies daudzās dzīvajās būtnēs (BG 10.8, BG 15.7), bet ne visas viņas vēlas sadarboties. Tās, kuras nesadarbojas ar Dievu, nonāk esamības perifērijā (materiālajā pasaulē).

Arġuna ņeit spēlē neziņas mākta cilvēka lomu, jo kā tuvs Dieva līdzgaitnieks viņš to var nospēlēt labāk nekā īstie tumsoņas.

Uzrunā izmantotais vārds "govinda" burtiski nozīmē "acuraugs".

BG 1.39

*kula-kšajē praNaŠjanti kula-dharmāH sanātanāH |
dharmē našTē kulaM kItsnam adharmo 'bhibhavatj uta || 39 ||*

Ģimenei izbeidzoties, tiek pazaudēta mūžīgā ģimenes kārtība.

Kārtība zaudēta, visu ģimēni tad pārņem nekārtības.

Ģimenes tradīcijas ir laika pārbaudītas vērtības. Laiks, būdams Dieva spēks, iznīcina visu lieko (no Dieva viedokļa), un atstāj tikai labo. Arġuna nāca no labas ģimenes, tāpēc baidījās pazaudēt tradīcijas. Bet pašmērķis ir uzturēt kontaktu ar Dievu, ģimenes tradīcijas ir palīglīdzeklis. Šajā brīdī Arġuna vēl nezināja, ka Dievs ir ar viņu un uzņem atbildību par cīņu.

BG 1.40

*adharmābhibhavāt klšNa pradušjanti kula-strijāH |
strīšu dušTāsu vāršNēja ģājate varNa-saGkaraH || 40 ||*

Nekārtībām dominējot, klšNa, degradējas ģimenes sievietes. No sieviešu degradācijas, vīšNi pēcteci, dzimst ārpuskategoriju juceklis.

Sievietes spēja koncentrēties ir vājāka, tāpēc viņām ieteicams vienmēr dzīvot vīrieša (tēva, vīra, dēla) aizsardzībā. Bez aizsardzības sieviete viegli nonāk savu jutekļu varā. Tāda dzīve līdzinās dzīvniekiem, kuri reaģē uz ārējiem kairinājumiem, nevis kultūru (iekšējās vērtības). Cilvēks progresē, pārnesot uzmanību no ārējās nedzīvās pasaules uz iekšējo, tuvāk dvēselei. Nedzīvie maņu objekti nav tik nozīmīgi kā dzīvas personas (BG 3.42).

Ar degradāciju ņeit jāsaprot bezatbildīgs sekss. Ar vīrieša sēklu pārvietojas dvēseles, kas meklē jaunu ķermeni. Dievs novirza visas dzīvās būtnes pie piemērotiem vecākiem, un vecāki, kam bērns nemaz nerūp, tikai sekss, ir piemēroti dēmoniskiem bērniem (BG 16.19). Dēmoniskie bērni pēc tam rada ciešanas arī vecākiem. Sēklas stadijā cilvēka apziņa ir ļoti ierobežota, bet tomēr pastāv, un dvēsele ar spēcīgu smalko ķermeni var palikt mātes miesās arī, netiekot pie olšūnas, un piedzimt vēlāk, izspiežot no dīgļa vēlāk ieņemtu vājāku būtni. Tas izpaužas kā **transgonija** jeb īpašību mantošana neģenētiskā ceļā. Piemēram, diviem baltajiem vecākiem var piedzimt bērns — mulats no mātes agrākajiem dzimumsakariem. Labi situēts vīrietis tāpēc izvairās pieņemt "netīru" sievu, lai nedabūtu sev svešus bērnus. Civilizētā sabiedrībā tam pievērš uzmanību, it īpaši valdnieku ģimenēs, un Krišna un Arġuna abi nāca no valdnieku ģimenēm, kurās ģenētiskajai selekcijai pievērš uzmanību. Bhagavad-gītā izmantotās uzrunas ir atbilstošas kontekstam un piešķir tekstam papildus dziļumu. ņeit Arġuna norāda uz vīriņi dzimtu.

Negribētos pēcnācējus šeit sauc par **varna-sankaru** jeb profesionālo sajaukumu (sliktā nozīmē). Tādi cilvēki nesaņem mērķtiecīgu izglītību, nav spējīgi strādāt nevienā profesijā, un kļūst par smagu nastu sabiedrībai (BG 1.41), jo traucē arī citiem strādāt, piemēram, zog un uzbrūk. Ja viņi nokļūst vadībā, nasta kļūst vēl smagāka.

BG 1.41

*saGkaro narakājĒva kula-ghnānāM kulasja ḥa |
patanti pitaro hj ešāM luṭpa-piNDodaka-krijāH || 41 ||*

**Juceklīgi pēcnācēji dzīvi pārvērš par elli ģimenes grāvējiem un radiem.
Viņu senči krīt, paliekot bez maizes un ūdens ziedojuumiem.**

Koncepcija par to, ka cilvēka brīvība paredz arī tiesības zagt un uzbrukt, pie brīvības nenoved. Jāskatās kopējā brīvība, nevis vienam uz otra rēķina. Elles iedzīvotāji viens otram uzbrūk un traucē dzīvot. Darbs tur nav iespējams. Attīstība notiek nevis, pateicoties konstruktīvai darbībai, bet esošā iznīcināšanai. Līdz ar ķermeņa iznīcināšanu, tiek deldēti arī sliktie paradumi, atmiņa. No elles iznākušajām būtnēm atmiņa ir tīra, un viņi sāk attīstību no nulles, kā planktons. Bet civilizēti cilvēki viens otram palīdz strādāt. Kas nestrādā, traucē to darīt arī citiem, un ar savu postošo darbību pārvērš dzīvi par elli.

Cilvēki ir savstarpēji atkarīgi, visciešāk – ģimenes ietvaros. Pat, ja cilvēks ir bijis grēcīgs, viņš var dzīvot komfortabli pēc nāves smalkajā ķermenī, kamēr pēcnācēji viņu godina ar rituāliem maizes un ūdens ziedojuumiem.

BG 1.42

*došĒr ētĒH kula-ghnānāM varNa-saGkara-kāarakĒH |
utsādĵantē ġāti-dharmāH kula-dharmāṢ ḥa ṢāṢvatāH || 42 ||*

trūkumi šie...

Vecākie locekļi nes kultūru/dharmu<h3>BG 2.14</h3>

BG 6.27, 7.11

Šrīmad-bhāgavatam

bhāgavata purāNa jeb *Šrīmad-bhāgavatam* ir grāmata par Dievu. Divpadsmit dziedājumos tur Dievs ir aprakstīts dažādos aspektos, kā arī viss, kas ar viņu saistīts — dažādās pasaules, kurās Viņš darbojas; Viņa līdzgaitnieki; spēles, cīņas un mākslas, ar kurām viņi izklaidējas; dažādie spēļu piederumi, tādi kā pilis, transporta līdzekļi un ieroči; zināšanas un iemaņas, kas nepieciešamas, lai kontaktētu ar Dievu; kā arī civilizācijas sistēma, kuras ietvaros Dievs veido savas attiecības — un tā ir *varnāšrama*.

ŠB 1.2.12

paŠjantjātmani kāmānam bhaktyā Šruta glhītajā

"patība" var nozīmēt gan redzamo (rupjo) ķermeni (visseklākā realitātes uztvere), gan smalko ķermeni (prātu, saprātu, ego), gan dvēseli, gan Virsdvēseli. Šajā gadījumā pirmā "patība" ir prāts, bet otrā — Virsdvēsele.

Attīrītu prātu ir iespējams pievērst Dievam un dzert no neizsmeļamā gudrības, laimes un jaunības avota.

Saprāts ir instruments, kas nosaka prāta virzienu, un ticība ir atvērts kanāls, pa kuru plūst laime.

<h3>SB 1.2.13</h3>

ŠB 1.4.20

Šrī Iṣopaniśada

Iṣopaniśad ir īss filozofisks traktāts, kurā aprakstīta pasaules pārvaldība ("īśa" — kontrolieris).

ḲĒtanja-ḳaritāmIta

ḲĒtanja-ḳaritāmIta

Viśnu purāna

Viśnu purāna

Brahma Samhita

Brahma Samhita

Ḳānakja nīti-ṣāstra

Ḳānakja nīti-ṣāstra ir aforismu krājums, kuru sastādīja Indijas dibinātājs Ḳānakja pandita, arī saukts *koTilja viṣNugupta*. Ḳānakja ir Maķedonijas Aleksandra laika-biedrs. Kaut arī šis aforismu krājums formāli nav svētie raksti, tas ir ļoti līdzīgs pēc satura, viegli uztverams un ļoti populārs, apmēram kā populārzinātniskā svēto rakstu versija.

NITI 1.1

praṇamja Ṣirasā viṣNuM trĒloḱjādhipatiM prabhum |
nānāṢāstroddhItaM vakṣjē rāḱānītisamuḱḱajam || 1.1 ||

Noliecu galvu Viṣnu, triju pasaulu valdniekam. Daudzos rakstos salasīto stāstīšu politikas apkopojumu.

NITI 2.16

balam̐ vidyā ca viprāṇām̐ rājñām̐ sainyam̐ balam̐ tathā .

balam̐ vittam̐ ca vaiśyanām̐ śūdrāṇām̐ pāricaryakam̐ .. 02-16

The power:

- Of a scholar lies in his knowledge
- Of a king lies in his army
- Of a trader lies in his money
- Of a servant is in his service.

NITI 3.11

udjogē nāsti dāridrjaM ḱapato nāsti pātakam̐
mOnēna kalaho nāsti nāsti ḱāgaritē bhajam̐ || 3.11 ||

Uzņēmīgajam nav trūcības. Lūgšanās esošajam nav grēku. Klusajam nav strīdu. Modrajam nav baiļu.

Šeit ir minēta sakarība starp modrību (ziņkārību) un bezbailību, divām raksturīgām *kṣatriju* īpašībām.

NITI 8.17

ṢuddhaM bhūmigataM tojaM Ṣuddhā nārī pativratā |
ṢuḱiH kṣēmakaro rāḱā santoṣo brāhmaNaH Ṣuḱiḱḱ || 8.17 ||

Tīrs ir caur zemi izsūcies ūdens, tīra ir sieviete, kas uzticīga vīram, tīrs ir valdnieks, kas nes mieru, un apmierināts brāhmans ir tīrs.

NITI 8.18

asantuṣṬā dviḡā naṣṬāH santuṣṬāṢṣka mahībhItaH |
salagḡā gaNikā naṣṬā nirlagḡāṢṣka kulāGganā || 8.18 ||

Izzūd neapmierināts brāhmans, apmierināts valdnieks. Kautrīga ielasmeita, ne-kautrīga precēta sieva izzūd.

NITI 8.22

mānsabhakṣyaiḥ surāpānairmukhaiścākṣaravarjitaiḥ .
paśubhiḥ puruṣākārairbhārākṛāntā hi mēdinī .. 08-22

Мясоеды, пьяницы, наркоманы и глупцы - человекоподобные животные, и они - бремя для Земли.

NITI 12.173

ārtēṣu viprēṣu dayānviṭaśca yacchraddhayā svalpamupaiti dānam .
anantapāramupaiti rājan yaddīyatē tanna labhēddvijēbhyāḥ .. 12-02

O king, a person who donates a little of his earning to deserving Brahmin (with full time involvement in spreading enlightenment in the society) attracts multiple amount of his donation in different ways by the grace of almighty God.

NITI 13.9

jīvantaṁ mṛṭavanmanyē dēhinaṁ dharmavarjitam .
mṛṭō dharmēna saṁyuktō dīrghajīvī na saṁśayaḥ .. 13-09

A man without religion is living dead, while a religious man lives even after his death.

NITI 13.16

anavasthitakāryasya na janē na vanē sukham .
janō dahati saṁsargādvanaṁ saṁgavivarjanāt .. 13-16

A disorganized person finds no peace no matter where he goes. In civilized society he faces the criticism of others and in the forest he feels lonely.

NITI 15.5

tjaḡanti mitrāNi dhanĒrvihīnaM putrāŠka dārāŠka suhIḡganāŠka |
tamarthavantaM punarāŠrajanti artho hi lokē manušjasja bandhuH ||15.5||

Pamet paziņas bagātību zaudējušo, dēli arī, sieva arī, tuvākie draugi, citi cilvēki arī.

Tam turībā pieņemoties, atkal nāk atpakaļ, bagātība šaisaulē vienīgais radnieks.

NITI 15.6

anjājopārgītaM dravjaM daŠa varšāNi tišThati |
prāptē kḡEkādaŠē varšē samūlaM tadvinaŠjati || 15.6 ||

Aplinkus ceļiem iegūtā manta var glabāties desmit gadus. Vienpadsmitajā gadā iegūtā izzudīs kopā ar visu iepriekšējo.

Dievs ir pacietīgs un ļauj arī muļķiem izmēģināt dažādas stratēģijas. Ja tomēr 10 gados muļķim nav izdevies noorientēties un uzsākt īstu darbu, tālāk viņam vairs neļaus dzīvot uz citu rēķina. Sankcijas pret Putina bagātniekiem te ir labs piemērs.

NITI 15.10

anantaśāstraṁ bahulāśca vidyāḥ

svalpaśca kālō bahuvighnatā ca .

yatsārabhūtaṁ tadupāsanīyām

haṁsō yathā kṡīramivāmbumadhyāt .. 15-10

The knowledge in holy scriptures is like a huge sea. For a man with busy life it will not be possible to read and understand everything. He must act like a swan i.e. attain what is useful and leave the rest.

NITI 17.3

То, что кажется самым далеким, недостижимым и нереальным, можно легко достичь с помощью тапасьи (религиозной аскезы), ибо ничто не может ее превзойти.

NITI 17.9

9. Женщина, которая без разрешения мужа постится и соблюдает религиозные обеты, укорачивает свою жизнь и отправляется в ад.

NITI 17.12

dānēna pāNirna tu kaGkaNēna snānēna Śuddhirna tu ṅandanēna |
mānēna tIptirna tu bhōḡanēna ḡṅānēna muktirna tu muNDanēna || 17.12 ||

Dāvanas, ne rokassprādzes, grezno roku. Mazgāšanās, ne sandala pasta, tīra. Cieņa, ne cienasts, dod sātu. Atbrīvo zināšanas ne tonzūra.

NITI 17.17

āhāranidrābhajamĒthunāni samāni cĒtāni nINāM paŠūnām .

ḡṅānaM narāNāmadhikō viŠešo ḡṅānēna hīnāH paŠubhiH samānāH .. 17-17

Humans are very similar to animals when it comes about eating, sleeping, display of fear, and mating. The only thing that differentiates is religion. A man without religion is nothing better than a beast.

NITI 17.22

22. Правдивость - аскеза речи, которая наделяет человека огромной моральной силой, властью над людьми. Его благословения и проклятия сбываются безоговорочно. Правдивость - одно из качеств брахмана (мудреца), благодаря которому ведические гимны, воспеваемые им при проведении ритуалов, имеют силу. В Ведах говорится, что богиня Земли Бхуми может вынести любое время, кроме лжеца.

NITI 17.25

25. Есть шесть видов преступников, которых нужно казнить немедленно: отравители, поджигатели, вооруженные агрессоры, ворующие чужих жен, убийцы и грабители. Согласно своду законов Ману, прародителей человечества и законодателей вселенной, преступника нужно казнить, чтобы избавить его в следующей жизни от ада. Наказанные по принципу "жизнь за жизнь" очищаются настолько, что могут даже попасть на райские планеты. Последствия убийства животных такие же, как и последствия убийства человека. Таков неумолимый закон природы.

blhat parāŠara hora Šāstra

blhat parāŠara hora Šāstra ir traktāts par astroloģiju. Pēdējo nodaļu, ar astroloģiskajām formulām, autentiskums tiek apšaubīts, bet pirmās nodaļas ar filozofisku saturu labi saskan ar citiem vēdu rakstiem. Parāšara muni ir Vjāsadēvas, Mahābhāratas autora, tēvs.

BPHS guna->varna

hitopadēŠa

hitopadēŠa jeb “svētīgie norādījumi” ir populārs pamācošu fabulu krājums, kuru 8.gs *nārājana paNDita* sastādīja ar valdnieka *dhavala ḡandra* atbalstu. Lai neaizvainotu cilvēkus, fabulās dažādas lomas spēlē zvēri.

Ievads, 25

*āhāra-nidrā-bhaja-mĒthunāni sāmānjam ētat paŠubhir narāNām |
ḡṇānaM narāNām adhiko viŠešo ḡṇānēna hīnāH paŠubhiH samānāH || 25 ||*

Ēšana, miegs, bailes, kopošanās līdzīgi ir pie zvēriem un cilvēkiem. Zināšanas cilvēkam krietni pārākas, līdzīgas zināšanas zvēriem ir liegtas.

Manu samhita

Manu samhita jeb *manusMti* ir traktāts par cilvēku pienākumiem. Tā autentiskums nav skaidri zināms.

Manu 4-147-149

MS 8.15

धर्म एव हतो हन्ति धर्मो रक्षति रक्षितः । तस्माद् धर्मो न हन्तव्यो मा नो

धर्मो हतो वधीत् ॥ ८-१५

8.15. 'Justice, being violated, destroys; justice, being preserved, preserves: therefore justice must not be violated, lest violated justice destroy us.'

Vārdnīca

Grāmatas tekstā kursīvā izceltajiem vārdiem šeit ir norādītas tās nozīmes, kuras izmanto autors.

Saīsinājums "skt." nozīmē "sanskritā", skatīt arī skaidrojumu pie sanskrita vārda.

Absolūts — sākotnējais cēlonis, visu enerģiju avots un kopums, visaptverošais vienotais veselums. Materiālisti uzskata, ka tas ir nedzīvs. Pārpasaulnieki uzskata, ka viņš ir dzīvs, sākotnējā personība. Nihilisti uzskata, ka tāds nemaz neeksistē, t.i. vispār nekas neeksistē. Monisti uzskata, ka viņi paši ir sākotnējais cēlonis, vienīgais, visuvarenais un visaptverošais.

adhibhūta — sabiedriskā sfēra; redzamā pasaule (kas sastāv no 5 elementiem), apkārtējās dzīvās būtnes. Salīdzināt ar *adhjātmā* un *adhidēva*.

adhidēva — dievišķā sfēra; neredzamie pasauli pārvaldošie spēki. Salīdzināt ar *adhibhūta* un *adhjātmā*.

adhjātmā — dvēseles sfēra, cilvēka iekšējā pasaule. Salīdzināt ar *adhibhūta* un *adhidēva*.

ahaMkāra — ego, pirmais materiālais elements, no kura tiek atvasināti pārējie (prāts, saprāts, ēters utt.). Garīgajā pasaulē dzīvās būtnes mijiedarbojas nepastarpināti, un visa pasaule dzīvo kā vienots veselums (sandhīnī aspekts). Matērijā iemiesotās būtnes apziņu bloķē *ahaMkāras* elements, tāpēc ar citām iemiesotajām būtnēm tā var mijiedarboties tikai pastarpināti, caur matēriju. Burtiski *ahaMkāra* nozīmē "es radītājs" jeb materiālās identitātes pamats. Krišnaītu literatūrā to tulko kā "viltus ego". Saskarsmē ar Dievu un atbrīvotām personībām, no ego var atbrīvoties (ŠB 5.5.23-25). No ego var atbrīvoties arī ar nesavtīgu darbību — tā ļauj nobaudīt brīvības garšu.

ajurvēda — (Dieva) zināšanas par veselību.

alkatība — skt. *lobha*, sāta trūkums. Prāta slimība, kas neļauj cilvēkam baudīt, viens no sešiem dvēseles ienaidniekiem. Lietas, kas nes sevī prieku, nesagādā apmierinājumu alkatīgam cilvēkam. To var izārstēt ar dāvanu došanu, jo baudīt caur citiem vienmēr ir iespējams. Labākais alkatības pielietojums ir svēto rakstu studijas.

apreibināšanās — neticība laimei, samierināšanās ar ierobežotu laimes standartu. Pretstats apreibināšanai ir askētisms, kad cilvēks pārvar grūtības un viņa laimes līmenis visu laiku aug.

artha — labums, vērtība. Kā otrais no četriem civilizācijas sasniegumiem — pārticība (skat. arī *purušārtha*).

askētisms — skt. *tapas*, trešais no četriem civilizācijas principiem, spēja pārvarēt grūtības, lai sasniegtu augstāku mērķi. To izkopj pensijas vecumā. Uz tā balstās kšatrija darbs. No askēta viedokļa, ierobežota laime vispār nav laime.

askēze — brīvprātīga grūtību uzņemšanās augstāka mērķa labad. Ķermeņa kontrole. Askēze atbrīvo no ķermeniskām ciešanām, ko radījis ego (*adhjātņika klēša*).

autoritāte — persona, kuras teiktais apriori sakrīt ar citu pieredzēto. Sākotnējā autoritāte ir Dievs, un brāhmani ir viņa pārstāvji citām varnām. Persona, kas nevar atalgot savus kalpus un sodīt pāridarītājus, nevar būt autoritāte.

ārietis — kārtīgs cilvēks, uzticīgs un uzticams, civilizēts, Dieva atzīts.

asat — nepastāvīgs un nepatstāvīgs, sekas, atkarīgs, neīsts — tā raksturo matēriju.

āšrama — cilvēka sociālais statuss (burtiski, patvērums). Atbilstoši iztikas avotam, mūža gaitā tādi ir četri: *brahmaķārī*, *gļhastha*, *vānaprastha* un *saMņjāsī*.

baudkāre — skt. *kāma*.

bhakti — centieni iepriecināt, pielūdzēja attieksme pret pielūdzamo. Šos centienus klasificē 9 procesos: klausīšanās (par), slavēšana, atcerēšanās, sekošana norādījumiem, rituāla godināšana, lūgšanas, personīga kalpošana, draudzība un pilnīga atdošanās. Bhakti rezultāts ir mīlestība, *prēma*.

bhakti joga — kontakts ar Dievu, pateicoties deviņiem *bhakti* procesiem.

bhūta — 5 rupjie materiālie elementi (ēters, gaiss, uguns, ūdens, zeme). Arī iemiesotās dzīvās būtnes, kas pārklātas ar šiem elementiem.

brahma — gars, aktīvā enerģija. Salīdzināt ar *prakṭi*.

brāhmaķārja — pirmais no 4 āšramiem, ko raksturo finansiāla atkarība no vecākajiem. Arī dzimumatturība, kurai vajadzētu sakrist ar šo āšramu. Sanskritā burtiski "garīgā prakse".

brāhmans — viena no 4 *varNa*-ām, cilvēks, kas profesionāli kultivē zināšanas.

brīvība — dzīvās būtnes galvenā īpašība, kas to atšķir no matērijas. Izvēles iespēja. Dzīvība. Gandrīz tas pats, kas aktivitāte. Brīvība ir civilizācijas augstākais mērķis. Parasti to precizē kā brīvība no vecuma, slimībām, nāves un dzimšanas, bet tie ir tikai daži no aspektiem, ko piemin, lai novērstu termina novazāšanu. Politiskie atbrīvotāji, kas nav paglābuši savus padotos no novecošanas un nāves, nav tiem devuši pilnvērtīgu brīvību. Politikā nereti par brīvību (maldinoši) sauc izolāciju.

cieņa — spēja saskatīt otrā labās īpašības. Pamats, no kura attīstās četras cilvēku labās īpašības, civilizācijas principi.

civilizācija — skt. varNāšrama.

dajā — līdzjūtība.

darbs — darbība citu labā. No *karmas* trīs paveidiem, tikai pozitīvā darbība atbilst latviešu vārdam "darbs". Darbam tuvs jēdziens ir vingrinājums, t.i. darbība, kas nedod nekādu taustāmu rezultātu, bet tikai pieredzi. Paplašinātā izpratnē, viss, kas galu galā dod labumu citiem (jeb iepriecina Dievu), arī ir darbs. Antonīms: rekets.

dēmoni — varenas saprātīgas būtnes, kam nepatīk dzīvības avots. Reizēm viņi noliedz tā eksistenci, vai arī cīnās pret to un *padieviem*, un, līdz ar to, posta materiālo pasauli. Cilvēki, kas nododas dēmoniskām īpašībām, nonāk *dēmonu* varā. Cilvēki uztver *padievs* un *dēmonus* kā augstākos spēkus.

dēmoniskās īpašības — (BG 16.4) izlikšanās, augstprātība, pašapmāns, dusmas, rupjība un dumība. Tās ierobežo cilvēka brīvību.

dharma — stabilitāte, pienākums, pirmais no četriem civilizācijas labumiem (skat. arī *artha*, *kāma*, *mokša*). Burtiski, "tas, kas uztur" jeb tas, kas stabilizē. Dharma pamato jeb attaisno personas eksistenci.

dhiti — apņemšanās, izlēmība, pašatdeve. Viena no dievišķajām īpašībām.

dievišķās īpašības — bezbailība, esamības šķīstīšana, gudrība, saikne ar Dievu, devīgums, pašsavaldīšanās, ziedojumu veikšana un svēto rakstu citēšana, askētisms, tiešums, nevardarbība, patiesīgums, nedusmošanās, atteikšanās (no darba augļiem), miers, nepiekasīšanās, līdzjūtība, nemantkārība, maigums, kautrība, nesvārstība, spars, iecietība, izlēmība, tūrība, neskaušana, ne-godkārība (BG 16.1-3). Šīs īpašības atbrīvo cilvēku no ārējo apstākļu ietekmes (BG 16.5), jo pašas nav no tiem atkarīgas, tikai no cilvēka izvēles.

Dievs — tas pats kas *Absolūts*, bet konkrēti kā personība, ar vārdu, veidolu, īpašībām un darbību.

Durga — materiālo dabu pārvaldošā dieviete, burtiski "slikti nogājis". Viņas vadībā tiek sodīti egoisti.

dvēsele — pati dzīvā būtne, bez smalkā materiālā ķermeņa.

dzīvais — Dieva enerģijas, kas apveltītas ar brīvību. Sinonīms: gars. Dzīvās enerģijas nepakļaujas fizikas likumiem, bet pakļaujas sabiedrības likumiem.

eksploatators — cilvēks, kas savas intereses pretstata pārējiem.

fanātisms — ticības sašaurināšana. Ar fanātismu var relatīvi izcelt vienu objektu, ignorējot citus. Īslaicīgi ar to var aizvietot patiesu ticību un zināšanas, tāpēc jauna ceļa gājēji parasti sāk ar fanātismu.

filozofija — (no grieķu val. "gudrības mīlestība"). Uzskatu sistēma, pamatzināšanas. Nobriedušu filozofisko sistēmu var klasificēt kā materiālismu vai garīgumu (kas attiecīgi uzskata, ka nedzīvais vai dzīvais ir svarīgāks). Mūsdienās par filozofijām izdod arī nepilnīgas uzskatu sistēmas kā pragmatismu vai eksistenciālismu, kas vispār nenoved līdz secinājumiem.

garīdznieks — garīgās filozofijas piekritējs, kā pretstats materiālistam. Līdz šim par garīdzniekiem latviešu valodā sauca tikai tos, kas ar to pelna naudu šaurā nozīmē, bet autors uzskata, ka šo terminu ir nepieciešams paplašināt.

garīgā pasaule — trīs ceturtdaļas no esamības (*goloka+vĒkuntha*), pasaules, kurās nav nekā nedzīva. Pretstats: materiālā pasaule.

garīgs — dzīvs. Ievērojiet: ne materiālais ķermenis, ne prāts nav dzīvs, tie ir pasīvi mehānismi (BG 18.61).

garīgums (austrumu filozofija) — Uzskats, ka sākotnējais cēlonis ir dzīvs (aktīvs). Pretstats garīgumam ir materiālisms.

gars — Dieva aktīvā enerģija. Pretstats: matērija.

gIhastha — otrais no 4 *āšramiem*, ko raksturo ienākumi no darba. Sanskritā burtiski "ģimenēs dzīve".

goloka — Dieva planēta, visas darbības un baudas epicentrs. Burtiski, "Govju reģions". Arī saukta par švētadvīpu (BRS 5.5). Te dominē laimes un zināšanu enerģija, kura no šejienes izplatās uz citām pasaulēm. Goloka ir bezgalīga, bet pēc svarīguma — puse no visa esošā. Pārējās divas ceturtdaļas ir attiecīgi *vĒkuntha* un *materiālā* pasaule.

grēks — attiecību bojāšana. Ja nav precizēts, tad attiecību bojāšana ar Dievu. Dievs sevī ietver visus, tāpēc vispārināts grēks nozīmē attiecību bojāšanu ar visiem. Grēka rezultāts ir izolācija, pirmām kārtām, smalkajā ķermenī: no laimes, no zināšanām, no dzīvības. Pēc dievišķa plāna, grēka sekas tiek pieskaņotas nodarījumam, lai mērķtiecīgi koriģētu cilvēku, piemēram, tas, kurš pārmērīgi pieķeris seksam, zaudē skaistumu, tas, kurš ar vārdiem aizvaino citus, zaudē spēju izteikties, tam, kurš ir nogalinājis, sāk sāpēt galva u.tml.. Uzmanīgs vērotājs var sajust grēka sekas kā ierobežojumus savā apziņā.

guNa — trīs materiālās dabas īpašības: *pastāvība*, *kaislība* un *tumsība* (attiecīgi: *sattva*, *raġas*, *tamas*). Lai gan sanskrita vārds "guNa" nozīmē vispārīgi "īpašība" (u.c. nozīmes), šajā grāmatā tā sauc tikai trīs materiālās dabas īpašības.

ģņāna — teorētiskas (statiskas) zināšanas. To elementi ir uzskaitīti BG 13.8-12.

ģņāna joga — kontakts ar Dievu caur zināšanām.

ilgtspēja — skt. *satja*, ceturtais no četriem civilizācijas principiem.

izlēmība — skt. vjavasāja, nesvārstīga izvēle bez kompromisiem (BG 2.41,44).

joga — saikne (vispārīgā kontekstā — ar Absolūtu). Reliģija, zināšanas, kas tuvina Dievam. Fiziskos vingrinājumus sauc *āsana*, nevis joga, un tie ir tikai daļa no Paņāļi astoņpakāpju jogas.

jogs — tas, kurš ir kontaktā ar Dievu.

juga — laikmets. Materiālajā visumā pēc kārtas nomainās četri laikmeti: satja, dvāpara, trēta, kali. Zemes pastāvēšanas laikā šis cikls atkārtojas 1000 reizes.

kaislība — skt., *raģas*, viena no trim materiālās dabas īpašībām, kam raksturīga dru-džainība, sasteigtība, resursu pārtēriņš.

kalpa — primārā radišana jeb matērijas sadalīšana atomos (kas ir priekšnosacījums dzīvo būtņu darbībai materiālajā pasaulē). Burtiski: “iecere”.

kāma — baudkāre. Dzīvās būtnes tīrās garīgās jūtas ir mīlestība, bet matērijas (ego) ietekmē tā pārvēršas par savtīgu vēlmi. Parasti to izprot sašaurinātā nozīmē kā seksuālas vēlmes. Mīlestība sagādā prieku, bet baudkāre sagādā ciešanas. Gan laime, gan ciešanas var būt spēcīgs motivators. Praksi, ko motivē vēlme sagādāt citiem prieku, sauc par garīgu praksi, bet vēlme gūt no citiem baudu noved pie materiālas prakses. Kāma ir Dieva aizvietotājs kā motivējošais spēks. Krišnaītu literatūrā *kāmu* tulko kā iekāri. No iekāres atbrīvojas ar pareizu izpratni par savu stāvokli un prāta kontroli (BG 3.43). Kā trešais no četriem civilizācijas sasniegumiem — veiksmē, vēlmju piepildījums (skat. arī *purušārtha*).

karma — materiālā darbība, t.i. darbība, kas iesaista matēriju. Matērijas klātbūtne uzliek ierobežojošus nosacījumus saskaņā ar trīs matērijas īpašībām (*guNa*), kādu nav tīrai garīgai darbībai. Karma ir trīs veidu (BG 4.16-17): karma (ieteicama, attīstoša), akarma (neitrāla, nesaistoša labā nozīmē) un vikarma (aizliegta, degradējoša).

karma joga — kontakts ar Dievu materiālā darbībā.

kIšNa — Dievs, sākotnējā personība, Bhagavad-gītas autors.

kšatrijs — viena no 4 *varNa*-ām, cilvēks, kas profesionāli ievieš kārtību.

ķaNDāla — mežonis.

ķšētra — darbības lauks, dzīvās būtnes ķermenis.

labdarība — skt. *dāna*, savu resursu atdošana citiem cilvēkiem. Labdarība atbrīvo no ciešanām, ko rada sabiedrība (*adhibhOtika klēša*).

laiks — skt. *kāla*, norobežojošs faktors, kas ļauj visiem pēc kārtas pabūt dieva stāvoklī. Tikai viens var būt absolūts, bet daudzi grib iejusties šajā lomā, tāpēc viņi visi stāv rindā un pēc kārtas saņem savu slavas brīdi. Līdzīgi, uz kompjūtera viens procesors var šķietami "reizē" darbināt daudzas programmas. Iemācoties sadarboties, vajadzība pēc izolācijas laikā atkrīt, un visi var dzīvot reizē.

laulība — formāla sadarbība starp diviem pretējo dzimumu pārstāvjiem, kas pēc ieceres ir abpusēji izdevīgs kontrakts. Katra no pusēm laulībā var sasniegt vairāk, nekā strādājot atsevišķi. Laulības formālais aspekts ir tas, ka partneri nes viens par otru atbildību. Saskaņā ar Dieva likumiem, partneri saņem 50% viens no otra karmas, jeb atbildība dalās uz pusēm. Vēdas klasificē laulību 8 veidos, četri no tiem ar vecāku svētību, un četri — bez.

lepnums — pašapmāns, izkropļots viedoklis par sevi, kas neatbilst patiesībai. Nepareizais pašnovērtējums var būt gan pārspilēti labs, gan pārāk noniecinošs.

līdzjūtība — skt. *dajā*, otrais no četriem civilizācijas principiem. To izkopj ģimenes dzīvē. Uz tā balstās *vēšjas* darbs.

maņu orgāni — ausis, āda, acis, mēle, deguns.

lobha — alkatība, dēmoniska īpašība, kas iedzen dvēseli ciešanās (ellē).

materiālais ķermenis — tādi ir divi, skatīt attiecīgi rupjais un smalkais materiālais ķermenis (sanskritā attiecīgi *sthūla* un *sūkšma*).

materiālā pasaule — ceturta daļa no esamības, kurā tiek sajaukts gars un matērija.

materiālās dabas īpašības — skatīt *guNa*.

materiālisms — Uzskats, ka sākotnējais cēlonis ir nedzīvs (pasīvs). Pretstats materiālistam ir *garīgums*.

materiālists — materiālisma piekritējs.

matērija — Dieva pasīvā enerģija. Pretstats: gars.

mentāls — prātā esošs. Pretstatā garīgām parādībām, mentālas parādības ir pakļautas loģikas likumiem.

mīlestība — šis latviešu vārds ir pārāk daudznozīmīgs, dažādas tā nozīmes var atklāt ar sanskrita vārdu palīdzību:

prēma — spēja sagādāt otram laimi

bhakti — centieni sagādāt otram laimi

kāma — spēcīga vēlme, iekāre

bhāva — ekstātisks esamības stāvoklis mīlestībā

rāga — pieķeršanās

anurakti — pieķeršanās, fanošana

mādhurja — romantiskās attiecības laulībā

parakija — romantiskas ārļaulības attiecības

snēha — maigums, simpātijas

prīti — patika

rati — bauda

ŠIGgāra — erotiska kaisle

pranaļa — tieksme

mamatva — piesavināšanās

Interesanti, ka neviens no šiem sansrita vārdiem netulkojas kā "sekss", tas būtu *mĒthuna*. Mīlestība ir skaudības pretstats. Patiesā mīlestībā ir jābūt 3 sastāvdaļām: tās avotam, saņēmējam un attiecībām starp viņiem. Teiciens "es tevi mīlu" ir paties tikai tad, ja mīlamais tiesām kaut ko saņemt. To varētu pārbaudīt ar jautājumu: "Vai es tevi mīlu?". Ja saņēmējs neko nejut, attiecības ir iedomātas, ārpus mīlētāja ego nekāda laime nav nonākusi, tās ir tikai pašapmāns. 5 veidu mīlestības emocijas (*prēma rasa*) pieaugošā intensitātes secībā ir: apbrīna (*Šānta rasa*), sekošana (*dāsja rasa*), draudzība (*sakhja rasa*), rūpes (*vātsalja rasa*) un intimitāte (*mādhurja*, *ŠIGgāra rasa*).

mlēkča — barbari, kas nerunā sanskritā un neatbilst civilizācijas standartiem. Ironiski, ka no āriešu viedokļa senie grieķi paši ir barbari.

mokša — Atbrīve (no matērijas). Ceturtais civilizācijas sasniegums (skat. arī *purušārtha*).

nedzīvais — Dieva enerģijas, kam nav brīvības. Sinonīms: *matērija*. Nedzīvās enerģijas pakļaujas fizikas likumiem, bet nepakļaujas sabiedrības likumiem.

padievi — varenas saprātīgas būtnes, kas saņēmuši Dieva pilnvaras pasaules uzturēšanai. Pretstats *dēmoniem*. Pārvalda tādus materiālās dabas spēkus kā uguni, ūdeni, vējus, nesaprātīgās dzīvās būtnes, dažādas ķermeņa funkcijas u.c. Pārstāv Dievu tiem cilvēkiem, kas viņus pielūdz. Cilvēki ar dievišķām īpašībām nonāk viņu aizsardzībā. *Padievu* mērķis ir pasaules attīstība.

paramātmā — virsdvēsele, Dieva veidols, kurā viņš pavada visas iemiesotās būtnes. Sautka arī par sirdsapziņu.

pārpasulnieks — garīgās *filozofijas* piekritējs, kura mērķis ir ārpus *materiālās pasaules*. *Pārpasulnieki* iedalās personālistos, kas uzskata, ka Absolūts ir personība, un impersonālistos, kas uzskata, ka Absolūts nav personība.

pastāvība — skt. *sattva*, viena no trim materiālās dabas īpašībām, kam raksturīga darbības mērenība, neizsīkstoša pastāvēšana.

patiesīgums — skt. *satja*, ceturtais no četriem civilizācijas principiem. To izkopj pēc atsacīšanās no materiālās dzīves (*saMnjāsas*). Uz tā balstās *brāhmaNa* darbs. Patiesīgi nozīmē "no visas sirds", ar nedalītu uzmanību.

pazemība — skt. *amānitvam*, spēja pilnvērtīgi dzīvot un strādāt bez atzinības.

pienākums — skt. *dharma*, uzvedība, ko no jums sagaida autoritātes. Autoritātes ir tie, kas kontrolē jūsu dzīvi, un līdz ar to ir spējīgi atalgot pienākuma izpildi. Sākotnējā autoritāte ir Dievs, un brāhmani ir viņa pārstāvji citām varnām. Sava pienākuma izpilde ir augstākā pilnība, kuru cilvēks var sasniegt, un tā ir bez gala (*sanātana*). Pildot savu pienākumu, cilvēks var sasniegt visu, ko Dievs spēj dot, un Dievs spēj dot visu. Šī laikmeta galvenais cilvēku pienākums (*yuga-dharma*) ir slavēt Dievu.

prajoģana — jēga, motīvs, iemesls. Eksistences jēga ir priecēt Dievu.

prakṭi — matērija, pasīvā enerģija. Salīdzināt ar *brahma*.

prāts — smalkā ķermeņa daļa, kas nodrošina domāšanas, sajūtu un vēlmju funkcijas. Prāts vada dzīvās būtnes jutekļus (5 maņu orgāni un 5 rīcības orgāni). Ārējās pasaules uztvere notiek tikai caur prātu, tāpēc iemiesotā dzīvā būtne nespēj atšķirt to, kas reāli notiek no tā, ko iedomājas prāts.

progress — pilnības etalons ir Dievs. Viņa labās īpašības ir neizmērojami dziļas un to ir daudz (BRS 5.53). Atsevišķām dzīvajām būtnēm īpašības piemīt tikai ierobežotā mērā, tāpēc progress — tā ir tuvošanās Dievam. Pats no sevis nekas nenotiek, visu ko cilvēks iegūst, viņam īstenībā kāds iedod, kam tas ir, piemēram, pieslēdzoties Dievam ar iesvētību, cilvēks saņem no viņa dievišķās zināšanas.

provokācija — pamudinājums darīt ko tādu, kas darītājam nāks par sliktu.

puruśārtha — cilvēciska vērtība. Tādas ir četras: stabilitāte (*dharma*), pārticība (*artha*), gandarījums (*kāma*) un atbrīve (*mokša*).

raģas — kaislība, viena no trim materiālās dabas īpašībām, skat. *guNa*.

rasa — gandarījums. Gandarījums rodas no emociju apmaiņas ar partneri. Gandarījumu var dot tikai dzīvs partneris. Gandarījums, ko sniedz materiāli priekšmeti, ir tikai atblāzma, iedomāti iespaidi no personām, ar kurām tie saistīti vai tiek identificēti (personificēti). Piecu veidu mīlestības attiecības var dot neizsīkstošu gandarījumu, un septiņu veidu papildus attiecības dod pārejošu gandarījumu. Ēdiena garšu (sešas garšas) sanskritā arī sauc "rasa", tāpēc krišnaīti vienmēr tulko šo vārdu kā "garša".

rekets — egoistiska darbība, jeb sava talanta izmantošana, lai uzspiestu citiem ciešanas. Mūsdienu reklāma nereti ir apslēpts rekets.

rīcības orgāni — skt. *karmēndrija*: rokas, kājas, balss, dzimumorgāni, taisnā zarna.

rupjais materiālais ķermenis — sastāv no pieciem rupjajiem elementiem (zemes, ūdens, uguns, gaisa un ētera). Tas ir tas, ko dzīvnieki un daudzi cilvēki uzskata par "sevi".

sādhu — labs cilvēks, no Dieva viedokļa.

sanaṭana dharma — mūžīgā kārtība, cits nosaukums varnāšramas sistēmai.

saMnĵasa — ceturtais no 4 *āšramiem*, ko raksturo pārtikšana no Dieva žēlastības (dāvanām). Sanskritā burtiski "atsacīšanās no visa".

sannĵāsī — mūks, svētais, cilvēks atsacīšanās dzīves kārtā, kas iztiek bez algas un uzkrājumiem.

saprāts — smalkā ķermeņa daļa, kas nodrošina mērķtiecību, gribasspēku un vada prātu. Saprāts piešķir atmiņai jēgu.

sat — pastāvīgs un patstāvīgs, cēlonis, neatkarīgs, īsts — tā raksturo garu.

satja — ilgtspēja (*sat* — reāls, īsts, paliekošs). Neatkarība no ārējiem apstākļiem, pateicoties iekšējam garīgam spēkam. Pretstats liekulībai (kas raksturo atkarību no sabiedrības viedokļa). Šis ir ceturtais no civilizācijas pamatprincipiem un vienīgais, kas dod pilnvērtīgu rezultātu arī patreizējā laikmetā (kali *jugā*). Dažādos kontekstos arī sirsnīgums, patiesīgums, praktiskums, pašpietiekamība, veselais saprāts.

sattva — pastāvība, viena no trim materiālās dabas īpašībām, skat. *guNa*.

šaubas — skt. *saMšaja*, cerība atrast laimi bez Dieva. Šaubas sarauj cilvēka saikni ar viņa spēka avotu un noved pie panikuma (BG 4.40). Pretstats: *ticība*. Nobriedusi ticība noved pie zināšanām (BG 4.39), un zināšanas atbrīvo no šaubām (BG 4.41).

skaudība — vēlme atņemt citam laimi, pretstats mīlestībai.

smalkais materiālais ķermenis — prāts, saprāts un ego, sanskritā attiecīgi *manas*, *buddhi* un *ahaMkāra*. Ar šiem vārdiem apzīmē gan matērijas elementus (atomus), gan funkcionālās struktūras, ko tie veido (orgānus). Katra materiālajā pasaulē iemiesotā dzīvā būtne (*bhūta*) ir pārklāta ar smalko materiālo ķermeni. Prāts nodrošina domāšanu, vēlmes un emocijas. Saprāts nodrošina atmiņu un gribasspēku. Ego (viltus ego) iesaista apziņu materiālajā realitātē. Atbrīvotām personībām (viltus) ego var arī nebūt. Īstais ego ir pati dzīvā būtne, un visas dzīvās būtnes ir daļas no sākotnējās personības, kas ir viņu augstākais ego (*paramātmā* jeb virsdvēsele). Pievēršoties virsdvēselei, cilvēks atbrīvojas no viltus ego.

ŠOḷa — tūriba, principialitāte, pirmais no civilizācijas pamatprincipiem.

šradhdhā — motivācija. Materiālā motivācija iedalās tumsībā, pastāvībā un kaislībā, t.i. vēlme saskarties ar lietām pagātnē, tagadnē vai nākotnē (BG 17. nodaļa). Tīra motivācija ir vēlme saskarties ar pārpasaulīgo Absolūtu.

Šūdra — viena no 4 *varNām*, cilvēks ar šauru specializāciju, kurš profesionāli attīsta meistarību.

Šva-paḥa — burtiski, suņu cepējs, ļoti zemas izcelsmes cilvēks, mežoņa dēls.

svētie raksti — kodētas dievišķās zināšanas. Sanskritā tos sauc nevis par "rakstiem", bet "dzirdamo" (*Šruti*) un "atceramo" (*smlti*), jo agrāk nebija vajadzības grāmatas pierakstīt. Svētie raksti ir divu veidu. Vieni ir Dieva tiešā runa. Otri ir Dieva apraksts no viņa līdzgaitnieku viedokļa.

tamas — tumsība, viena no trim materiālās dabas īpašībām, skat. *guNa*.

tapas — askētisms, trešais no civilizācijas pamatprincipiem.

ticība — cilvēka izpratne par laimi. Tīrā formā ticība ir "visa laime nāk no Dieva". Tāda ticība noved pie zināšanām (BG 4.39). Ir arī iespējama surogātticība citiem laimes avotiem. Tā var mainīties laika gaitā un atšķirties dažādiem cilvēkiem. Ticība ir vadāma lieta. Ticību rada ar labiem vārdiem un sagrauj ar sliktiem. Materiālajā ķermenī mērķus uzstāda saprāts, tāpēc ticība atspoguļojas saprātā. Laime ir augstākais vadošais spēks. Ticība ir saprāta kontakts ar laimi. Pretstats: *šaubas*.

tīrība — skt. *Šoḥa*, pirmais no četriem civilizācijas principiem. Tīrība ir saderīgu lietu savienojums jeb lietas atrašanās savā dabiskajā vietā. Atbilstoši individuālajai vērtību sistēmai, tīrība ir relatīva, bet tīrība, atbilstoši Dieva vērtību sistēmai, ir absolūta. To izkopj mācekļa (*brahmaḥārī*) gados. Uz tās balstās *Šūdras* darbs. Tīrība cilvēkam nozīmē turēties pie nemainīgiem principiem un autoritātēm.

tri guNa — trīs īpašības, skatīt *guNa*.

tumsība — skt. *tamas*, viena no trim materiālās dabas īpašībām. Tai raksturīga darbības neesamība, resursu trūkums.

vanaprastha — trešais no 4 *āšramiem*, ko raksturo pārtikšana no uzkrājumiem (pensija). Sanskritā burtiski "došanās mežā".

varNa — cilvēka profesionālā grupa, atbilstoši viņa īpašībām un darbībai (BG 4.13). Četras *varNas* ir *Šūdra*, *vĒŠja*, *kšatrija* un *brāhmana*.

varNa-saGkara — profesionālais juceklis, sabiedrībā neiederīgi cilvēki ar neizkoptu raksturu.

varNāŠrama — sabiedrības organizācija saskaņā ar cilvēku profesionālo dabu (*varNa*) un dzīves posmu (*āŠrama*).

vēda — Absolūta zināšanas. Gudrais Vēdavjāsa (Vjāsadēva) tās ir iedalījis 4 formālos traktātos un vēsturiskajos stāstos ("piektā vēda") (ŠB 1.4.20). Dažādas vēdu daļas ir paredzētas dažādiem āšramiem (samhitas — *brahmaḥārī*, brāhmanas — *glhāsthām*, aranjakas — *vānaprasthām*, upanišadas — *saMnjāsī*).

vĒkuntha — garīgā valstība, burtiski "netraucējoša". Tie, kas citiem rada traucējumus, visi tiek izdzīti materiālajā pasaulē, kurā mēs patreiz atrodamies. Garīgās valstības pamats ir garīgā enerģija (*sandhīnī*). Matēriju tur nav iespējams ievilkt principā. Viss tur ir dzīvs. Dvēseles, kas vēlas ciešāku saikni ar Dievu, nonāk uz *goloka-vIndāvanas*, bet garīgajā valstībā paliek citas atbrīvotas dvēseles, kuras arī neierobežo fizikas likumi. Cita starpā, vĒkunthā nepastāv ne nāve, ne slimības, ne vecums, ne dzimšana, nedz arī kādas citas ciešanas. Tur pastāv stabila daudzveidība, piemēram, dažādas mājas (pilis), transporta līdzekļi, apģērbi, ēdieni u.c.

vĒŠja — viena no 4 *varNām*, cilvēks, kas profesionāli vairo bagātību.

viḡṇāna — praktiskas (konkrētas) zināšanas. Salīdzināt ar *ḡṇāna*.

vikalpa — sekundārā radīšana jeb struktūru veidošana no materiālajiem elementiem (visuma pirmtēvi līdz ar to paver iespēju zemāka līmeņa dzīvīvajām būtnēm, tādām kā cilvēki, saņemt materiālos ķermeņus).

ziedošana — skt. *jaḡṇa*, dievišķo spēku godināšana. Ziedošana atbrīvo no stihiskām nelaimēm (*adhidĒvika klēša*).

Kopsavilkums

Pastāv ideāla cilvēku sabiedrības organizācija, kuru sauc varnāšrama. Tā nodrošina **stabilitāti, pārticību, gandarījumu un brīvību** (dharma-artha-kāma-mokša).

Atbilstoši **motivācijai**, cilvēkus iedala četrās profesionālajās grupās (**varna**). Cilvēka dzīvi iedala četros posmos (**āšrama**). Motivācija ir iedzimta, balstās uz trim gunām (sattva-raģas-tamas) un mūža laikā nemainās. Katrs cilvēks ir labākais no tā, kas viņš spēj būt. Varnāšrama attīsta cilvēkos četras labās īpašības: **tīrību, līdzjūtību, askētismu un ilgtspēju** (šoķam-dajā-tapas-satjam). Cilvēku mijiedarbība balstās uz šīm četrām īpašībām. Varnas un āšrama kombinācija nosaka cilvēka **iztikas avotus** un attiecības ar citiem sabiedrības locekļiem.

Varnāšrama ir Dieva izveidota, viņš nosaka dažādo grupu pienākumus. Dievs uztur šo sistēmu, izglītojot cilvēkus **personiski**, caur **svētajiem rakstiem** un caur saviem pārstāvjiem; kā arī atalgojot cilvēkus, kas savu pienākumu pilda. Četri labumi (sākot ar stabilitāti) un četras labās īpašības nāk no Dieva.

Četras profesijas grupas ir: **meistari** (šūdras), **biznesmeņi** (vĒšjas), **vadītāji** (kšatriji) un **skolotāji** (brāhmani). Talants piemīt ikvienam cilvēkam, taču tā izkopšanai ir nepieciešama izglītība un prakse. Faktiskā varna ir atkarīga no cilvēka īpašībām un darbības. Cilvēks pats ir atbildīgs par tās izvēli, bet Dievs atalgo tikai tos centienus, kas atbilst iedzimtajai dabai. **Tīrība** ir īpašība, ar kuru strādā meistari, **līdzjūtība** — ar kuru strādā biznesmeņi, **askētisms** — ar kuru strādā vadītāji un **ilgtspēja** — ar kuru strādā skolotāji.

Ja cilvēkam ir grūti **ilgstoši koncentrēties**, viņam vispiemērotākais ir meistara tipa darbs. Citādi, ja viņam ir grūti **izprast citus** cilvēkus, tad vispiemērotākais ir biznesmeņa darbs. Citādi, ja cilvēks nespēj **pārvarēt grūtības**, viņam vispiemērotākais ir vadītāja darbs. Atlikušajā gadījumā cilvēkam jācenšas izprast **pasauli kā vienotu** veselumu, strādājot skolotāja darbu. Izejot caur dzīves posmiem (āšramiem), cilvēks sasniedz to stadiju, kas ir viņa galvenais spēka pielikšanas punkts.

Četri dzīves posmi ir **studijas, saimniecība, pensija un garīgā prakse**. Ne visiem cilvēkiem ir piemēroti visi āšrami, bet mainīt to secību nedrīkst. Students pamatā izkopj tīrību un uztur viņu **aizgādņi**. Saimnieks pamatā izkopj līdzjūtību un pārtiek no **algas**. Pensionārs pamatā izkopj askētismu un pārtiek no **uzkrājumiem**. Mūks pamatā izkopj ilgtspēju un pārtiek no **ziedojumiem**.

Mūsu laikmetā cilvēkiem ir ļoti grūti izpildīt savus materiālos pienākumus, tāpēc visiem kopīgs garīgais pienākums ir slavēt Dievu, galvenokārt — daudzino Dieva vārdus. Tas ļauj gan pārvarēt visas materiālās grūtības, gan sasniegt visus garīgos mērķus. Katram cilvēkam ir nepieciešams **sapnis**, un sapnim ir jābūt pietiekami lielam, lai to

nevarētu piepildīt bez Dieva palīdzības. Piemēram, šūdras sapnis varētu būt atrast labu darbu vai saimnieku, vĒšjas — sapelnīt vairāk naudas, nekā viņš spēj notērēt, kšatrija — iegūt nemirstīgu slavu, brāhmana — padarīt visu pasauli laimīgu.